

بازی های بومی کودکان افغانستان

بازی های بچه گانه و دخترانه

محقق کریم پوپل و دیگران

نوشته : کریم پوپل

سال نشر ۱ نوامبر ۲۰۲۵

فهرست مطالب

صفحه	مضمون	صفحه	مضمون
۱۵	پیشگفتار	۳۱	یخمالک
۱۶	شناسایی با بنده	۳۱	۲۹. جفت است طاق
۱۷	سرگرمی اطفال افغانستان	۳۲	۳۰. بیری بیری بازی یا بازی عروس و داماد
۱	بابه زنجیر باف	۳۳	۳۱. بیری بیری بازی دوم ۳۲. خاله بازی ۱ و ۲
۱۸	۲. جز بازی	۳۴	۳۴. بازی با ارواح ۳۵. برف جنگی
۱۹	۳. جرکان	۳۵	۳۶. آدمک برفی
۴	گیرکان	۳۶	۳۷. کشت و گذار در روز نوروز
۵	چشم پتکان	۳۶	۳۸. قطار جنگی ۳۹. نشانه زنی
۶	۶. خم تکه بازی	۳۷	۴۰. بازی خر بیارخروار ببر
۷	۷. توپ دنده	۴۱	۴۱. چناق زدن
۸	۸. یک لنگه باری	۴۲	۴۲. شرط بندی چناق
۹	۹. دنده کلک :	۳۸	۴۳. سنگ گیرگ یا نشانه زدن با سنگ
۱۰	۱۰. اله بده یا اله بده «کلاه بُردک»	۳۹	۴۴. دایره بازی
۱۱	۱۱. کور ملا بازی :	۴۵	۴۵. سنگ اندازی
۱۲	۱۲. خرمیگیری جاندار	۴۶	۴۶. کورمشت بازی
۱۳	۱۳. تشله بورد	۴۷	۴۷. علم بازی
۱۴	۱۴. تشله بازی	۴۸	۴۸. سرگرگی بازی
۱۵	۱۵. میش بازی تشله	۴۹	۴۹. تیرو کمان بازی
۱۶	۱۶. قطکان	۴۰	۵۰. چرخ چرخ بازی
۱۷	۱۷. دامنکی	۵۱	۵۱. حیوان بازی
۱۸	۱۸. قطکان با پول فلزی	۵۲	۵۲. بازی چار قدم یا دنده کلک هزاره گی
۱۹	۱۹. قطکان با شیشه	۴۱	۵۳. خروس، کبک و بونده جنگی
۲۰	۲۰. قطکان تکمه بورد	۵۴	۵۴. پیرگ بازی
۲۱	۲۱. لولگ بازی	۵۵	۵۵. بازی گوش خر
۲۲	۲۲. اسپک	۴۲	۵۶. زنبور آسی بازی
۲۳	۲۳. دولی گک	۵۷	۵۷. آکو باکو بازی
۲۴	۲۴. غورسی	۵۸	۵۸. اُکلی دُکلی
۲۵	۲۵. غلغله شیطان	۴۳	۵۹. مُونده بُغذک
۲۶	۲۶. هفت سنگ	۴۴	۶۰. چمبک چیمقو
۲۷	۲۷. سرگرمیهای دخترانه	۶۱	۶۱. خم کادو
آبوبه جان آبوبه		۶۲	۶۲. تاولی تاولی (خرگوش)
قو قو قو برگ چنار		۴۵	۶۳. پیش کت کت
۲۸	۲۸. اسپکانی	۶۴	۶۴. گیرو پیتو
		۶۵	۶۵. جیژ
		۶۶	۶۶. کاکي پیرگ

۴۶. ۶۷. آجی پیرک	۵۶. ۱۰۳. بازی پاچا دزدک (قطعه)
۴۷. ۶۸. چپیو (نقش چوپان)	۵۷. ۱۰۴. انواع قطعه بازی در افغانستان.
۴۸. ۶۹. آئو	۱. فلاش :
۷۱. سه سه غولکوی	۲. پترنو:
۷۲. پادشاه دوزک	۳. چهاروالی : ۴. پاسور :
۷۳. قطه بازی	۵. بانگ :
۷۴. کورمشت توسط مهره	۶. ماتیکه قره
۷۵. مچ اندازی	۱۰۵. پتک برد:
۷۶. کی زد	۱۰۶. گل گولی
۷۷. خرپوشتک	۱۰۷. پتاقی بازی
۷۸. آسیاب بازی	۱۰۸. تار جنگی.
۷۹. پهلوانی یا کشتی گیری	۱۰۹. غر غرانک
۸۰. بازی دهقانک.	۱۱۰. شدومک
۸۱. چوچه ملنگ گوش استا پتیر گوش	۱۱۱. شطرنج
۸۲. بتو تیشه	۵۸. ۱۱۲. دوازده بزه
۸۳. کشتی امریکای	۱۱۳. خانه بندنک
۸۵. کور آجه	۱۱۴. ساختن آدمبرفی
۸۶. پوف فی	۱۱۵. آب بازی
۸۷. قوچ جنگی	۱۱۶. تف دورکان یا تف جنگی
۸۸. سرجه سواری	۱۱۷. شاش جنگی
۸۹. ریسمان کشی در افغانستان	۱۱۸. دھوش کان
۹۰. سنگ اندازی	۱۱۹. تخم جنگی
۹۱. اکه پکه	۱۲۰. چهارمغز بازی.
بجل بازی در داخل دایره	۱۲۱. ریسمان بازی
۹۲. سنگ گھوک	۵۹. ۱۲۲. بازی موش و پیشک
۹۳. بازی نومنگو	۱۲۳. نفس بردگان
۹۴. جای بلدلک بازی	۱۲۴. ریسمان کشی
۹۵. شعر جنگی	۶۰. ۱۲۵. بازی با دست به فرق رفتن
۹۶. غولک	۱۲۶. بازی نرد شطرنج
۹۷. پلغمان بازی	۱۲۷. بازی چو چو
۹۸. اوسانه (افسانه) سی سانه	۶۱. ۱۲۸. پوش کاغذ سگرت و ساجق بردکان
۹۹. عروسی گدی	۱۲۹. بازی های مردم بدخشان
۱۰۰. بازی پرنده یا سکون	۱۳۰. بوی بوی گل چه
۱۰۱. چشم بردکان	
۱۰۲. تیکر بازی	

۱۶۵. اینی مینی مینه مو یا دزد برآمده کان	۷۶.	۱۳۱. خر دوانی	۶۲.
۱۶۶. بازی علم دولم سپارتنگ هکاکشت دلوزیر وزیر تنگ پیر پادشاه		۱۳۲. بازی گرگ و بره	۶۲.
۱۶۷. خط کان علم دولم سپارتنگ هکاکشت دلوزیر وزیر تنگ پیر پادشاه		۱۳۳. گلوله بازی هراتی	۶۴.
۱۶۸. چوب بازی	۷۷.	۱۳۳. بازی خانه ساختن	
۱۶۸. رقص پشیو		۱۳۴. کشتی دایره حلال بازی	۶۵.
۱۶۹. پلی ستیشن		۱۳۵. بازی ماهی ماهی	
۱۷۰. گدی پران بازی		۱۳۶. بازی های شهر بزرگ تخار	۶۶.
۱۷۱. اندل چو		۱۳۷. آتش بازی	
۱۷۲. یاگل بته یا چوچه. نه گل میتم نی چوچه،	۷۸.	۱۳۷. زن وشوی کانی	
۱۷۳. بازی ترخشک بازی		۱۳۸. دایره زنی	
۱۷۴. دیگ پلی بازی گل دسته		۱۴۰. هشت خین	
۱۷۵. بغل چینک		۱۴۱. کوله دبه و کفش دبه	
۱۷۶. چغان سفیدک		۱۴۲. خروس خوش صدا	
۱۷۷. شیر پخت		۱۴۳. تیز دست بازی	۶۸.
۱۷۸. بلبکها		۱۴۴. شیر و بز بازی	
۱۷۹. بدل چنک		۱۴۵. چپلی دابه	
۱۸۰. پتک کش خا		۱۴۶. قط قطک دادن	۶۹.
۱۸۱. بند کش خا		۱۴۷. قطار بازی	
۱۸۲. توپ قری		۱۴۸. بازی گوش خَر	
۱۸۳. چلک قری یا دنده کلک		۱۴۹. بازی دوازده بُزه و چهل بُزه	۷۰.
۱۸۴. پیشانی جقک		۱۵۰. چهل بزه	
۱۸۵. اخترکان		۱۵۱. بجل یا شیغی بازی	
۱۸۶. تشله حتک		۱۵۲. گِیچَک	۷۱.
۱۸۷. تشله مایه		۱۵۳. گِردخین یا اُچخین	
		۱۵۴. لیوانی یا ایر خط	۷۲.
		۱۵۴. سوز یا اتلک بازی	
		۱۵۵. خر بر	
		۱۵۶. شیشته بُخور. بُخور بُخور	
		۱۵۷. گولی بازی	
		۱۵۸. سه سه غولگوی شیغی	۷۳.
		۱۵۹. دینگی یا دینگلی شیغی	
		۱۶۰. شاه و دزد بازی با شیغی	
		۱۶۱. پِراک بازی	۷۴.
		۱۶۲. شعر غُچی غُچی بهار شد.	
		۱۶۳. کرم خورد	۷۵.
		۱۶۴. لیدو	

۱۸۸. شیر و بز
 ۱۸۹. زنبور زنبور
 ۱۹۰. موندی بزک
 ۱۹۱. لی لی گوی
 ۱۹۲. غیلی
 ۱۹۳. دزد. دزد
 ۱۹۴. دزد و پادشاه
 ۱۹۵. تاشه تاشه
 ۱۹۶. چیم تشکیلی
 ۱۹۷. چرخلی
 ۱۹۸. الخوم
 ۱۹۹. گاولی
 ۲۰۰. تیرپراگ
 ۲۰۱. چپلی دابه.
 ۲۰۲. قو تو.
 ۲۰۳. کاو
 ۲۰۴. پوتیلی
 ۲۰۵. کله گرگ بازی
 ۲۰۶. نگلی لبی
 ۲۰۷. خط گولکان
 ۲۰۸. بولی نبولی
 ۲۰۹. شیرکجا
 ۲۱۰. پیش ترک
 ۲۱۱. شپل بازی
 ۲۱۲. تل تل اسبها
 ۲۱۳. بیدی
 ۲۱۴. سوخوت
 ۲۱۵. قلعه چو
 ۲۱۶. اله داد
 ۲۱۷. شهیدکان
 ۲۱۸. ماتیکه قره
 ۲۱۹. بازی کاسه مهتوی
 ۲۲۰. پاچه خسک.
 ۲۲۱. غیچک تار
 ۲۲۲. تاشه تاشه بازی
 ۲۲۳. هشتخین بازی
 ۲۲۴. ترکی (شب) بازی
 ۲۲۵. پشتی بازی
 ۲۲۶. تشکی بازی
 ۲۲۷. بازی سه پرش
 ۲۲۸. کوله دبه و کفش دبه
 ۲۲۹. سوختم بازی
 ۲۳۰. شکار آهو بازی
 ۲۳۱. دستمال پشتی
 ۲۳۲. نوور (سد آب کوچک) بازی
 ۲۳۳. زر بازی با شیخی
 ۲۳۴. پوتی
 ۲۳۵. آتا توتا
 ۲۳۶. گولی بازی
 ۲۳۷. پراک بازی
 ۲۳۸. بولدی بازی یا بولدی به
 جای بازی
 ۲۳۹. لنگی بازی
 ۲۴۰. کشتگو
 ۲۴۱. پوتیلی بازی
 ۲۴۲. زیر خاکی بازی
 ۲۴۳. کوله بازی
 ۲۴۴. پاغوندهگری بازی
 ۲۴۵. امباو بازی
 ۲۴۶. غوليله بازی
 ۲۴۷. پلخو بازی
 ۲۴۸. قلخ پر بازی
 ۲۴۹. شیر و بز بازی
 ۲۵۰. دودگش بازی
 ۲۵۱. بندوله
 ۲۵۲. چپیو و گورو بازی
 ۲۵۳. اسیه بازی
 ۲۵۴. الغه تولغه بازی
 ۲۵۵. کور کور بازی
 ۲۵۶. لو بازی/ کلی کاکش (کلید کامکش)
 ۲۵۷. سنگ گوده بازی
 ۲۵۸. قلا دور قلا بازی

۲۵۹. شیطان منافق بازی

دا بیست سی بازی

آبی بَمْبُولَا تَای جَنگَلَا بازی

خَلو پَالش بازی

تَرَمَل مَل بازی

دزد و پولیس بازی

سین سین صابره بازی

به به به بازی

چَم چَم بازی

اَقوم سیاه

گَمو بازی

تیر پراک بازی

چیم بسته یا تهرتوش

پوتیلی بازی یا تیله بازی

عَو بازی یا دابه سنگ بازی

بازی سنگ سه پای

حَم حَم یا خَر خَر بازی

چِپَلِی داده یا چِپَلِی دَپَه

سَعَه یا سَقَه

لمپور

گوی گوی بازی

کوخلو

پَر توش

لَالک باد باد

تاپه بازی

لَعَه گری

پشتی و پشتی کری

خوردو خوردو یا گود گود

گُل گله های

دُرَه خو

سنگ سول

خیری چُرت بازی یا خر چرت

بازی

تَکَه وُلوول

یوک دوک بازی

۲۵۸. هستک و نیستک

۲۶۰. دیو و رستم

پایچه تنبو

اردگ بازی

لَنگ جَوَزَخ بازی

بازی جَو و شَخَل

بازی سه سنگ آجی

بازی خاک تَوَبک

قیچی قیچی بازی

بازی لَو چَوکو

قورت قورت

قُود یا کاو بازی

کوله دُود بازی

نی نو بازی

کیچه بازی

شیدکان بازی

بازی سَگ بَنَدَگ

فقیرک بازی

بازی کوله قاق

بازی می آیه، می آیه یا مایه مایه

دره میخ بازی

بازی کائی

آبی بَمْبُولَا تَای جَنگَلَا بازی

آتا توتا

اسیه بازی

اَقوم سیاه

اِمباو بازی

بازی سه پرش

بُخُور بُخُور

بَنَدَوله

به به به بازی

بولدی بازی یا بولدی به جای بازی

پراک بازی

پشتی بازی

پَلخُو بازی

پوتیلی بازی یا تیله بازی

۲۹۵. ترکی (شب) بازی

۲۹۶. ملا خر دراز

تَرَمَلَمَل بازی

تَوَلی تَوَلی بازی

تیاغ بازی

تیر پراک بازی

چَرخک بازی

چَم چَم بازی

چیپو و گورو بازی

چیمبسته یا ته پرتوش

خرمشتک بازی

خلو پالش بازی

خَم کادو

دا بیست سی بازی

دستمال پشتی

دُودگش بازی

سنگ گوده بازی

سوارکاری و نیزه‌زنی

سوختم بازی

سُورنی بازی

سوز یا اتلک بازی

سین سین صابره بازی

شکار آهو بازی

شیر و بُز بازی

شیطان منافق بازی

صوفی

علم بازی

الغه تولغه بازی

غُولیله بازی

قریش قریش بازی

قطار یا کتار بازی

قلا دور قلا بازی

قَلَخ پَر بازی

کِشت‌گو

گَمو بازی

۳۳۱. کور کور بازی

۳۶۸. کوله بازی

۳۳۲. کوله دبه و کفش دبه

گِرد خین یا اُچخین

گولی بازی

گِیچک

لَالک بازی

لَخشک بازی

لنگی بازی

لنگی پشتی (کشتی)

لو بازی/ کلی کاکش (کلید کاهکش)

لیوانی کرم یا ایر خط

مُونده بُغزک

نوور (سد آب کوچک) بازی

هایو بازی

هشتخین بازی

هفت و هشت بازی.

لب سیاهگ

تر ململ

پخت پخت (پوخت پوخت)

قولخشگ،

سر تای جول جول

خالئی خالئی

ایمباو

چیم تشکلئی

بوچی قوت

سوز لیوانی

غیچچی

تای کوله

چیم پیش کید

خری برر

قود بازی

قد داگه

آبی بَمبُولا تای جَنگلا بازی

آتا توتا

اسیه بازی

آقُوم سیاه

۳۶۷. ایمباو بازی

بُخُور بُخُور
بَنَدُولَه

به به به بازی

بولدی بازی یا بولدی به جای بازی

پراک بازی

پشتی بازی

پَلخُو بازی

تاشه تاشه بازی

تَرَمَلْ بازی

تشکی بازی

تَوَلی تَوَلی بازی

تیاغ بازی

تیر پراک بازی

چَم بازی

چوچه ملنگ گوش استا پتیر گوش

بازی

چیپو و گورو بازی

چیم بسته یا تهیرتوش

خلو پالش بازی

خَم کادو

دا بیست سی بازی

دستمال پشتی

دُودکش بازی

دینگلی یا دینگلی شیغی

سنگ گوده بازی

سه سه غُولگُوی شیغی

سوختم بازی

سُورَنی بازی

سوز یا اتلک بازی

سین سین صابره بازی

شکار آهو بازی

صوفی

علم بازی

الغه تولغه بازی

۴۰۳. غُولیلَه بازی

۴۴۰. قلا دور قلا بازی

۴۰۴. قَلَخ پَر بازی

کِشت گُو

گَمُو بازی

کور کور بازی

کوله بازی

کوله دبه و کفش دبه

گَرْد خِین یا اُوجِخِین

گولی بازی

لنگی پشتی (کشتی)

لو بازی/ کلی کاکش (کلید کاهکش)

لیوانی کرم یا ایر خط

نوور (سد آب کوچک) بازی

هایو بازی

هفتسنگ بازی

هفت و هشت بازی.

پشتی بازی

بازی سه پرش

کوله دبه و کفش دبه

سوختم بازی

دستمال پشتی

نوور (سد آب کوچک) بازی

لیوانی یا ایر خط

سُوز یا اتلک بازی

شیشته بُخُور. بُخُور بُخُور

پُوتی

آتا توتا

گولی بازی

پراک بازی

لنگی بازی

کِشت گُو

پوتیلی بازی

کوله بازی

پاغوندهگری بازی

امباو بازی

۴۳۹. چَرخک بازی

قَلَخ پَر بازی

کِشت‌گو

گَمو بازی

کور کور بازی

کوله بازی

کوله دبه و کفش دبه

گِرَد خِین یا اُوچِخِین

گولی بازی

لنگی پِشتی (کشتی)

لو بازی / کلی کاکش (کلید کاهکش)

لیوانی‌کرم یا ایر خط

نوور (سد آب کوچک) بازی

هاپو بازی

هفت‌وهشت بازی.

پِشتی بازی

بازی سه پرش

کوله دبه و کفش دبه

سوختم بازی

دستمال پِشتی

نوور (سد آب کوچک) بازی

لیوانی یا ایر خط

سُوز یا اتلک بازی

شِیشته بُخُور. بُخُور بُخُور

پُوتی

آتا توتا

گولی بازی

پِراک بازی

بولدی بازی یا بولدی به جای بازی

لنگی بازی

کِشت‌گو

پوتیلی بازی

کوله بازی

پاغونده‌گری بازی

۴۷۵. اِمباو بازی

۵۱۲. چَرخک بازی

غُولِیله بازی

۴۷۶. غُولِیله بازی

پَلخو بازی

بَندوله

چیپو و گورو بازی

اسیه بازی

چوچه ملنگ گوش استا پتیر گوش بازی

الغه تولغه بازی

کور کور بازی

لو بازی / کلی کاکش (کلید کاهکش)

سنگ گوده بازی

قلا دور قلا بازی

دا بیست سی بازی

آبی بَمبُولا تای جَنگلا بازی

خلو پالش بازی

تَرَمَلَمَل بازی

دزد و پولیس بازی

هفت‌وهشت بازی یا گوش خر

بازی

سین سین صابره بازی

به به به بازی

چَم چَم بازی

اَقُوم سیاه

گَمو بازی

تیر پِراک بازی

چیم‌بسته یا ته‌پرتوش

پوتیلی بازی یا تیله بازی

غو بازی یا دابه سنگ بازی

بازی سنگ سه پای

خَم‌خَم یا خَر خَر بازی

چِپَلی‌داده یا چِپَلی دَپَه

سَغَه یا سَقَه

لمپور

گوی گوی بازی

کوخلو

پَر تُوش

۵۱۱. لالک باد باد

پَلْحُو بازی

بَنْدَوَلَه

چیپو و گورو بازی

اسیه بازی

چوچه ملنگ گوش استا پتیر گوش

بازی

الغه تولغه بازی

کور کور بازی

لو بازی / کلی کاکش (کلید کاهکش)

سنگ گوده بازی

قلا دور قلا بازی

دا بیست سی بازی

آبی بَمبُولا تایی جَنگَلا بازی

خلو پالش بازی

تَرَمَلْ مَلْ بازی

دزد و پولیس بازی

هفت و هشت بازی یا گوش خر بازی

سین سین صابره بازی

به به به بازی

چَم چَم بازی

اَقُوم سیاه

گَمُو بازی

تیر پراک بازی

چیم بسته یا تهر توش

پوتیلی بازی یا تیله بازی

غُو بازی یا دابه سنگ بازی

بازی سنگ سه پای

خَم خَم یا خَر خَر بازی

چِپَلِی داده یا چِپَلِی دَپَه

سَغَه یا سَقَه

لمپور

گوی گوی بازی

کوخلو

۵۴۷. پَر توش

۵۸۴. لالک باد باد

بازی کائی

۵۴۸. تاپه بازی

سرپوش بوتل

لَغَه گَری

پشتی و پشتی کری

خوردو خوردو یا گود گود

گُل گَلَه های

تُولَه بازی

دُرَه خو

سنگ سول

خیری چُرت بازی یا خر چرت بازی

تَکَه وُلُوول

چوب جنگی یا تیاغ جنگی

یوک دوک بازی

هستک و نیستک

ملا خر دراز

دیو و رستم

پایچه تنبو

اردگ بازی

لَنگ جوزخ بازی

بازی جَو و شَخَل

بازی سه سنگ آجی

بازی خاک تَوَبَک

قیچی قیچی بازی

بازی لَو چَوگو

قورت قورت

قُود یا کاو بازی

سَنگِ شَرط

کوله دُود بازی

نِی تُو بازی

کیچه بازی

شیدکان بازی

بازی سَگ بَندَگ

فقیرک بازی

بازی کوله قاق

بازی می آیه، می آیه یا مایه مایه

۵۸۳. دره میخ بازی

اَبی بَمْبُولَا تَای جَنگَلَا بازی
 آتا توتا
 اسیه بازی
 اَقُوم سیاه
 اِمباو بازی
 بازی سه پرش
 بازی گوش خر
 بُحُور بُحُور
 بَنَدُولَه
 به به به بازی
 بولدی بازی یا بولدی به جای بازی
 پاغوندهگری بازی
 پراک بازی
 پشتی بازی
 پَلْحُو بازی
 پوتیلی بازی یا تیلَه بازی
 تَر آوی-خشک آوی
 تَر مَل مَل بازی
 تباغ بازی
 تیر پراک بازی
 چَم چَم بازی
 چیپو و گورو بازی
 چیم بسته یا ته پرتوش
 خرمشتک بازی
 دا بیست سی بازی
 دینگی یا دینگلی شیعی
 سنگ گوده بازی
 سین سین صابره بازی
 شیطان منافق بازی
 صوفی
 الغه تولغه بازی
 غُولیلَه بازی
 قریش قریش بازی
 ۶۱۹. قلا دور قلا بازی
 ۶۵۶. قَلَخ پَر بازی
 توپوک

۶۲۰. کِشت گُو
 گَمُو بازی
 کور کور بازی
 کوله دبه و کفش دبه
 گرد خین یا اُوچِخین
 لو بازی/ کَلِ کاکش (کلید کاهکش)
 لیوانی کرم یا ایر خط
 هاپو بازی
 هشتخین بازی
 هفت و هشت بازی.
 چستگ بازی، پیشکیندگ بازی
 موش و تاله
 تنگ خورجین
 کورونگی
 کشتوم
 کوله بردنگ
 لنگی خیرو
 چیل چیم قو
 خریبار بازی
 غیچی بازی
 لیوانی بازی
 پراگ بازی
 قولقوشک بازی
 غیلی بازی
 خری بار بازی
 پوشتره آوردو
 یر غه
 اودود
 آگم
 قریش
 سومگ
 یکتوقای
 اوتوتی
 اینی نی
 اوتوته
 ۶۵۵. بغلو

گلگ.

تاشه تاشه بازی

بازی سه پرش

کوله دبه و کفش دبه

دستمال پشته

گردخین یا اوچخین

لیوانی یا ایر خط

سوز یا اتلک بازی

خر بر

آتا توتا

گولی بازی

پراک بازی

سه سه غولگوی شیخی

بولدی بازی یا بولدی به جای بازی

کشتگو

پوتیلی بازی

کوله بازی

امباو بازی

غوليله بازی

پلخو بازی

قلخ پر بازی

شیر و بز بازی

دودکش بازی

تر آوی-خشک آوی

بندوله

چیپو و گورو بازی

اسیه بازی

چوچه ملنگ گوش استا پتیر گوش

بازی

الغه تولغه بازی

کور کور بازی

لو بازی/ کلی کاکش (کلید کاهکش)

سنگ گوده بازی

۶۹۱. قلا دور قلا بازی

۷۲۸. شیطان منافق بازی

ملا خر دراز

۶۹۲. دا بیست سی بازی

آبی بمبولا تای جنگلا بازی

خلو پالش بازی

قریش قریش بازی

ترململ بازی

دزد و پولیس بازی

هفت و هشت بازی یا گوش خر بازی

سین سین صابره بازی

به به به بازی

چم چم بازی

اقوم سیاه

گمو بازی

تیر پراک بازی

پوتیلی بازی یا تيله بازی

غو بازی یا دابه سنگ بازی

بازی سنگ سه پای

خمخم یا خر خر بازی

چپلی داده یا چپلی دپه

سغه یا سقه

لمپور

گوی گوی بازی

کوخلو

پر توش

لالک باد باد

تاپه بازی

لغهگری

پشته و پشته کری

خوردو خوردو یا گود گود

گل گله های

دُرّه خو

زور آزمایی

سنگ سول

خیری چرت بازی یا خر چرت بازی

تکه ولؤل

یوک دوک بازی

۷۲۷. هستک و نیستک

دیو و رستم

پایچه تنبو

اردگ بازی

بازی جو و شخل

بازی چلک/چیلک (چوب بازی)

بازی سه سنگ آجی

بازی خاک ثوبک

قیچی قیچی بازی

بازی لو چوگو

قورت قورت

فود یا کاو بازی

سنگ شرط

کوله دود بازی

نی نو بازی

کیچه بازی

شیدکان بازی

بازی سنگ بندگ

فقیرک بازی

بازی کوله قاق

بازی می آیه، می آیه یا مایه مایه

دره میخ بازی

بازی کائی

خم پورثو موی بورگو بازی

کارنوز بازی

چیمچیم بازی

گل بازی

چیلک بازی

بازی آقواقو آکیش کیش

بازی قرص بیسوختنگ

بازی با هسته خرما

بازی خرپشتک

بازی خر دراز

بازی ابوالفضلی

۷۶۳. بازی کوله ماما

۷۸۰. بازی او چیرتک

شیروبز

۷۶۴. گومه پُرآو

گائی بازی

بازی سنگ آجگگ

بازی تر خُشگک

بازی دوز دوز

داگه بازی

بازی بیده گندو

بازی پوچ پوچ

بازی مافتی توغ کیدو

بازی سه ناسه

بازی پشت تپتپ

بازی سلام سلام

آخشات یا غوسول بازی

بازی دنباله گو

لُخه بازی

بازی گنگه گنگه

بازی گندو گندو

بازی آشولدور

آتَشک بازی

خَمچه بازی

بازی شعر قطارک

سه سنگ خاتو

کوله تخته سنگ

بازی تَشکی تَشکی یا تاشگنی

بازی گل و چوچه

دُرهمیخ بازی

شرط بندی بازی

جُناغ یا چیناغ بازی

تُوموُغ یا تُوپوُغ بازی

سَر گرگی بازی

بَرَفک یا بارانک بازی.

چرخک که از خشکی بلدرغان

جور می‌کدیم و درباد می‌گرفتیم

چرخ می‌خورد

تولک ترازو

۷۹۷. کتار،

دم روباه

خنج

بازی گل پیمک

آوچیشک بازی،

شیر و بز بازی

نَوَو بازی

انتر بازی (چشم یکی را بسته نه

بدستش انتر هست که از چادر جور

موشه باز دیگر را میزنه)

چهار در چهار بازی

سر تایجل بازی

دوز دوز بازی

چیمک چیمقو بازی

بازی چیم ایشتو.

بازی زمبور زمبور یا چیمقو بازی.

چیم چوقنگ چیز کیده زمبور کنده

گل گل هایت بازی

۷۹۷. کتار بازی

بنام خداوند تعالی

پیشگفتار

این کتاب برای چند منظور نوشته شده است.

۱. اسناد سازی افغانی در انترنیت است تا تمامی افغانهای جهان از این استفاده کرده بتوانند.
۲. معلومات آفاقی است که علمیت علاقمندان را زیاده تر می نماید.
۳. هموطنان من حیث یک سند علمی استفاده می نمایند.
۴. کتابخانه های کشور ما غنی از کتابهای می گردد.

شناسائی با بنده

اسم من کریم اله پوپل لقم کریم پوپل است. من نویسنده دانشنامه ویکیپدیا دری فارسی ، انگلیسی و دنمارکی هستم .. در سال ۱۳۳۴ در گذر سرداجهانخان کابل تولد شدم . دوره ابتدائیه را در لیسه عبدالحی گردیزی پکتیا دوره متوسط را در لیسه نادرشاهی مزارشریف دوره عالییه را در لیسه حبیبیه به اتمام رسانیدم. در سال ۱۳۵۸ فارغ از فاکولته زراعت کابل گردیدم . در سال ۱۳۶۲ در سازمان ملل در بخش پروگرام (International Board for Plant Genetic Resources (IBPGR)) مورد بین المللی حفاظت سلول زنده کار نمودم مدتی را در کشور سوریه سازمان زراعتی (ایکاردا) سپری نموده به تحقیقات تخمیانیه جات افغانی پرداختم . در سال ۱۳۶۵ مدیرمسئول اقتصاد اتحادیه های صنفی شهر کابل بودم . در سال ۱۳۶۸ مالک موسسه صنعتی پوپل گردیدم . پس از ۱۹۹۲ مهاجر در دیار بیگانه شدم . در سال ۱۳۷۵ بمنظور اخذ ویزه شامل انستیتوت هنرهای زیبا بهزادرفته کرامیک گردیدم. از سال ۲۰۰۰ بدین اینسو در دانمارک زندگی میکنم . در سال ۲۰۰۳ مکرراً در بخش زراعت تربیه گل و فرش سبز تحصیلات یکنیم ساله نمودم . فعلاً در همین بخش و ساختن حویلی های مقبول کار مینمایم . من حرمت بتمام احزاب سیاسی دارم امید است متحدشده وطن را نجات دهند. فعلاً در بخش های سیاسی و هنری کار مینمایم. علاقه شدید به ساختن بندهای آبی و مزروعی ساختن میلونها هکتار زمین وطن محبوب خود دارم. خوش دارم همیشه خودم امنیت خود را تامین نمایم . از فعالیت های استخباراتی علیه دشمنان وطن لذت میبرم. نام کابری من افغان پالیسی است . مالک دانشنامه خراسان و حریت و سیاست هستم. از صنف پنجم مکتب به نویسندگی آغاز نمودم. طی ۱۳ سال اخیر در اسناد سازی انترنیتی افغانستان خیلی زحمت کشیده ام آنچه را که در اخر سرمقاله نوشته شده در افغانستان بنویسید نوشته من می آید. مثلاً پرندگان افغانستان ، صحت در افغانستان ، اقتصاد افغانستان ، ورزش در افغانستان و.... مدت هم به صفت همکار با سازمان آزادی برادران بلوچ فعالیت داشته ام.

سرگرمیهای اطفال افغانستان

بازهای محلی و ورزش سنتی اطفال و نوجوانان افغانی

دوستان را سلام، این کتاب در مورد بازیهای کودکان افغانستان اختصاص یافته است. طوریکه معلوم است افغانستان تاریخ ۵۰۰۰ ساله داشته غنی از فرهنگهاست. در گذشته های دور یعنی از ۱۰۰ سال به انطرف دولتها توجه به اطفال ننموده هر آنچه که بود متوجه جوانان و بزرگ سالان بودند. بدین ترتیب صرف خانواده ها مصروف تربیه و تعلیم اطفال بودند. یکتعداد شاعران نویسندگان صرف برای سرگرمی اطفال افسانه ها و قصه های شیرین را می نوشتند تا اطفال مصروف باشند. نیز مادر کلان و پدر کلان برای اطفال قصه ها و افسانه می گفتند تا اطفال شب خوشی را سپری کند. ولی زمان آن رسیده تا دولتها تعلیم و تربیه اطفال را از شکم مادر الی ۱۸ سالگی در کنار پدر و مادر بدوش گیرند. تا بتوانند به جامعه فرد مفید را تقدیم نمایند.

در وطن گرامی ما افغانستان به نسبت جنگهای داخلی پرورش اطفال هنوز هم بدوش خانواده هاست. بدین لحاظ بی سوادی فقر عدم دانش کافی هنوز هم ادامه دارد. بنده در کشور دنمارک زندگی می نمایم، مشاهده می کنم تا چگونه دولت مسولیت اطفال را بدوش گرفته است. بدین اساس خواستم بازی ها و سرگرمیهای اطفال افغانستان را تحقیق نموده و بشکل یک کتاب در آورم. دیده میشود که ملیت هزاره در حصه فرهنگ خود زیاد زحمت کشیده شخص بنام دوکتور حفیظ شریعتی در بازیهای کودکان هزاره زحمات زیاد کشیده توانسته است لست را ترتیب نماید. که تشکر می کنم. دوستان از بدخشان و هرات چیزی نوشته و یا تصویری ثبت نموده اند. از دیگر ولایات بشمول کابلان خبری از اطفالشان نیست.

طوریکه مشاهده میشود بازی های اطفال تکی یا دسته جمعی بوده است. در بعضی بازیها بزرگ سالان، جوانان نیز شریک می باشد. طور عموم بازی های کودکان افغانستان به کته گوری های ذیل تقسیم می نمایم.

۱. بازیهای عمومی در تمام افغانستان
۲. بازیهای پیچیده و حرفوی مختص به اطفال متجرب
۳. بازیهای کودکان پسران یک ده یا یک قریه یا یک ملیت

۴. بازی‌های دخترانه عموم افغانستان.

۵. بازیهای دخترانه مختص به یک ولایت یا منطقه یا ملیت

۶. بازیهای تکی یا فردی خانوادگی

۱. باب‌ه زنجیر باف

این بازی کودکان بین سنین ۱۰-۱۵ ساله می‌باشد. طوری که اطفال دست بدست هم می‌دهند. یک نفر باب‌ه زنجیر باف می‌شود. که نفر اول است. سپس نفر آخر صدا می‌کند باب‌ه زنجیر باف؟ نفر اول صدا می‌زند بلی! نفر آخر پشت قلا انداختی؟ اول بلی از راه دهل بروم یا سرنی؟ زنجیر باف یا دهل گوید یا سرنی. اگر دهل باشد بچه‌ها همه دم دم دم دم گفته از زیر دست بین اول و دوم تیر می‌شوند. اگر زنجیر باف گفت سرنی همه سرسر سرگفته از زیر دست نفر اول تیر می‌شوند. درینصورت روی نفر اول یکطرف و دیگران طرف مقابل می‌شوند. سپس دوباره نفر آخر صدا می‌زند باب‌ه زنجیر باف؟ زنجیرهارا..... بدین تر ترتیب همه از زیر دست نفر دوم و سوم و آخرتیر می‌شود. درین صورت روی نفر اول و دوم یکطرف و دیگران طرف دیگر می‌شود. به همین شکل تا نفر آخر روی همه دور خورده دست راستشان طور سرچپه با دست راست طرف راست و دست چپ شان بادست چپ طرف چپ گره می‌خورد. سپس همه خود را کش می‌کنند که از کدام دست قطار پارچه می‌شود. سپس نفر که از دستش قطار شکسته جریمه می‌شود و همه چیغ و خوشحالی می‌کنند.

۲. جز بازی

از بازی‌های دخترانه بهترین آنها جز بازی است. جز بازی در همه اطراف و اکناف افغانستان با تفاوت‌های اندکی رواج دارد. برای اجرای جز بازی شکل مستطیل در روی زمین رسم می‌شود. این مستطیل به هشت حصه تقسیم می‌شود که عرض خانه‌های اول، دوم و سوم مساوی بوده، خانه چهارم کمی عریض تر می‌باشد و از وسط به دو حصه تقسیم می‌شود. خانه‌های پنجم و ششم مساوی خانه‌های اول تا سوم و خانه هفتم کوچکتر

از همه رسم میشود، عرض خانه هشتم مساوی خانه چهارم است. دو رأس بالایی مستطیل را هم با یک قوس کلان با هم وصل می نمایند که در آنجا هم یک خانه بزرگ نیم دایره ایجاد می شود. خانه ها به این ترتیب نامگذاری می شوند: (خانه اول، خانه دوم، خانه سوم، خواهر و برادر، دم، قدم، دریا، صحرا و آسمان).

در صورتیکه بازیکنان بیشتر از دو نفر باشند به دو تیم تقسیم میشوند. برای گرفتن نوبت تر و خشک انداخته میشود. اولین بازیکن لُشپ خود را که سنگ کوچک دایروی لُشم دریایی یا پارچه گرد تیکر میباشد آهسته می بوسد و به خانه اول می اندازد. با یک پا به خانه اول خیز میزند، خانه های دوم و سوم را با یک پا طی می کند و با هر دو پا به خانه های «خواهر و برادر» خیز میزند. در این خانه ها یکبار با خیز دور میخورد و با هر دو پا به خانه «دم» میرود. در «دم» نفس تازه میکند و به «قدم» میرود سپس از بالای «دریا» خیز زده به «صحرا» میرود و از آنجا دوباره به همان ترتیب تا خانه اول می آید. در خانه اول لُشپ خود را با پهلوی پای خود می زند و از خط بیرون می کشد. به همین ترتیب به تمام خانه ها لُشپ انداخته میشود و همان رفت و برگشت تکرار میشود.

اگر بازیکن لُشپ را به خانه مورد نظر انداخته نتواند، یا پایش روی خط گذاشته شود، یا لُشپ را با یک ضربه پا از خط کشیده نتواند و یا لُشپ یا پاهایش به «دریا» بیفتد نوبتش میسوزد.

بعد از آنکه لُشپ به تمام خانه ها تا «آسمان» موفقانه انداخته شد و رفت و آمد هم صورت گرفت، بازیکن «تپ» را بر فرق سرش میگذارد. پشت خود را طرف خانه های جز بازی می گرداند و با حرکت سر لُشپ را به خانه اول می اندازد. در صورتیکه لُشپ به خانه اول بیفتد آن خانه از او میشود. بازیکن با کشیدن یک علامت ضرب «چلیپا» در خانه مذکور آن خانه را مُهر می کند.

حالا او در خانه اول ایستاده شده، برای مُهر کردن خانه دوم تمام مراحل فوق را طی مینماید. وقتی تمام خانه ها مُهر شد و نوبت به «آسمان» رسید، بازیکن لُشپ را از بیرون خانه اول به «آسمان» می اندازد. رویش را به طرف آسمان بالا میگیرد و با احتیاط بدون آنکه به زمین ببیند، به خانه اول پا می گذارد و از حریفش میپرسد: صحیا؟ در صورت شنیدن جواب های مثبت به خانه های دوم، سوم و... میرود و هر بار می پرسد: صحیا؟ در صورتیکه پایش روی خط نیاید یا به «دریا» نیفتد، حریف جواب داده میرود، بلی! بلی! بلی! و به این ترتیب «آسمان» هم مُهر میشود و بازیکن به صورت تنهایی یا دسته جمعی با تیمش بازی را می برد.

اگر پای بازیکن روی خط یا «دریا» بیاید یا لُشپ با یک ضربه از «آسمان» به خارج پرتاب نشود، نوبت بازیکن میسوزد.

۳. جرکان

بچه ها یک درخت یا دیوار را جر انتخاب می نمایند یک محل دیگر تقریباً صد متر یا کم وزیاد باشد محل نشانی میگویند. بچه همه از نقطه بطرف جر می دوند سپس دست خود را به نشانی زده دوباره بر می گردند هرکسی که در محل جر اول آمد او نمبر اول نفر دوم سوم و بلاخره آخر. کسیکه آخر رسید یا او را خرسواری میکنند یا سرش را خار می کنند یا همه قدقدک می دهدش.

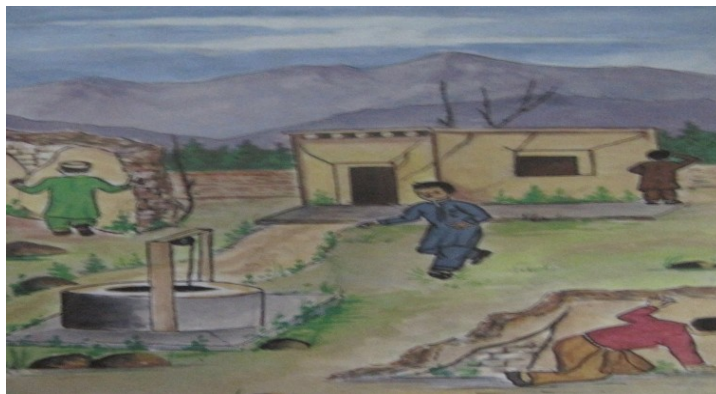
۴. گیرکان

طوریست که یک نفر بچه ملا میشود باید یک نفر را گیر کند بچه ملا هرکی را گیر کرد او بچه ملا میشود. بچه های تیز به سرعت از کنار بچه ملا تیر شده با دست بچه ملا را تپله می کند زمانیکه بچه ملا دست می اندازد فوراً فرار می کند. بلاخره یکی را گیر کرده سر آنرا خاریده آن بچه ملا میشود.

۵. چشم پتکان

یکنفر از میان میر میشود وچشمهای خود را با دو دست پت نموده صدا میزند صیح است یا(صیاحست) بچه ها صدا میزنند نی باز میگوید صیاحست تا زمانیکه همه پت نشوند یکی صدا می کند نی زمانیکه همه پت شدند میر صدا میزند صیاحست هیچکس جواب نمی دهد. سپس میر همه را می پالد هرکس را که اول گیر کرد او باید میر شود. طریقه دیگر این سنت طوری است که میر باید همه را بیافت اگر آخرین را نیافت نفر آخری ده پشت میر می زند و میر باید دوباره چشمهای خود را پت گیرد و دیگران پت شود.

۶. خم تکه بازی

این سرگرمی پسران شمال افغانستان می باشد. بازی طوری است که یک توپ را از گل می سازند و سپس خشک نموده در میان قفس کوک مانده همراهی دهن خود آواز کبک را می کشند. پسران دیگر هم چنین کار را می کنند. سپس دوپسر شرط می زنند و خم تکه هارا از قفس کشیده جنگ می دهند. جنگ آن طوری است که یکی خم تکه خود را بطرف خم تکه مقابل به سرعت رها می کند درین صورت یکی ازین خم تکه ها می شکند. آن خم تکه که نشکست. بازی از آن میشود.

۷. توپ دنده

توپ دنده بازیست که بین اطفال بسیار مشهور است، در این بازی دو تیم ساخته میشود که هر دو دارای شش بازیکن میباشند و در میان این شش نفر یکی هم به اصطلاح «میر» است. بعد از انتخاب افراد، پیش از شروع بازی بخاطر نوبت قرعه انداخته میشود، نام هر تیم که در قرعه بر آمد نوبت اول بازی از آن تیم میباشد. وقتی بازی شروع شد اعضای تیمی که اسمش در قرعه بر آمده توپ و دنده را گرفته پیش محدوده که با خط مشخص شده ایستاد می شوند. افراد تیم دومی بخاطر گرفتن توپ و زدن افراد تیم مقابل توسط آن به موقعیت های مختلف در ساحه معینه ایستاد می شوند. این بازی تقریباً شبیه بازی کریکت است که اکثراً میان اطفال در ایام رخصتی های تابستانی و

زمستانی مکاتب و در تفریحگاه ها بازی می شود و نظر به محلات طرز اجرای آن بعضاً متفاوت است. اگر شخصی توپ را قپ کند نفر مقابل میسوزد باید آن نفر تا خط دوم میدان که ۵۰ متر فاصله دارد رفته دوباره بر گردد. در صورتیکه بر گردد و توپ کسی به جانش نخورد زنده است. اگر بر گردد و طرف مقابل توپ را به جانش شوت کرده به جانش خورد. بازی به نفع تیم مقابل میشود. تیم میر میسوزد.

بازی حمایت از ما لطفاً کانال یوتیوب جاعوری نیوز را سبسکرایب کرده و صفحه فیسبوک ما را لایک کنید

۸. یک لنگه باری

یک لنگه بازی نیز از بازی های کودکان افغانستان میباشد. بازی طوری است بچه ها اولاً یک دایره بقطر ۴ متر خط کشی می نمایند. دو نفر در حال که یک پای خود را بادیست محکم می گیرند داخل دایره میشوند. آنها کوشش می نمایند که طرف مقابل خود را از دایره بیرون کشند. کسی که از دایره بیرون شد. بازی را می بازد. اگر هر دو پای کسی در جریان بازی به زمین بخورد حریف او سرش را خاریده او را از میدان بیرون می کند. بدین ترتیب نوبت نفر دوم وسوم می رسد.

۹. دنده کلک :

دنده بازی یا دنده کلک بازی سنتی است از زمانه های قدیم بشکل میراث ازبازی ها و تفریح های دیرینه در افغانستان باقی مانده است. بچه های های بین سنین هفت الی بیست سال یا بیشتر از آن درین بازی عنعنوی اشتراک می نمایند. روش این بازی طوریست که بچه ها در وسط یک توته زمینی که سطح هموار داشته باشد، خوپک را آماده می سازند «خوچ عبارت از حفری است که به قطر ۱۰ سانتی و به عمق ۱۰ سانتی متر که توسط بازی کنان این بازی حفر می شود تا در هنگام بازی، کلیک در آن ایستاده شود.

حینیکه دو نفر از جوانان یا بیشتر از آن گرد هم آیند، تعداد شان هرچند که باشد به دو گروپ تقسیم شده و یک توته چوب را که به درازی کمتر از یک متر باشد و چوب دیگر را به طول ۱۵ سانتی که دوطرف آنرا بشکل قلم پنسل تراش می‌نمایند تا در اثنای اصابت دنده کلک از زمین برخاسته و آنرا همراهی دنده چوب ضربه وارد نمایند و بدور اندازند. بعد از بدست آوردن نوبت از سوی یک جناح، به بازی آغاز می‌نمایند. ابتدا لیک توسط یکتن از گروپ جانب مقابل بطرف هوا بلند می‌شود. حین نزول از هوا اگر لیک بداخل «غنج» افتد نوبت به شخص دیگری واگذار می‌گردد. اگر کلک یا لیک به غوچ اصابت نکند، بازیگر همراهی چوب دست داشته اش سه مرتبه در قسمت لبه که مانند قلم شده به کلک، ضربه وارد می‌نماید، در صورتیکه از زمین برخیزد در هوا ضربه دومی را برایش حواله نموده و آنرا بدور می‌اندازد که در نزد بازی کنان یک بر محسوب می‌شود. زمانی که چهاربر شد آنرا یک نو می‌گویند. به همین شیوه این بازی ساعت‌ها ادامه می‌یابد.

آنچه که قابل ذکر است : قبل از آغاز بازی دو گروپ بازیکن یک سرحد بفاصله ۵۰ الی ۸۰ متری تعیین نموده و حین بازی اگر لیک از اثر ضربه دنده چوب از سرحد تعیین شده به پیش پرتاب گردد، هر دو گروپ به دویدن آغاز می‌نمایند تا هر یک گروپ از دیگری سبقت جسته و لیک را لمس نمایند بازیکن را از نوبت بازی‌دارند و اگر شخص بازیکن آنرا قبل از همه بدست خود یا توسط گروپ خود بدست آرد، بازی کمافی السابق ادامه دارد. بدین منوال جوانان سرگرمی عنعنوی خویش را که از نیاکان به ارث برده‌اند، در زمان خویش به بازی می‌گیرند و از آن لذت می‌برند.

۱۰. اله بده یا اله بده « کلاه بُردک » :

((این بازی در منطقه کرمان پنجشیر عمومیت دارد. یک عده از جوانان گرد هم آمده و در یک قسمت زمین یک خط دایره‌یی به قطر سه متر می‌کشند و تعداد بچه‌ها هرچند که باشند به دو دسته تقسیم شده که یک گروپ بداخل دایره قرار گرفته و گروپ دیگر خارج از دایره قرار می‌گیرند. گروپی که بداخل دایره قرار دارند به سرهای شان کلاه یا دستمال طور چهل‌تار بسته نموده و هر کدام طبق قانون بازی یک دست خود را بالای خط دایره گذاشته به چهار طرف دایره خیز و جست می‌نمایند تا گروپ بیرونی کلاه شان را از سرهای شان نه قیند، ابشان، و ظیفه دارند تا گروپ بیرونی، را غافلگیر نموده و با بانه

خود به پاه آنها تماس دهند. اگر چنین اتفاق بیافتد گروپ دومی داخل و گروپ اولی خارج از دایره قرار می گیرند. گروپ بیرونی وظیفه دارند تا با گفتن «اله بده کلاه بده» از موقع استفاده نموده گروپ دومی را غافلگیر نمایند و کلاه شان را به قیند و در نهایت سرعت خود را به جرجای برسانند. اگر گروپ درونی موفق شود و در مسیر راه یعنی از دایره الی جرجای کلاه را از گروپ بیرونی بگیرد، بازی بشکل سابق ادامه می یابد و اگر گروپ درونی یکی از گروپ های بیرونی را غافلگیر نماید و با پای خود به پایش تماس دهد، بازی به نفع گروپ درونی می انجامد و گروپ درونی بیرون و بیرونی داخل دایره قرار می گیرند و دو باره بازی بشکل سابق به پیش میرود. این بازی در اصل یکی از بازی ها و سرگرمی های ناب جوانان در فصل بهار می باشد که از قدیم در آن مناطق معمول بوده است.))

۱۱. کور ملا بازی :

ازجمله سرگرمی های زیبا در بین جوانان است . تعدادی ازبچه ها گرد هم جمع شده ، چشم یکی را با دستمال یا چارد می بندند و هرکدام با سیلی به سر و کله اش میزنند کورملا هرطرف میدود و کورکورانه هرطرف دست می اندازد تا شخصی بدستش آید. به همین شکل مدت ها ادامه می یابد تا اینکه کسی به چنگ کور ملا بیافتد. اگر کسی به چنگ کورملا آمد و او را محکم گرفت ، چشم های وی را می بندند و او کورملا می شود.

۱۲. خرمیگیری جاندار

خرمیگیری جاندار یکی از جزابترین بازیها و سرگرمی ها در بین جوانان و نو جوانان پنجشیر است. جوانان به دو گروپ تقسیم شده گروپ اولی هرچند که باشند پشت در پشت خود را به دیوار تکیه داده ومانند خر پشت خود را خم می نمایند. صرف یک نفر سر تیم گروپ که آنرا « سلمه » می گویند ، درکنار خرها ایستاده می شود تا گروپ دومی بالای خرها سوار نشوند. گروپ دومی می کوشد تا به نحوی بالای خرها سوار شود اما سرتیم گروپ اولی نمی گذارد که آنها سوارخر شوند. اگر گروپ دومی نزدیک خرها شود با پایش به پای گروپ دومی میزند ، اگر پای سرتیم به پای یکی از

افراد گروپ دومی تماس کند گروپ دومی بجای گروپ اولی رفته و گروپ اولی در جای گروپ دومی قرار می گیرد. به همین شکل ساعت ها این بازی ادامه می یابد.

۱۳. تشله بورد

قمار اطفال که نیز یکی از سرگرمیها است. عبارتند از تشله بازی میشکان ، قطکان با پول فلزی و قطکان با تشله و قطکان با شیشه و تکمه میباشد.

۱۴. تشله بازی

تشله بازی در افغانستان چهار شکل است. میش بازی ، قطکان ، چکان ، و دامنیکی است.

۱۵. میش بازی تشله

طوری که پس از جفت است تاق میر به تعداد نفر تشله ها را چینده یک تشله را میش می سازد. نفر اول با میش از فاصله دور فیر می کند اگر نخورد نفر دوم با میش به تشله های نزدیک با انگشت فیر می کند با تشله که خورد تشله از آن میشود اگر نخورد به نفر بعدی نوبت می رسد. تا که تشله ها خلاص شود.

۱۶. قطکان

بازی طور است که یک نفر میر پس از جفت است تاق میشود. میر به تعداد بازی کن تشله ها را جمع نموده به قط می اندازد هر تعداد که به قط ماند همان تشله از او میشود سپس تشله های دیگر را نشانه می گیرد اگر خورد تشله از او میشود اگر نخورد نفر بعدی تشله ها جمع نموده به قط می اندازد هر تعداد که به قط نیامد آنرا با تشله خود می زند اگر نخورد نوبت بعدی می رسد تا آنکه تشله ها خلاص میشود.

۱۷. دامنیکی

یک نفر به تعداد بازی کن تشله ها را به دامن یکی از بازی کن می زند. و شخص دامن را شخ گرفته تشله ها را دور می اندازد. سپس میر به زدن تشله ها از جای مخصوص با تشله فیر می کند. اگر با کدام تشله اصابت نکرد نوبت به شخص مابعد میرسد. هر کدام تشله را که زد تشله از آن میشود. بدین ترتیب تشله ها خلاص میشود.

۱۸. قطکان با پول فلزی

این بازی هم مانند بازی قطکان با تشله است. بازی طور است که یک نفر میر پس از جفت است تاق میشود. میر به تعداد بازی کن مثلا ۵ روپیه فی نفر را جمع نموده به قط می اندازد هر تعداد که به قط ماند همان پول از او میشود سپس پولهای دیگر را نشانه می گیرد اگر خورد تمام پول از او میشود اگر نخورد نفر بعدی و پنجمی ها جمع نموده به قط می اندازد هر تعداد که به قط نیامد آنرا با لشیاط یا پنجمی خود می زند اگر نخورد نوبت بعدی می رسد تا آنکه پولها خلاص میشود.

۱۹. قطکان با شیشه

همانند پول فلزی است که به عوض پول شیشه های مقبول را بچه جمع نموده بازی می کنند. شیشه های به اندازه ۵ روپگی یا کمی کلانتر می سازند.

۲۰. قطکان تکمه بورد

همانند پول فلزی و شیشه بورد است که به عوض پول یا شیشه تکمه را بچه جمع نموده بازی می کنند. قیحت تکمه های کلان زیاده تر از خورد است. تکمه خوب چند دکمه خراب و خوررد میشود. بیاد دارم پسران ایلا گرد یک پسر خوب را محکم گرفته دیگران تکمه های لباس آنرا جدا ساخته وبا دکمه ها فرار می کردند. پسرا عاجز و کم زور در کرتی و بالا پوش خود تکمه نداشتند. اگر میداشتند چندین رنگ میبود.

۲۱. لولگ بازی

در قدیمها از تایر کهنه به دهالولگ ساخته شده به بازار عرضه می گردید ولی اکنون پلاستیکی ان در دکانها موجود است. لولگ بطور عادی با چوب زده میشود و اطفال دنبال آن میدود ولی کمی فنی تر برای اینکه لولگ منظم بدود و برک گرفته شود یک پارچه سیخ که طول آن ۲۰ سانتی و نوک طوری گول ساخته میشود که لولگ را قایم گیرد رانده میشود. اطفال در اثنا راندن با دهن صدا موتر را می کشند. زمانیکه برک می گیرند توسط دهن صدا برک را می نمایند.

۲۲. اسپک

از تفریحات دخترانه و بچگانه بوده اطفال به اسپ نشسته و دورک می خورند واز آن لذت می برند. بعضا اطفال صدها و چرخها می کشند.

۲۳. دولی گکی

دولی هم از سرگرمی های اطفال بوده که در تمام کشور مروج است. دولی های ثابت است که خیلی بلند می کند. دولی خورد است که به کوچه ها دوره کردی نموده اطفال به ان سوار میشود.

۲۴. غورسی

یکی دیگر از بازی های سرگرم کننده جوان های کشور ما است. این بازی طوری است که گروهی از افراد به دو گروه تقسیم می شوند و از هر گروه دو نفر وارد میدان می شوند. هر کدام یک پای خود را به دست می گیرند و با یک پا حرکت کرده و با شدت تمام خود را به همدیگر می کوبند تا یکی به زمین بیافتد. هر کسی که توان ایستادگی در مقابل دیگری نداشته باشند و کنترل خود را از دست بدهند بازنده میدان است. این بازی نیز تقریباً در تمام نقاط افغانستان مروج است

۲۵. غلغله شیطان

یکی از سرگرمی های است که بیشتر میان نوجوانان و کودکان مروج است. این بازی اکثراً در شهرها و روستاهای نزدیک شهر رواج دارد. درین بازی از ۵ الی ۱۰ یا ۱۲ اطفال شرکت می کنند. این بازی طوری است که یک گروه هر کدام گودال کوچک برای شان روی زمین در اطراف گودال مرکزی حفر می کنند که آنرا خانه شیطان می گویند. سپس ۶ غاز دورادور خانه شیطان کنده میشود. سپس یک دایره پرتاپ که دومتر از خانه شیطان دور است خط کشی میشود. پس از یکنفر میر شده از سر خود ۱۰ ، ۲۰ الی ۱۰۰ می خواند نفر ۱۰۰ باید در دایره رفته توپ را به خانه شیطان پرتاپ کند. اگر یک یا دو بار نهایت توپ در خانه شیطان نیامد یکنفر رفته بالای پرتاپ کننده می نشیند. اگر

به خانه نرفت نفر ۲ بالایش می نشیند اگر باز به خانه شیطان نرفت نفر ۳ بالایش می نشیند تا که توپ به خانه شیطان برود. اگر توپ کوچک به خانه کسی دیگری رفت، صاحب گودال بالای شانه های فردی که توپ را انداخته می نشیند تا به این ترتیب او موفق شود توپ را داخل خانه شیطان سازد. زمانی که توپ داخل خانه شیطان شود، همه فرار می کنند و فردی که توپ را داخل خانه شیطان انداخته با توپ یکی از اعضای گروه را نشانه می گیرد و توپ به هرکسی اصابت کند، او باید توپ را داخل خانه شیطان یا همان گودال مرکزی بسازد. در بعضی جاها نشانی می گذارند. به مجردی که توپ به خانه شیطان داخل شد اطفال الی نشانی که قبول شده دویده واپس به دوش می آیند. نشانی به اندازه ۳ متر از خانه شیطان فاصله دارد. زمانی که اطفال میدوند بازی کننده توپ را از خانه شیطان به عجله گرفته یکی را نشان گرفته او را با توپ می زند اگر توپ خورد همان شخص باید به دایره رفته به خانه شیطان فیرکند. بدین ترتیب بازی الی مدت زیادی دوام پیدا می کند.

۲۶. هفت سنگ

این بازی خیلی جالب و دیدنی است. شماری از نوجوانان به دو گروه تقسیم می شوند و هفت سنگ را روی هم دیگر می چینند. بعد از فاصله دورتر با توپ سنگ ها را نشانه می زند. هر گروه تلاش می کنند سنگ های کمتری فرو بریزد. پس از برخورد توپ به سنگ ها، تیم پرتاب کننده توپ باید در مدت زمان اندک سنگ ها دوباره روی هم بگذارند. اگر درین جریان توپ به جان یک نفر مهاجم که سنگ ها را رویهم می گذارد خورد تیم دیگر بالای سنگ پرتاب می کنند

۲۷. سرگرمیهای دخترانه

سرگرمیهای دخترانه از بچه گانه فرق داشته معمولاً دختران بازی می کنند. س. رگرمی های دخترانه عبارتند از جز بازی عروس گدی خانه گگانی ریسمان بازی و غیره است

قو قو برگ چنار

ابوبه جان ابوبه

قو قو برگ چنار

قو قو برگ چنار
دختر ا شیشته قطار
می چینن برگ چنار
می خورن دانه انار
کاشکی گفتن می بودم
ده هوا پر میزدم
آوی زم زم میخوردم
ریگ دریا میچیدم
کاشکی ماهی می بودم
ده او راهی می بودم
کاشکی زاغک می بودم
کله داغک می بودم
میپریدم شاخ به شاخ
ده یک باغک می بودم
شیرگفت الله الله
مه گفتم درد و بلا

آبوبه جان آبوبه

دو نفر دختر دست به دست هم داده دورک خورده می خوانند .

آبوبه جان آبوبه
دست گلم شراب
شراب ما خور دنه،

پیش حاکم بردنی
 حاکم حاکم زن کده
 دوله ده گردن کده
 خدا زده شوپیک مه
 نمی ته خر چکمه
 مگرم خطک مه
 خانی حاکم بچه شد
 دیگ لیتش چپه شد
 ای ارّه ای تیشه
 الا تیر و کمانچه
 اقلیمو زن کوچه

دیوار که شکافتیم
 سوزنکه یافتیم
 گدیگکه ساختیم

برنجکه دم دادیم
 خُوار خونده ره کم دادیم
 دَ آفتوک لم دادی

شعر خالص مزاری

گزگز دنگله مهتابی - دوتا رومال شاهی
 رومال کی دوخته - زلیخای نهر شاهی
 ینگه ملایم ده خانه - قورمه قطع میکنه
 اکه پاشایم ده حویلی - اسپهاره جور میکنه
 اسپهای جوره جوره - ده گردنش خرموره
 خر موره کی داده - بچه حسن گوره
 دو دکان سربسر - شرین جان نغمه گر
 دو دکان ساز کنین - شرین جان راست کنین
 آفتابه را اوکنین - پاچا ملا ره نو کنین
 خیر آباد است جایما - شیرین جان است بای ما
 ادامه دارد.

این شعر نزدیک به پنجاه سال پیش سروده شده است. در روزهایی که کودکان هیچ سامان بازی نداشتند. شاعر این سروده برای ما ناشناخته مانده است، با زبان بسیار نرم و کودکانه این شعر خاطره انگیز را می سرایند. شعری که فرهنگ روستایی آن سال ها را به خوبی بازتاب می دهد. این شعر ریشه فرهنگی اجتماعی مردم ما دارد.

۲۸. اسپکانی

فرهنگی که کودکان را به یادگرفتنی اسب سواری تشویق می کند. در این بازی کودکان به چوب دراز شاخه ی بی برگ درخت و گاهی به عصای پدرکلانشان سوار می شوند و در کنار هم اسب سواری خیالی می کنند..

در همین حال یکی از آن ها این شعر را با صدای بلند می خواند.
دیگران با چوچو چو گفتن به نوعی به اسب خیالی شان قمچین می زنند که تیزتر بدوند.
سر کوه بالا شدم. صدای جنگ آمد. تیر تفنگ آمد.
خانه ملک بچه شد دیگ لیتیش چپه شد.

خدا روزیش بته، نان فطیرش بته، اسپک چوبیش بته
چو چو چو!

د گُردا می دویدم، د پایم خار خلید، میخ پیزار خلید
دل بایم سوخت سرم، یک اسپک خرید برم

چو چو چو!

اسپکم جو می خوره، میره بالا پاین، می کشه باز شاهین
اسپک ما تور می خوره، سرش ده او خور خورده

چو چو چو! چو چو چو!

و هر کدام جست و خیز کنان به طرفی می دود

یخمالک

یخمالک زدن با دویا از قدیمها درین کور مروج است که اطفال خورد و بزرگ درین بازی شرکت می کنند. بعضاً کسانیکه مهارت دارند می شینند و می خیزند.

یکروز برفی در خانه بودم
گل بود بخاری پروانه بودم
دیدم به حویلی از پشت کلکین
پاغنده بازی می کرد یاسین
آهسته رفتم با شوق بسیار
بر روی صُفّه نزدیک دیوار
تا مادرم گفت موزه بپوشم
پاغنده شد تیر از بیخ گوشم
آن روز خوردم از صبح تا شام
در روی حویلی یخمالک آرام

۲۹. جفت است طاق

این بازی بیشتر در فصل تابستان وقتی خسته های باغ (زردالو) و درختان بادام فراوان است، بازی می شود. بدین گونه که بازیگر مقداری خسته را در کف دست پنهان می کند و از بازیگر حریف می خواهد که با حدت و گمان بگوید خسته ها جفت یا طاق هستند. اگر درست برآمد برنده خسته ها را صاحب می شود و اگر نه باید به همان اندازه باید خسته پرداخت کند. پیمانه این بازی را (گوره) می گویند.

۳۰. بیری بیری بازی یا بازی عروس و داماد

چند دختر و پسر کوچک یکی را عروس و دیگری را داماد می سازند. داماد و عروس روی جای بلند می نشینند و با حجب و حیا منتظر رفتن به خانه آینده شان می شوند. دو دختر که از طرف خانواده داماد به دنبال عروس آمده اند، دست به گردن یکدیگر انداخته و یا شادی بسیار دور عروس (بیری) می چرخند. روی سر داماد برگ درخت یا گل می ریزند. عروس را می بوسند و با آهنگ مخصوص چنین می خوانند:
آمدیم بیری بوبریم

شاه پری بوبریم

بیری موچمشی پرآوست

دامد موچمشی ده خاوست

اسلام الیکم

اسلام الیکم

دختران کوچک دیگر که در نزدیک بیری نشسته و چنین می نمایند که از خانواده عروس باشند در پاسخ می گویند:

علیک سلام کی آمده

پس بیری آمده

با دیستی خالی آمده

کالا جوالی آمده

نمیدیم بیری ره

نمیدیم بیری ره

دو دختر خواستگار می گویند:

نه نه با دیستی پرپول آمدیم

باگو، گوسپو، اسپ وجل آمدیم

آغی نیگار ره موبریم

پشت بار ره موبریم

آن گاه، زیر بازوانش عروس را می گیرند و او را از زمین بلند می کنند و می خوانند:

آتی ازموخوش بخت شوه

صایب مال وتخت شوه

بیری ازخو ره بوبرید

ریزی ازموره بوبرید

در طرف دیگر خانواده داماد با شادی و خوشحالی می خوانند:

ریزی شوموخوش بخت موشه

صایب مال و تخت موشه

دوا کونید بیرارو

دواکونید خواروو

آن وقت داماد و عروس روی یک چوب که آن را اسپ می‌نامند سوار می‌شوند و در میان شادی خانواده داماد و گریه خانواده عروس حرکت می‌کنند و دورخانه می‌چرخند. چنین بازی بیری بیری پایان می‌یابد.

۳۱. بیری بیری بازی دوم:

در این بازی به جای عروس و داماد اصلی از چند تکه پارچه و چوب عروس و داماد می‌سازند. برای عروس و داماد لباس های رنگارنگ مردانه و زنانه تهیه می‌کنند. آن ها را می‌دوزند و برتن عروسک های پارچه ای می‌کنند. دوگروه دختران از خانواده عروس و داماد عروسک ها را می‌آرایند و با شادی مجلس عروسی ساده ای کودکانه بر پا می‌دارند. به دعوت شده ها غذای فرضی می‌دهند و با شادی و گریه عروس را از خانه بیرون می‌کنند و به خانه بخت می‌فرستند. روزگاری که عروسک های بازاری نیامده بود سرگرمی کودکان هزاره عروسک های پارچه ای بود. وجه با شادی آن ها را می‌دوختند و بازی می‌کردند. یادش بخیر.

کودکان هزاره تمام بازی های خود را مانند شاه بازی و خاله بازی را با این عروسک ها بازی می‌کردند. این بازی کودکانه بیشتر در سایه دیوار، زیرسنگ های بزرگ، سایه درختان و در زمستان گوشه خانه بازی می‌شد. این عروسک ها را به گویش خود شان (گودی) و شاید هم چیز دیگر می‌گفتند.

۳۲. خاله بازی

در این بازی کودکانه، دختران خردسال نخست چادر می‌پوشند. مانند زنان بزرگسال حرف می‌زنند. به هم دیگر خاله و باباه می‌گویند. یکی خاله می‌شود. چادرش را جلو چشمش می‌آورد. از لباس های چندی نوزاد می‌سازد. لولو لولو می‌کند. شیر می‌دهد. آواز می‌خواند. خانه خانه می‌سازد. خلاصه اینکه ادای زنان خانه دار را یکی به دیگر اجرا می‌کند.

۳۳. خانه خانه بازی

این بازی را پسران و دختران خردسال تنها و یا با هم بازی می کنند. از چوب و سنگ خانه می سازند. از گل و لای آدم، حیوان و اشکال های گوناگون می سازند. گدی گک و فرش خودشان را در داخل خانه ها می گذارند. محفل زیبا کنار هم برپا می دارند. ساعت ها شادی می کنند و سرگرم می شوند. خدا نکند آدم بی رحم بزرگسالی خانه های آنان را خراب نکند. آه از جگر بر می کشند و تسلیم اشک می شوند.

۳۴. بازی با ارواح مردگان

این بازی یکی از بازیهای شب یلدا بوده بالای کسی اجرا می شود که از این بازی بی خبر بوده به نام نشان دادن ارواح روی او را سیاه می نمایند. درین بازی یکی از اطفال یا جوان فامیل مخفیانه پشت یک بشقاب را بدون اطلاع کسی که ارواح خواه است خوب بالای شمع سیاه می کنند. معمولاً کسی که علاقه دیدن ارواح را دارد ترسیده به لرزه می آیند. سپس همه مهمانان و اعضای فامیل در یک اتاق نشسته در کنج خانه شمع را روشن نموده بالای آن چهل آب صاف را می گذارند تا محیط خانه روشنی کم داشته باشد. سپس نفر بزرگ دوبشقاب را می آورد. بشقاب سیاه شده را به نفر که ارواح را می بیند و خودش بشقاب پاک را بدست می گیرد. بشقاب را طوری بدست گیرند که روی بشقاب را خودشان ببینند و نفر مقابل عقب بشقاب همدیگر را. درین میان نفر بزرگ از ارواح بین سؤال می کند ارواح کی را می خواهی ببینی؟ ارواح بین به لرزه درآمده نام یکی از مردگان خود را بیان می کند. سپس نفر بزرگ می گوید بطرف اودیده آنچه که او می کند آن هم همان طور اجرا کند. نفر بزرگ دست خود را در عقب بشقاب مالیده سپس بروی خود می مالد. اینکار را چندین بار تکرار می کند. در جریان یکتعداد از اعضای فامیل یا مهماناناز خود آوازهای وحشت آور را می کشند تا ارواح بیننده متوجه نشود که پلان سیاه کردن روی اش در نظر است. زمانیکه روی نفر خوب سیاه شد چراغ روشن می شود همه خنده می کنند. درین لحظه ارواح بین گیج می ماند که چه قصه است. سپس یکی از اعضای فامیل آینه را می آورند ارواح بین روی سیاه شده خود را دیده خودش به خنده می آید. آنگاه او می داند که گپ ارواح نبوده بلکه پلان سیاه کردن روی او بوده است.

۳۵. برف جنگی

اطفال زمانیکه برف می بارد کالای گرم به تن کرده در بیرون خانه بدو گروپ تقسیم شده یکی دیگر را با کلوله های که خودشان آماده می کنند می زنند و خوشی می کنند.

۳۶. ادمک برفی

اطفال در روزهای که برفباری ختم میشود یک زردک یک تکه سرف دو دانه ذغال و یک کلا را با خود برده ادمک برفی می سازند بدین ترتیب خوشی نموده برای هرکس مهارت خود را نشان دهند.

۳۷. کشت و گذار در خانه ها روز نوروز

به جز کابل اطفال هم از دخترها و پسران به دسته ها ویا گروه از رفیقهای نزدیک تقسیم شده به خانه ها رفته عید نوروز را برای فامیلهای تبریک می گویند. درین صورت شرینی پول و غیره میوه جات خشک دریافت می کنند.

شعر های زیاد در مورد نوروز است.

اطفال به خانه دوستان که داخل میشود میگویند

سلام : نوروز تان خوش هرروز تان نوروز ده سال تان برگت

سپس شعر بهار را می سرایند

مژده که آمد بهار

سبزه و گل بی شمار

آب فراوان به باغ

گشته روان هرکنار

غُجّی و پروانه شد

زنده به بوی بهار

بلبل آبی کند

غلغله درجویبار

کرده شگوفه به باغ

درخت سیب و انار

برلب آب روان

سایه بید و چنار

کوکو زنان فاخته

نشسته بر شاخسار
 به شاخ سرو بلند
 ناله کند زار زار
 ز خانه مور و ملخ
 گشته روان سوی کار
 تو هم بدو پشت کار
 ای پسر هوشیار
 در بعض جاها چنین شعری را می سرایند
 بخوان بخوان بلبلک
 برف زمستان گذشت
 صندلی برداشته شد
 مرگ غریبان گذشت
 فصل خنک برآمد
 باد بهاری وزید
 آلو و بادام و سیب
 همه شگوفه کشید
 بهر تماشای گل
 هر که به بوستان گذشت
 بخوان بخوان بلبلک
 برف زمستان گذشت
 دهقان قلبه گرفت
 جانب صحرا روان
 گاو و بز و گوسفند
 سوی چراگاه روان
 سبزه به صحرا دمید
 زحمت چوپان گذشت
 بخوان بخوان بلبلک
 برف زمستان گذشت

۳۸. قطار چنگی فامیلی

درین بازی جوانان بزرگ سالان و اطفال به دسته یا دو چند فامیل تقسم شده برف جنگی می نمایند. اطفال لذت می برند.

۳۹. نشانه زنی

این بازی مردانه که بیشتر در فصل زمستان و در پی شادی های منطقه ای، عروسی ها، تولد نوزاد، گاهی هم برای مسابقه بین دو گروه از مردان دو طایفه و یا دو قوم برگزار می شود، با تفنگ نشانه زنی می شود. این بازی با برد و باخت همراه است و گاهی نزاع

های بزرگ را در پی داشته است. اما بیشتر دوستانه برگزار می شود. دو گروه دو نفر را میرانتخاب می کنند. با قید قرعه یا تر و خشک بازی را شروع می کنند. معمولاً دو گروه بیشتر از ده نفر نیستند اگر بیشتر شدند دو شاخه تشکیل می دهند. نخست دو نفر روی برف با زمین نرم سرفیه نشانه ای در جای دور بیشتر یک کیلومتر می نشانند. این دو مرد وظیفه دارند جای نشان تیر را علامت گذاری کنند و فاصله اصابت تیر را با نشانه بسنجند. یکی به طرفداری از شاخه ای پرچم سرخ دارند و دیگری سبز. اگر تیر یکی از شاخه ها برنده شد، باید برنده پارچه را تکان بدهد و میرها نیز بازی را محاسبه می کنند. اگر تیر به هدف خورد باید پارچه را به هوا اندازند. در شروع بازی نخست ده تا اول تیراندازی می کنند و در پی آن ها حریف تیر اندازی می کند. پس از چند دور بازنده و برنده مشخص می شود. این بازی می تواند سر پول باشد و می تواند آزاد بازی شود. در روزگاران دور این بازی با تفنگ با گلوله سربی بازی می شد. اکنون بیشتر با تفنگ اصلی بازی می شود. سوخت و سوز این بازی بسیار است و معمولاً با مهمانی منطقه ای همراه است.

۴۰. بازی خر بیارخروار ببر

این بازی در هزاره جات بین نوجوانان در فصل تابستان رواج دارد. و ترتیب بازی چنین است بازی کنان، به دو گروه تقسیم می شوند. یک گروه با قهقهه شروع می شود که داخل آب بروند، گروه دیگر باید آنها را با گفتن حرف آری یانه از آب بکشند. درست گفتن آری یانه برنده و بازنده بازی را تعیین می کند.

نخست گروه برون از آب می گویند:

گل چه رنگه

بازیکنان داخل آب جواب می دهند

رنگارنگه

گروه برون از آب می گویند:

گل خاله چه رنگه ؟

گروه داخل آب می گویند:

سرخ و سپید، رنگارنگه.

گروه بیرون آب می گویند:

گل بادام چه رنگه ؟

گروه داخل آب می گویند:

سرخ و سپید، رنگارنگه.

گروه برون آب می گویند:

گلگلاب چه رنگه ؟

گروه داخل آب می گویند:

سرخ و سپید، رنگارنگه.

گروه برون آب می گویند:

گل شفتل چه رنگه ؟

گروه داخل آب می گویند:
 سرخ و سپید، رنگارنگه.
 گروه برون آب می گویند:
 گل سید چه رنگه ؟
 گروه داخل آب می گویند:
 سرخ و سپید، رنگارنگه.

آن وقت گروه بیرون آب با خنده و شادی می گویند: زرد و بیرنگه. (خر بیار خروار ببر) با گفتن این جمله برنده بازی معلوم می شود. در نتیجه جای بازیگران عوض می شود. در این بازی لازم نیست حتما گل باشد هرچیز دیگر می تواند جای گل را بگیرد. به طور نمونه ذکر شد. می تواند بگوید گاو شاخ دارد. اشتباه زمانی رخ می دهد که در جواب خرشاخ دارد بگویند، بلی دارد .

۴۱. چناق زدن

استخوان جناغ مرغ، گاو و گوسپند را دو نفر باهم می شکستند و می گویند (مره یاد ترا فراموش). گاهی شرط بازی از قبل تعیین می گردد و گاهی دلخوا بود. این بازی هنوز رواج دارد. اما گاهی مورد پسند مردم نیست. نوع بدتر آن چناق دلخواه است. بعضی دوستان خوب یک چیز مناسب را می خواهند. ولی یک تعداد خواست ناموس شرافت و یا چیزی را می خواهد که بازنده از آن سر زده نزاع بر پا میشود.

۴۲. شرط بندی چناق

این شرط بندی ممکن بود با خفگی و نزاع بازیگر همراه باشد. یک طرف شرط دهنده استخوان چناق یا موره انگشتر یا چیزی دیگری را به حریف می دهد. شرط می زنند هر وقتی که شرط را خواستم باید به من دهی در غیر شرط را باخته ای. وی مجبور میشود اشیا داده شده را مانند تعویض به گردن آویزد تا در صورتی ناگهانی خواستن برایش دهد. بعضی کسان که پلان خطرناک دارند آن شی را از گردنش دزدی نموده و شرط را میخواهد. این بازی نزاع های تندی را نیز به دنبال دارد.

۴۳. سنگ گیرگ یا نشانه زدن با سنگ

این بازی مانند تی شیخی (نشانه زنی) بین مردم علاقه مندان زیادی داشت و اکنون نیز گاهی بازی می شود. این بازی می توانیست مناسبتی باشد و یا عادی بازی شود. به هر صورت دارای برد و باخت و سوخت و سوز بود. می توانیست بین چند نفر عادی بازی شود و یا دو طایفه را به میدان آورد. طرز این بازی پیچیده نیست. دو گروه از بازیگران فاصله ای را تعیین می کردند و دو نشانه در دو سمت خط تعیین شده جا می گذاشتند. به نوبه دو نفر از دو گروه به طرف نشانه سنگ می انداختند. سنگ هر که نزدیک نشانه می خورد جلو می افتاد. آن وقت بازیگران حریف آن قدر سنگ می زدند که یکی از آن ها از او جلو می افتاد. آن وقت نوبت بازیگر گروه دوم می رسید. اصابت سنگ به نشانه در برخی مناطق دو امتیاز حساب می شد و در برخی مناطق پایان این دور بازی را رقم می زد. بازی با توافق دو طرف چند دور تعیین می شد. که

وقتی سر می شد بازی پایان می یافت. بازنده و برنده مشخص می شد. این بازی تمرین و تمرکز بالا را در انداختن سنگ می طلبد.

۴۴. دایره بازی

در این بازی بازیکنان قبل از هر چیز دو/۲ نفر را بعنوان رهبرگروه انتخاب می کنند که معمولاً این دو نفر با نفوذترین و قویترین افراد هستند. سپس سایر بازیکنان دوه دوکه از لحاظ جسمانی و مهارت در بازی یکسان هستند به نقطه ای دورتر از رهبران رفته برای خود نامی مستعار انتخاب می نمایند، سپس نزد رییس ها آمده می گویند: شب یا روز، این چنین یارگیری شروع می شود.

بعد از آن بازیکنان مدافع در یک دایره فرضی قرار می گیرند که مرکز آن قبلاً خط کشیده شده است. در این لحظه بازیکنان حریف و حمله کننده نیز در بیرون این دایره فرضی قرار دارند. بازی باعلامت دادن یکی از بازیکنان حمله کننده که در واقع هشدار است، شروع می شود. از گروه مدافع نیز که درواقع اعلام آمادگی است یکی جواب می دهد: «آماده» بعد از شنیدن کلمه آماده بازی جدی شروع می شود، بازیکنان برون دایره فرضی (حمله کنندگان) سعی دارند با دست، پا و یا هر عضو دیگر به مدافعین بزنند و او را از جریان بازی خارج نمایند. از طرف دیگر بازیکنان مدافع داخل دایره نیز سعی دارند با هماهنگی کامل از خود دفاع کنند و از دایره خارج نشوند. همین طور مهاجمین را به داخل دایره آورده دستگیر کنند و از بازی خارج سازند. گاهی گروه مدافع از طرف گروه حمله کننده چنان تحت فشار قرار می گیرند که در لاک دفاعی محض فرو می رود و گروه حمله کننده باتقویت حمله خود در صدد خارج کردن مدافعان از صحنه بازی اند. این بازی همچنان ادامه پیدا می کند تا اینکه درنهایت یکی از هرگروه ها افرادش را از دست بدهد. آن وقت جایی بازی عوض می شود و برنده ها به داخل دایره می روند و مدافع خانه خویش قرار می گیرند.

۴۵. سنگ اندازی

در این بازی دوگروه یا تک تک افراد سنگ بزرگ را به عنوان مقیاس و معیار انتخاب می کردند و از خط تعیین شده با نام توان می انداختند. برنده بازی کسی بود که سنگ معیار را دورتر از دیگران می انداخت. دراین بازی افراد زورآور تعیین می شد. هنر و تمرکز خاصی لازم نبود فقط شانه های توانایی می خواست که سنگ را دورتر از دیگران بیندازد.

۴۶. کورمشت بازی

در این بازی یکی هرچه باشد را در کف دست پنهان می کند و از دیگری می خواهد که بگوید در دست او چیست. اگر درست باشد، برنده و اگر نه بازنده است. باید عوضش هرچه بخواهد بدهد. گاهی در این بازی جیب و گاهی ساعت و انگشتری کورمشت می شود. این بازی چیزی شبیه عوض کردن است اما پنهان و ناگهانی است. بستگی به اقبال و شانس دارد. ممکن است یکی بدبختی بیابد و مفت جیب پرپولش را از دست بدهد. بیرحمانه ترین نوع آن دختر کورمشت کردن است که لات های منطقه (لندیغرها)

کورمشت می کردند و دخترش را در راه بازی از دست می دادند. این نوع خیلی نادر و حرام به حساب می آمد.

۴۷. علم بازی

در این بازی بازیکنان به دو گروه مساوی تقسیم می شوند و دو نفر را بعنوان رهبرگروه انتخاب می کنند. افراد دیگر دو به دو با انتخاب نامی مستعار نزد رهبران گروه برمی گردند و بدین ترتیب به دو گروه مساوی تقسیم می شوند. این دو گروه رو در رو در فاصله تقریبی ۲۰ متری از همدیگر قرار می گیرند، با قید قرعه و یا تر و خشک یکی از افراد پرزور پارچه ای را بر سر چوب می بندد و در بالای می استند و فریاد می کشد (علمدار منم) گروهی که علم در دست آنهاست در صدد دفاع بر می آیند و آماده دفاع می شوند. از طرف دیگرگروه مخالف با تمام نیرو هجوم می آورند که علم را تصاحب کنند. ساعت ها پس از جنگ و گریز، مقاومت و هجوم یک طرف از بازی کنان پیروز می شوند. اگر بازی بدون پیروزی طولانی شد به توافق رهبران بازی را پایان می دهند و جایی بازیکنان را عوض می کنند.

۴۸. سرگرگی بازی

مردانی طایفه و یا منطقه ای پس از کشتن گرگ سر آن را برای مردان طایفه، قوم و روستای دیگر می بردند و مهلت می دادند که زمان تعیین شده سرگرگ دیگری را بیاورند. اگر نمی توانستند باید تمام مردان شرط گذار را مهمانی می بدهند.

۴۹. تیرو کمان بازی

این بازی که یادگار روزگار کهن است، مردان چند طایفه را گرد می آورد. نخست نشانه ای می نشانند، سپس دوگروه به نوبه با تیر و کمان به سمت نشانه تیر می انداختند. این بازی مانند نشانه زنی با تفنگ ادامه می یافت و بازنده آنان بودند که کمتر به هدف تیر شان اصابت می کردند و یا نزدیک می خوردند. این بازی در بخشی از قریه غزنی به خصوص شرق جاغوری در زمستان ها طرفدارانی زیادی دارد.

۵۰. چرخ چرخ بازی

رهبران دو گروه نخست دایره ای به قطر يك متر رسم می کنند. در این هنگام کلاه یا دستمال را در وسط این دایره قرار می دهند و افراد دو گروه در دو طرف زمین و مقابل یکدیگر می ایستند و هرکدام از بازیکنان سعی می کنند در مقابل کسی بایستند که از هر نظر با او مساوی باشند. سپس با بلند کردن دست و همزمان به طرف دستمال می دوند. اولین نفری که به دستمال برسد آن را بر می دارد و به دور دایره می چرخد. با گفتن یک دو و سه افراد گروه مدافع فرار می کنند و باید هفت دور، در حال فرار به دور دایره بچرخند و دستمال و یا کلاه را به جای اولش برگردانند. در مقابل گروه مهاجم تلاش می کنند که ضمن جلوگیری از چرخیدن آن ها به دور دایره دستمال را بدست بیاورند. در فرجام یکی از گروه پیروز می شوند. البته تا زمانی که گروه مدافع بازنده نشوند دستمال به دست آن ها می ماند و بازی پس از یک دور بازی با برنده ها از سر شروع

می شود. با پیروزی مهاجمان جای بازیکنان عوض می شوند. بازی با توافق رهبران پایان می یابد.

۵۱. حیوان بازی

چند نفر گرد می نشینند، یکی جلو روی آنان می استند، ادا، رفتار و گاهی صدایی حیوانی را در می آورد. دیگران می گویند که کدام حیوان است. اگر بازی به صورت گروهی باشد. گروه با هم مشورت می کنند. سپس یکی جلو می رود و ادا می کنند، رفتار و گاهی صدایی حیوانی را در می آورد. گروه مخالف باید بگویند چه حیوانی مورد نظر است. اگر نتوانستند، بازنده می شوند و بازی را به حریفان وامی گذارند. در این بازی لازم نیست حتما حیوان باشد هرچیز دیگری می تواند جای حیوان قرار گیرد.

۵۲. بازی چار قدم یا دنده کلک هزاره گی

این بازی شبه دنده کلک است ولی کمی تفاوت در تاکتیک دارد. دو نفر بازیگر به قید قرعه چوب کوچک را روی دو سنگ گذاشته نفر «الف» با بلند کردن چوب بزرگ از زمین، سعی در پرتاب چوب کوچک به دورترین نقطه از دسترس نفر «ب» می کند. اگر نفر «ب» بتواند چوب را در هوا بگیرد او برنده است و جایش با حریف عوض می شود.

ولی اگر نتواند چوب را در هوا بگیرد باید از همان نقطه ای که چوب کوچک افتاده، چوب کوچک را بطرف چوب بزرگ پرتاب کند تا با چوب بزرگ برخورد کند. در این صورت اگر چوب کوچک به چوب بزرگ برخورد کند، نفر «ب» برنده و می شود. و اگر برخورد نکند، تا سه بار این کار تکرار می شود. در صورت باخت نفر «ب» باید از نقطه ای که چوب کوچک افتاده تا محل شروع یک نفس می دود. اگر نفس کم آورد باقی فاصله را باید حریف را بر پشت سوار کند. بازی با توافق پایان می یابد.

۵۳. خروس، کبک و بونده جنگی

یک از بازی های بزرگ سالان است که به شرط پول مرغها را باهم می جنگانند. درین بازی خروس های جنگی و خروس کلنگی را به جان همدیگر می اندازند. آنان آنقدر می جنگند که خونین می شوند یا می گریزند و گاهی هم می میرند. ولی اطفال نیز جنگانند مرغ را خوش داشته مرغ ها به جان همدیگر می اندازند هکذا جنگانند بونده و کبک نیز در بین بزرگ سالان جوانان و اطفال مروج است. مردان متجرب این پرندگان را خوب پرورش می دهند. در فصل بهار بیشتر به جان هم می اندازند.

۵۴. پیرگ بازی

این بازی را در شب های شب شش (شب نشینی برای تولد نوزاد) بازی می کردند. یکی از بازیگران خود را مانند پیرمرد می سازد و با پشت خمیده، ریش برفی مصنوعی، صدای پیرانه و عصا بدست میان جمعیت می آید و از آنان پول جمع می کند. مردم هم با شادی وی را استقبال می کند. برخی با شادی او را تیله می کنند و فریاد پیرانه او را به آسمان بلند می کردند. در پایان با جمع آوری پول شادیانه نوزاد مجلس را ترک می نماید.

این بازی شاید نخستین نمایش (تئاتر) مردم هزاره باشد. این بازی شبعه بازی نانک که در سال نو عیسوی به خانه که اطفال دارد می آید و با خود سوغات برای اطفال می آورد.

۵۵. بازی گوش خر

این بازی مانند بازی قطار است با این تفاوت که به جای رسم کردن مستطیل و مربع لوزی می کشیدند. لوزی ای مانند گوش خر با کمر باریک که دالان یا گلخن در آن قرار گیرد. در شروع بازی دانه های سنگچل را در دو سمت گوش های خر می چیدند و در دالان ریگ بزرگ را می گذاشتند. بازی هم از این دالان یا راهرو شروع می شود. بازیگران مانند بازی قطار، شیروبز و یا شطرنج از گوشه های لوزی وارد منطقه ای حریف می شد و دانه های او را یکی یکی بر می چید. بازنده کسی بود که میدان را با از دست دادن دانه ها به حریف وامی گذارد.

۵۶. زنبور آسی بازی

در این بازی نخست دو و یا چند بازیگر دست مشت شده ای خویش را روی هم قرار می دهند و با گفتن (زنبور آسی کند، کوچ کو بال بیه) مشت های خود را حرکت می دادند. این حرکت مشت ها ادامه می یابد تا آنجا که اولین مشت آخرین مشت می شد. آنگاه برنده بازی اعلام می گوید. در صورتی که یکی پس ماند و مشت جدا شود آن طفل یک کتک می خورد.

۵۷. آکو باکو بازی

در این بازی دو نفر دست های خویش را کنار هم قرار می دهند و یکی می خواند: آکو باکو، دنبه لاکو، چادو چنبر، بیدو انبر، القا زنجیر، کومی کوتور، دانی دونی، ترکش برکش. و در بعضی نقاط هزاره چنین خوانده میشود آکو باکو، دنبه لاکو، سویل غارو، پاتیل بارو، انایشتا، مرغو تینگو، دانی، دونی، ترکش، بورکش بعد میگویند شبتل خور گاو پر بزن. شعر آکو باکو را روی ناخن کودکان می خوانند و هر جا شعر ختم شود یک ناخن را برمی دارند. هرکسی که ناخن هایش اولتر از میدان خارج شود او برنده است.

۵۸. اَکلی دُکلی

یکی از بازیهای مورد علاقه ی اطفال اکلی دوکلی بوده که بشتر بین اطفال خوردهسال معمول می باشد. قواعد آن طور است که سه یا چهار نفر یکجا میشوند و پنجه های دست شان را روی زمین طوری قرار می دهند که به آسانی ناخنهای آنها شمارش شود. بعد یکی از طرفین کلمات که در ذیل زکر میگردد، آنرا به زبان جاری نموده و ناخن اش را روی ناخن های دیگران می گذارد.

کلمه ی (بُرکش) روی هر ناخن که گفته شود همان ناخن قات می شود. هر کس که تمام ناخنهایش قات شود از بازی بیرون میشود و احساس خوشحالی نموده خودش را کامیاب میدانند. این روال تا زمانی ادامه پیدا می کند که فقط یک ناخن روی زمین مانده باشد. بعد فقط همان ناخن و زمین را با گفتن کلمات زیر به شمارش می گیرد. اگر باز هم (بُرکش) به زمین تمام شد، چشم صاحب ناخن را بسته و با مشت به پشت اش می زند. و از او می پرسد که چه کسی بود؟ اگر او جواب درست را ارایه کرد و شخص که او را زده است نامش را گرفت بازی تمام می شود.

اگر نتواند درست جواب دهد باز هم با مشت به پشت اش می کوبد تا اینکه تسلیم گردد. کلمات که در زمان شمارش به زبان می آورد اینگونه است:

اکلی، دُکلی، چادو، چمبر، بی دُو امبر، حلقه، زنجیر، گُومه کوتاه، دَنی دُونی، تَرکش و بُرکش.

ویا:

اتل لیتل، پوتل لیتل، مانی یکه، پنچی شکه، ارفتنق، درباغ برو، گل بچو، حاجی بچو، آزاد برو، هفتاد میخ آهنی، دُل دُل ده پای آدمی، ای شادی اسپاره ده کجا ایشتی؟، هر جا که جو گندم بود، ترکش و بورکش.

ویا:-

اکو، بکو، دُمبله گُو، سَیل غره، پتیر ماله، آرا نیشته، مُورغو تینکه، سُوختی پُورتی، مو یا موی، ترکش و بُورکش.

۵۹. مُونده بُغذک

این بازی یکی از بازیهای جذاب و دلچسب میباشد. یکی از امتیازات در بازی این است که با دو نفر هم میتوان بازی کرد. قواعد اش قرار ذیل میباشد:

شخص اول ناخن های دست اش را با دست دیگرش طوری می گیرد که بتواند نوک ناخنهای او را ببیند و آنرا با مهارت خاص جا بجا می کند. طوریکه فرد دومی نتواند ناخن وسطی اش را تشخیص دهد. اگر شخص دومی نتوانست ناخن وسطی شخص اولی را پیدا کند نوبت به شخص دومی داده میشود که نقش هر دو تبدیل و برعکس کار می کند.

اگر موفق شود که ناخن وسطی اش را پیدا کند در آن صورت ناخن اش را میگیرد و این سوال و جواب را شروع می کند.

-مونده بغذک مره کجا کدی؟

-کشتم خوردوم

-تلخ بود که شیرین؟

اگر شیرین گفت بازی تمام می شود. اگر تلخ گفت باز هم ادامه پیدا می کند.

-چند سیر نان پخته کنم؟

-دو سیرنان

بعد با دست مثل نان پزها به صورت اش می زند. می پرسد.

-چند سیر نمک طول کنم؟

-سه سیر

فرد دومی پشت سر شخص اولی قرار میگیرد و از گوشه‌هایش سه بار به طرف بالا کش می کند. باز می پرسد.

-چند سیر نمک بساییم؟

-چهار سیر

باز با آرنج به فرق سر نفر اولی می مالد و ادامه می دهند.

-سر پیچی شی ره کجا کدی؟

-سر تاق ایشتم

-از طاق کجاشد؟

-پیشی (پشک) برد

-پیشی کجاشد؟

ده -شاخ درخت بالا شد

-درخت کجاشد؟

-درخت سوخت

-خاکسترش کجا شد؟

-بین آب رفت

-آب کجا شد؟

-آب به دریا رفت

-دریا کجاشد؟

-دریا غرق شد

با جمله ی اخیر بازی هم به پایان می رسد.

۶۰. چمبک چیمقو

این اصطلاح درمالستان به (پنجاق) نیز اطلاق می شود که درمیان دختران عمومیت دارد و شکل بازی آن با پنجاق تفاوت ندارد. در این بازی تعدادی از دختران و یا پسران دور هم جمع میشوند و هر یک آن از پشت دست یکدیگر چیمقو (چندک) میگیرند و یکی از آنها که دستش در زیر همه دست ها قرار دارد میگوید: "ای!"

نفر دیگر میگوید: "چیز کده؟"

-زنبور خیده!

-بال بله بالا بیا!

وقتی این کلمه را گفت دستش را بالاتر از همه دست ها قرار میدهد و بازی به همین قسم ادامه پیدا میکند.

۶۱. خم کادو

خم کادو از بازیهای بسیار قدیمی است. قواعد این بازی طوری است که هرکس خاک نرمی را جمع میکند و به شکل خرمن گندم (شکل مخروطی) می سازد. بعد چند قطره آب بالای آن می پاشند و با دست روی آن می مالد و این جملات را تکرار می کنند. خم کادو، بابا کادو، موی بورکو، آتیت آهو گشتو رفته، آبی تو کالا ششتو رفته. چون با مالیدن دست روی خاک خس و خاشاک پدیدار می گردد. می گویند که (موی بورکو). پدیدار شدن خس و خاشاک نشاندهنده پیروزی بوده اما اگر این اتفاق نه افتد یعنی (موی بورنکند) خاک جمع آوری شده (خم کادو) اش را خراب می کنند. صاحب همان خم کادو بازنده بحساب می رود.

۶۲. تاولی تاولی (خرگوش)

این بازی را بزرگ سالان همراه اطفال انجام می نمایند. هدف آن خرّه دادن اطفال می باشند. با انگشت شهادت اش درکف دست طفل می مالد و انگشتان اش را بترتیب قات میکنند و این جملات را تکرار می کنند. تَوَلی تَوَلی بنام تَوَلی، صد پیچه ده کام تَوَلی، تَوَلی اماد تَوَلی اماد، تَوَلی اینجی اماد زایید، اینجی باره خوره خشک کد، اینجی اماد پیله خوره سرخ کد، اینجی اماد دیروش گم کد، اینجی اماد چپلی خوره مونتی کد، اُهو ی تَوَلی رفت تَوَلی رفت، تَوَلی از سگون تازی نترسید، تَوَلی از اسپون تازی نترسید، تَوَلی از تیاغ سر تیزک چپیو نترسید، اُو مردم تَوَلی رفت تَوَلی رفت، قیرون یک دشکه گوشت تَوَلی، قیرون یک چمچه خون تَوَلی.

وقتی این جملات تمام شد ناخان طفل را قات میکند و ناخن خودش را بطرف گلو طفل در حرکت می آورد و طفل را ققتک می دهند و بازی تمام می شود.

۶۳. پیش کت کت

بازی دلچسب و پر طرفدار در بین اطفال می باشد. این بازی در بین دو نفر قابل اجراست. شخص اولی هر دو دست اش را روی چشم هایش می گیرد و شخص دومی با دو ناخن اش می زند. بقیه ناخن هایش را جمع گرفته فقط دوناخن اش را راست و به طرف شخص اول می گیرد. این روال تازمانی ادامه پیدامی کند که شخص اولی بتواند عین ناخنهای که شخص دوم به طرف اش میگیرد او نیز بطرف او بگیرد. در این صورت نقش بدل می شود. بازی پایانی ندارد و به همین شکل ادامه دارد.

۶۴. گیرو پیتو

گیرو پیتو در شب نشینی ها بیشتر بازی میشود. کسانی که در داخل اطاق می باشند به دو گروپ تقسیم میشوند. بعد با شمردن یک دو و سه بازی را آغاز می کنند. هر گروپ تلاش می کند که اعضای گروپ دیگر را به طرف گروپ خودشان بکشند. چون کف خانه به دو قسمت تقسیم می شود که نصف آن از یک گروپ و نصف دیگرش از گروپ مقابل می باشد. هرگاه بتوانند اعضای گروپ مقابل را از خط وسط به طرف خودشان

بکشند آن فرد نیز هم گروه شان می شود. تا زمانی بازی ادامه پیدا میکند که همه اعضای یک گروپ به طرف دیگر کشانیده شوند
۶۵. چیژ

این بازی نیز در خانه اجرا می شود. کسانی که در بازی شامل است به یک طرف خانه صف می کشند. بعد بازی اینگونه شروع می شود. شخص اولی با بازویش شخص دومی و دومی سومی ... بالاخره تا آخر همدیگر را می زنند. هرگاه کسی با بازویش شخص بعدی را نزند. می گویند که چیژ بند شده است. تا زمانی که آزاد نشود آنرا می زنند.
۶۶. کاکای پیرک

شب نشینی از جمله شب های خوشی است. در این شب هرکس هنر از خود نشان می دهند که مردم بخندد. کسانی هم کاکای پیرک را اجرا می کنند. کسانی که بیشتر کارهای کمیدی را انجام می دهند این کار هم به آنها تعلق می گیرد. اینکه از چی زمانی این مردم به این نمایشنامه ها دسترسی داشته تحقیق بیشتر میخواهد. بهر صورت دو سه نفر بدون آگاهی از دیگران بیرون میشوند و لباس های کهنه ی را می پوشند و نقاب که از پوست گوسفند ساخته می شود و چهره ی پیر مردی را نشان می دهد به روی شان می بندند. عصای هم در دست میگیرد و دستاری هم در سر می پیچند و وارد خانه می شوند. غزل می خوانند و می رقصند و کارهای مضحک و خنده آوری را انجام می دهند. اکثراً دو نفر این کار را انجام میدهند. یک شان دروازه را میگیرد و از خارج شدن افراد جلوگیری میکنند. اما نفر بعدی از یک طرف پیش تک تک افراد می نشیند و به بهانه های مختلف پول مطالبه می کنند. هرگاه از دادن پول انکار کنند با عصایش او را می زند تا اندک پول به او بدهد. کاکای پیرک بیشتر نزد پدر، ماما و یکی از نزدیکان طفل نوزاد میروند و از طریق هنر خود مقدار پول را کمایی میکنند. اقارب نوزاد قبل از دادن پول، کاکای پیرک را به آداهای مضحک آور و گاهی به خنده و گریه و ... وادار میکند که باعث خوشحالی همه مهمانان میگردد.

۶۷. آجی پیرک

زنان نیز در چنین محافل که شب بخصوص را به آنها واگذار میگردد آجی پیرک درست میکنند که همانند کاکای پیرک به تمثیل های مضحک آور، عواطف و احساسات زنانه گی را در میان زنان به نمایش میگذارند. این مسئله دید مرد هزاره را نسبت به زنان بعنوان عضو پیکر جامعه در سازندگی و بالنده گی خانواده ارزش قایل اند، می رساند و کدام قید شرط که منجر به پایمال حقوق آنها گردد وجود ندارد. در همین بازی بعضی اوقات زنان در چهره مردانه ظاهر میگردد یعنی یکی از زنان آجی پیرک و دیگری کاکای پیرک به تمثیل می پردازند. یکی از نکته های جالبی که در این جا وجود دارد هنر نمایی زنان در نقش مردان کاری است خلاقانه که چگونگی برخورد مردان را با همسران شان را به نمایش می آورند. آجی پیرک و کاکای پیرک آنچه را که در بین زن و شوهر باعث بروز مشکلات خانواده گی میگردد همراه با راه حل های آن با آداهای طنز آمیز به نمایش میگذارند. این مسئله از یکسو توانایی زنان را در هنر به اثبات میرساند و از سوی هم سهم آنان را دوشادوش مردان در همه ابعاد زندگی زیدخل میداند.

۶۸. چپیو (نقش چوپان)

نقش چوپان را بیشتر خانم های خانه در چنین محافل بازی میکنند. زنان هنرمند مالستان دستار کلان را در سر میپیچاند و عصایی را در دست میگیرد و تبراق نان اش را به گردن آویزان میکند و کمرش را با دستار دیگری می پیچاند، وقتی آماده گردید وارد خانه میشود، و آهنگ های دلنشین صحرایی (دوبیتی های فلکلوریک هزاره گی که از دل گوینده آن با احساسات درونی اش سروده میشود) را دکلمه میکند. بعد بالای بستره و یا جای بلند تر از دیگران همانند چوپان ها که بالای سنگ های بلند می نشیند و تک تک گوسفندانش را از پرده چشمانش میگذراند که طعمه گرگ نگردد. آنگاه با صدای چوپانی (آریو! آریو!) حاضرین در مجلس را مخاطب قرار میدهد و بازهم دوبیتی های عاشقانه ناب هزاره گی را میخواند. آنگاه از جایش بلند میشود و دختران را که با ایشان شوخی دارد، مثل که چوپان بزهای شوخ و سرکش اش را میزند او نیز با عصایش میزند و آداهای قهر آمیز چوپان را به نمایش میگذارد. بعد عصای خود را بالای شانه هایش قرار میدهد و هر دو دست اش به آن آویزان میکند و گوشه های خانه قدم میزند و دوبیتی های هزاره گی را دکلمه میکند.

۶۹. آیو

در این بازی دو نفر و یا دو گروپ وارد میدان میشوند. بعد با دستمال یکی از پای شان را طوری می بندند که فقط با یک پا حرکت کنند. بعد به طرف همدیگر میدوند و با بازوی شان همدیگر را میزنند و میگویند آیو. بعد پس میروند و دوباره این کار را انجام میدهند. هرکس که به هر دلیلی روی زمین افتد بازنده ی بازی می باشد. از سوی هم افراد هر گروپ که زود تر به زمین افتاد بازنده میدان خواهد بود.

۷۰. کچه رورو

بازی مشکل اما دلچسپ است. این بازی نیز بیشتر در شرب شش ها (جشن برای تولد نوزاد) بازی میگردد. ابتدا به دو گروپ چهار پنج نفری تقسیم میشوند. یک گروپ پنج و گروپ بعدی گنج را می گیرند. پنج بدین مفهوم که پنج نمره دارد و گنج مهره را که در زیر کاسه و یا کوله که تعداد شان به پنج و شش دانه میرسد میگذارد. بازی همین گونه آغاز می شود. گروهی که پنج را گرفته به این معنی است که نوبت را در بدل پنج نمره به گروه بعدی واگذار کرده است. اما گروه بعدی که نوبت دار است یک دانه یا مهره را میگیرد و در زیر یکی از پنج کلاه بطور پنهان می گذارد. این کار را طوری انجام می دهند که گروه بعدی نتوانند تشخیص کنند که مهره زیر کدام کلاه گذاشته اند. گروه که پنج را گرفته است باید با یک انتخاب چهارمغز یا مهره را پیدا کنند. اگر نتوانند پیدا کنند یک شماره به نفع گروهی است که گنج را گرفته بودند. تا زمانی که گروه پنج آنرا پیدا نتواند گروه گنج نمره میگرد. اگر پیدا توانست در آن صورت نوبت به گروه پنج میرسد که مهره را در زیر کلاه پنهان کند و نمره اخذ نماید تا اینکه عدد تعیین شده را پوره کنند بازی نیز به پایان میرسد.

۷۱. سه سه غولکوی

سه سه غولکوی توسط سه دانه بجل اجرا میگردد. در این بازی تعداد افراد مشخص نیست چون بصورت فردی شرکت میکنند. در این بازی دختر و پسر میتوانند شامل شوند. ابتدا باید سه دانه شیخی را آماده نمایند و بعد عدد را برای پوره کردن آن مشخص میکنند. بعداً طور نوبتی به انداختن شیخی میکنند. هر فرد مکلف اند در اول بازی باید هر سه شیخی را یک رنگ بنشانند، نشستن شیخی (بجل) بصورت یک شکلی کمی نادر به نذر میرسد. (شیخی چهار رو دارد که یکطرف آنرا خر، دیگرش را اسب، چیک و پوک میگویند). وقتی همه شیخی ها بصورت پوک و یا چیگ در آمدند، آنگاه حساب کردن را شروع میکنند. در اینصورت سه نمره میگیرد. و دوباره شیخی ها را بالا می اندازد اگر باز هم هر سه شیخی هم شکل نشستند باز هم سه نمره دیگر حساب میکنند و اگر با شکل های مختلف نشستن در قدم اول با اسب چیگ را میزند و با خر پوک را میزنند. در اینصورت باز هم سه نمره میگیرد. زدن شیخی توسط دو انگشت شصت و یکی از انگشتان دیگر در روی زمین صورت میگیرد. اگر شیخی زدن اش به خطا رفت نوبت به شخص بعدی واگذار میگردد. اگر شیخی مورد نظر را خواست بزند ولی به او نخورد اشتباهاً به دیگرش اصابت کرد در اینصورت همه نمره اش از بین میرود مجبور میشود که از اول و یا از سه نمره شروع کند. وقتی یک از اشخاص عدد تعیین شده را پوره میکند نظر به قرارداد، یکبار یا دوبار و یا سه بار دیگر در اخیر بازی باید باز هم شیخی ها را بی اندازد تا هم شکل شوند. آنگاه بازی خاتمه می یابد. شخص اول که عدد معین را پوره میکند، در آنصورت به پشت اشخاص بازنده با مشت میزند و شیخی ها را در زمین می اندازد. اگر سه دانه شیخی به شکل های، دو تای آن پوک و یک آن چیگ بر آمد، تا وقتی به پشت اش میزند که شخص بازند شیخی ها را باندازد و به همان شکل درآید و از شر زدن اش خلاص میگردد.

۷۲. پادشاه دوزک

بازی پادشاه دوزک بدو گونه صورت میگیرد و قواعد آن تفاوت چندان ندارد. نوع اول آن با بجل (همان استخوان که در قسمت زانوی عقب پای گوسفند میباشد) بازی میگردد، که بجل چهار رو دارد: اسب (پادشاه)، خر (وزیر)، پوک (عسکر) و چیگ (دزد) میباشد. در این بازی تعداد کثیری از افراد میتوانند شرکت کنند بعداً بصورت نوبتی از یک طرف انداختن بجل یا شیخی به زمین آغاز میگردد. هر کدام که اسب نشانند پادشاه میگردد، خر نشاد وزیر، و پوک نشانند عسکر و چیگ نشانند دزد میگردد. انداختن شیخی تا زمانی ادامه میدهند که نوبت به آخرین نفر برسد و در ختم بازی هر کسیکه پادشاه شده بود دستور شلاق را بالای دزد صادر میکند و عسکر آنرا به اجرا میگذارد و به هر اندازه که پادشاه بخواهد میتواند بزند. البته زدن به مفهوم واقعی آن اجرا نمی گردد فقط تنبه و نمایشی از واقعیت میباشد.

۷۳. قطه بازی

قطه بازی در تمام افغانستان رواج چشمگیر دارد. این بازی نیز همانند اکثر بازی کدام شرط خاص را در میان ندارد فقط با گذشتادن اوقات خوش مصروف بازی میگردند. در

قطه بازی از همان پر های؛ قره، پشه، خشت و لال استفاده می‌گردد. معمولاً بترنو فلاش چهاروالی پاسور و غیره در افغانستان مروج است.

۷۴. کورمشت توسط مهره

کورمشت با دو نفر بازی می‌شود که اطفال بیشتر به آن می‌پردازند. شخص اولی چند مهره را در دست اش می‌گیرد و از شخص دومی می‌پرسد. که طاق است یا که جفت اگر بتواند درست حدس بزند تمام مهره ها از او است. اگر نتواند درست بگوید باید به همان تعداد مهره بپردازد.

۷۵. مچ اندازی

این بازی هم در داخل و هم در بیرون خانه قابل اجراست. طوریکه دو نفر با هم مچ می‌گیرند. هر کدام تلاش می‌کند مچ طرف مقابل را بزمین بخواباند. اما این کار مشکل است تنها کسی موفق خواهد شد که از قدرت و توانایی عالی برخوردار باشد. اکثراً به خاطر سر گرمی مچ می‌گیرند. اما گاهی شرط بندی را نیز به همراه دارد.

۷۶. کی زد

بازی کی زد نیز بیشتر در شرب شش هنگامیکه تعداد زیاد از پسرها گرد هم می‌آیند صورت می‌گیرد. این بازی بیشتر با کسانی بازی می‌گردد که آگاهی از قوانین بازی نداشته باشد. طوریکه سه نفر در یک طرف و سه نفر دیگر در طرف مقابل می‌نشینند و بصورت نوبتی گروپ اول سر های گروپ دوم را در پیش خود طوری می‌گیرند که دیده یا شنیده نتوانند. بعداً گروپ اول به پشت آنها با مشت می‌زند، بعد سر آنها را رها می‌کنند. اگر گروپ دوم شخص را که آنها را زده است پیدا کند نوبت به گروپ دوم میرسد که گروپ اول را بزنند. جالب ترین نکته در اینجا میباشد که یکی از گروپ ها با گروپ مقابل بستگی مخفیانه می‌بندند. طوریکه نفر وسطی گروپ از وسط هر دو نفر هم گروپی خود بر می‌خیزد و با هر دو دست خود هم گروپی خودش را می‌زند. وقتی سر آنها را رها کرد آن دو نفر بی خبر از آن فکر میکنند که گروپ جانب مقابل آنها را زده اند، هر قدر قسم بخورند که شما زده اید می‌گویند ما نزده ایم یعنی پیدا نمی‌توانند. این بازی تا وقتی ادامه پیدا میکنند که هم گروپی هایش از آن اطلاع حاصل کنند.

۷۷. خریوشتک

خریوشتک نیز یکی از بازی های بومی مردم مالستان میباشد که از زمانه های بسیار دور رواج داشته و تا به امروز رسیده است. این بازی بیشتر در جشن تولد انجام می‌گیرد. طوریکه تعداد از افراد بصورت دو گروپ مساوی تقسیم می‌گردند و اینکه کدام یک در قدم اول سوار شوند باید از مرحله پای گذاشتن بگذرند. در پای گذاشتن باید شخص کلان

از هر دو تیم شروع کنند که این دو نفر به فاصله تقریباً یک و نیم متر از همدیگر فاصله میگیرند و پایش را پیش پای دیگرش میگذارد و می شمارد:

-از مه یک

-از مه هم یک

-از مه دو

-از مه هم دو

تا اینکه به چهار یا بیشتر از آن برسد و هر یک از پاهای شان بالای دیگری سوار شد یعنی از بالای پای جانب مقابل رد شد او حق سوار شدن نوبت را دارد. بعد تیم بازنده مجبور اند که پشت سر هم طوری قرار گیرند که تیم دوم بتوانند با جمپ زدن بالای آنها سوار شوند. وقتی همه افراد یک تیم بالای تیم دیگر سوار شد یکی از آنها با یک نفس فرضاً تا عدد چهل می شمارد. اگر نفسش قطع شد امتیاز سوار شدن را از دست میدهد. اگر توانست بشمارد بعداً میگوید:

-چپ یا راست؟

-نصف تان چپ نصف تان راست

بعد نصف آنها با پای چپ و نصف دیگر آنها با پای های راست شان تا نقطه اولی که ایستاد بودند می روند. اگر در همین هنگام نتواند راه برود یعنی پای دیگرش به زمین بخورد و یا در هنگام پایین شدن از پشت تیم اولی پایش به زمین بخورد نیز بازنده میباشد و مجبورند که تیم دوم بر آنها سوار شوند.

۷۸. آسیاب بازی

آسیاب بازی نیز در شب تولدی معول میباشد. در شوشی ها صاحب خانه گندم بریان را برای مهمانان آماده میکنند. وقتی گندم بریان تقسیم شد تعدادی از افراد دور هم طوری قرار میگیرند که شکل دایروی را بخود بگیرد و پاهای شانرا دراز میکنند که مرکز دایره را تشکیل میدهد. بعداً یک نفر پاهایش را در مرکز دایره قرار میدهد و دیگران توسط دستان شان آن شخص را میچرخاند و نفر دیگر در بالا گندم را در میان کلاه می ریزاند و کم کم توسط کلاه در دهن شخصی که میچرخد می ریزاند. و بازی به همین شکل ادامه پیدا میکند.

۷۹. پهلوانی یا کشتی گیری

کشتی گیری یا پهلوانی در میان مردم افغانستان از رونق خوبی برخوردار میباشد. کشتی گیری هم در خانه و هم در بیرون از خانه انجام میگیرد.

کسی که درین بازی پشتش به زمین خورد چت می گویند. در صفحات شمال افغانستان هر دو نفر بازی کن با لونگیهای خود کمر خود را می بندند. زمان کشتی گیری هر دو نفر کوشش می کنند که نفر مقابل را بلند نموده پشتش را به زمین بکوبند. یا یکی از بازی کن نفر را پشت خود برده سخت به زمین می اندازد این را همباش می گویند. یا از دونفر بازیکن یکی آن با پای راست یا چپ خود به بند پا حریف زده پای او را ضعیف نموده به زمین می اندازد. در کابل این تکتیک را شولدر در صفحات شمال کوشک می گویند. در کابل هرات تا زمانیکه به پشت نشود نباخته است. در قندهار هلمند از کمر یا دوست گرفته پس از دور دادن چند بار سخت به زمین می زند که خیلی خطر ناک است. افراد ضعیف ضوف می کنند بعضاً به کوما میرود.

کشتی گیری در عروسی های مردم صفحات شمال زیاد اجرا میشود. علاوه بر این در محفلهای خوشی در عیدها نوروز و سایر خوشیها عمومیت دارد.

۸۰. بازی دهقانک

دیغونک یا دهقانک نیز در شب های خوشی بازی میگردد. طوریکه دو شخص تنو مند دو نفر دیگر را در پشت اش بسته میکنند و آنگاه همانند دهقانان برای آبیاری کردن زمین خود به جنگ و دعوا بر میخیزند. دهقانان با بیل دست داشته خویش به پشت یکدیگر میزنند و بیل ها به پشت شخص که در پشت دهقان بسته است میخورد در همین هنگام غوغا هیاهوی زیادی بر پا میگردد و خنده های بلند بلند را سر میدهند. در این بازی کسانی که از قانون آن با خبر نیست به پشت دیغو بسته میشود که با رضایت خودش میباشد. این بازی تا وقتی ادامه می یابد که دو شخص بسته شده از غرور خود پشیمان شود. در این بازی بیشتر کم حوصله گی دهقانان که منجر به زد و خورد میان شان میگردد همراه با حرکات و سخن های مضحک آور به رخ شان میکشند که خنده های زهر آگین را برای دهقانان همراه است. هنرمندان سعی می ورزند تا خلاها و نواقص که دهقانان بدان مبتلا اند با طرحهای منطقی آن به گوش دهقانان برسانند. هنر نمایی های این هنرمندان که در ابعاد مختلف به رفتار و برداشت های اجتماعی می پردازند از اهمیت خاص بر خوردار میباشد. بازی دیغونک که تو ام با طنز های سازنده همراه است زمانه های دور و دراز را در نور دیده و با چهره خندان با قوت خود باقی است.

۸۱. چوچه ملنگ گوش استا پتیر گوش

چوچه ملنگ گوش در میان پسر ها معمول است که در سالگره و یا کدام مراسم خوشی دیگری بازی میگردد. این بازی فقط در میان دو نفر قابل اجرا میباشد. این دو نفر طوری باهم قرار میگیرند که پاهای هردو در زیر کونی یکدیگر قرار گیرد و و از زانو های یکدیگر تکیه میکنند و به نوبت یکی پایین میشود و دیگری بالا، شخصی که در اول بالا میشود میگوید: "چوچه ملنگ گوش." وقتی نفر دوم بالا میشود میگوید: "استا پتیر گوش." به همین قسم بازی را ادامه میدهند. این بازی مانند اندل چواست.

۸۲. بتر تیشه

این بازی نیز در میان پسر ها قابل اجرا میباشد. در این بازی دو نفر پشت در پشت قرار میگیرند و آرنج خود را با همدیگر گره میزنند و بترتیب یکی به پشت دیگر بالا میشوند و یکی شان میگوید تاور و دیگرش میگوید تیشه.

۸۳. کشتی امریکای

کشتی امریکای نیز در میان پسران معمول میباشد. در این بازی نیز دو نفر هم سن و هم وزن پهلوی هم خلاف جهت همدیگر میخوابند و دستان شانرا از قسمت آرنج شان گره میزنند. بعد هر دو شخص پاهای راست شانرا بالا می آورند. وقتی به همدیگر رسیدند هر دو تلاش میکنند که نفر مقابل را به سمت پاهای خود با سر آن بزنند. هر کدام شان که قدرت و توانایی بیشتر داشت و از تکنیک های لازم برخوردار بود میتواند این عمل را انجام دهد و شخص برنده هم همان شخص خواهد بود.

۸۴. قصابی

قصابی نیز در شب های شرب شش و یا شب های دیگری خوشی صورت میگیرد. در این بازی خورد وکلان میتوانند شرکت کنند. وقتی تعداد افراد بشکل حلقوی نشستند، یک شخص که قصاب میباشد میگوید: "خوب برادر! ما گاو خوده کشتم اینالی کی ده گوشت شی شریک موشه؟"

هر کسی که علاقمند در بازی را داشت شرکت میکنند. بیشتر اوقات خود قصاب شاخ گاو را میگیرد. دیگران به همین قسم یکی دم، خایه، گوش و غیره قسمت های گاو را میگیرند. بعد قصاب میگوید: "یک نفر ده تای شاخ مه زد دل مه غرق، غرق شد!" این جملات را باید همه تکرار نمایند، اگر تکرار نکرد او را میزنند و یا از بازی اخراج میکنند. بعد به ترتیب شروع میکنند: "یک نفر ده بقدم مه زد دل مه غرق، غرق شد!" گفتن این جملات همه را به خنده وا میدارد. به همین شکل نفر دیگر میگوید: "یک نفر ده تایی خایه مه زد، دل مه غرق، غرق شد!"

به همین ترتیب همه شرکت کننده گان در قصابی مجبور اند که جملات را تکرار کنند.

۸۵. کور آجه

بازی کور آجه بیشتر در میان دختران مروج میباشد. وقتی دختران در کنار هم جمع می شوند یکی را از میان خود چشمان اش را میبندد و دیگران از چهار طرف صدا میزنند؛ کور آجه، کور آجه! و کور آجه با چشمان بسته بطرف آنها میدود اگر دستش به یکی از آنها اصابت کرد باید همان نفر چشمانش بسته شود. به همین قسم نوبت به نفر بعدی میرسد.

۸۶. پوف فی

بازی پوفی نیز در میان دختران مروج میباشد. این بازی بیشتر در شرب شش و یا در مراسم های خوشی دیگر اجرا میگردد. دختران به نوبت از جای خود بلند میشوند و با لبان خود صدای مثل ساز را به صدا در می آورند. و با دستان خود از گوشه لاته خود میگیرند و همانند رقص به بازی میپردازند. در زمانه های قدیم هنگامیکه عروس را می آوردند، برای پذیرای او دختران پوف فی میزدند و تا هنگام پایین شدن از اسب عروس را همراهی میکردند.

۸۷. قوچ جنگی

قوچ جنگی بازی سنتی دیگری است که بیشتر در شمال افغانستان مروج است. در این بازی گروهی از مردم که در میان آن کهن سالان و جوانان نیز شرکت دارند، دور هم

جمع می‌شوند و دو نفر قوچ‌های قدرتمندشان را جنگ می‌اندازند. قوچ‌های که قدرتمند باشند برنده میدان شده و گاهی هم شده که قوچ بازنده در جا ذبح می‌شود. این بازی بیشتر ظلم به حیوانات است اما چون سابقه زیاد دارد همچنان ادامه دارد.

۸۸. سرجه سواری

سرجه بازی زمستانی و لغزیدن از نشیب‌ها بالای برف می‌باشد. پسران و جوانان که در روستاها زندگی میکنند چند تخته چوب را باهم میخ کرده در روی برف سرجه بازی می‌کنند. این بازی در حال نشسته و یا خوابیده انجام می‌شود. مردم چوب تخته‌ها را پیش از بازی سرجه چرب می‌کنند تا لشم و فرسوده نشود.

۸۹. ریسمان کشی در افغانستان

ریسمان کشی یکی از بازی‌های ملی افغانستان است. قدمت این بازی از تاریخ به وجود آمدن جشن نوروز شروع شده است که تا امروز در جشن نوروز ادامه دارد. در قدیم مسابقات ریسمان کشی در شهر کابل در ایام نوروز، روزهای شاد، عروسی‌ها انجام می‌گرفت. بعضی این مسابقات به شرط پول، مهمانی و غیره صورت می‌گرفت. پیش از اینکه در کشور مکاتب مدارس و پوهنتونها تأسیس گردد. هر مکتب، هر فاکولته از خود تیم ریسمان کشان داشت. در سال‌های ۱۳۵۶ تیم دانشکده زراعت قهرمان کشور بود. از قهرمانان ریسمان کش آنوقت عادل شاه ریسمان کش، وجنت میر بادی بلدر بود. دومین تیم ریسمان کش تیم فاکولته ساینس به رهبری نجیب اله مرحوم بود. بعد از سال ۲۰۰۱ متأسفانه این ورزش مثل آب بازی به فراموشی قرار گرفته است.

۹۰. سنگ اندازی

سنگ اندازی بازی دیگر سنتی است که بیشتر بین جوانان متداول است. زمان اجرای آن اکثراً در روزهای عید و روزهای آخر زمستان است. روش بازی طوری است که چند جوان دور هم جمع می‌شوند و یک سنگی را با وزن چند کیلو انتخاب می‌کنند که همه بتوانند آن را به فاصله‌ای پرتاب کنند. در این بازی که نوعی زور آزمایی نیز هست، هر کسی که توانست آن سنگ را دور تر از همه پرتاب کند مقام اول را به دست می‌آورد و به عنوان قدرت مندترین جوان شناخته می‌شود. سنگ اندازی شامل بازی های المپیکی نیز است که به شکل پیش رفته تر و حرفه‌یی تر آن افرادی در آن بخش تمرین می‌کنند و برای مسابقات میان کشورها نیز اشتراک می‌کنند. در افغانستان این بازی به شکل بسیار سنتی و احتمالاً در تمام نقاط این کشور رایج است.

۹۱. اکه پکه

اطفال دور هم جمع شده توته گل را مانند نان چپاتی جور می‌کنند. صاحب گل صدا می‌کند اکه پکه دیگران می‌گویند نان ملا بچکه. گل چپاتی را به زمین محکم می‌زند. اگر گل غاز شد بازنده است اگر غار نشد برنده است. نوبت دیگر طفلها می‌رسد.

بجل بازی در داخل دایره

شیخی یا بوجول بازی، از قدیمی‌ترین بازی‌های مرسوم در میان مردم است. شیخی یا بوجول یکی از استخوان‌های پای عقب گوسفند است که چهار رو دارد و هر کدام هم نام‌های محلی خود را دارند. خر، اسپ، چیک و پوک، نام‌های هر روی بوجول یا شیخی است.

روال بازی طوری است که یک دایره روی زمین می‌کشند و هر کسی شیخی خود را در وسط دایره می‌گذارد. از فاصله دورتر هر کسی با شیخی دیگری که بزرگتر و سنگین‌تر است، با روش خاصی که وسط دو انگشت گرفته می‌شود، شیخی‌های داخل دایره را هدف قرار می‌دهند و هر کس به هر اندازه که شیخی را از دایره بیرون کند، آن را از آن خود کرده است. این بازی در روستاهای افغانستان و بیشتر در مناطق مرکزی هنوز هم رواج دارد، بویژه این بازی مخصوص روزهای زمستان است.

۹۲. سنگ گیرک

یکی از بازی‌های عنعنوی (سنتی) و با سابقه در میان جوانان و نوجوانان بیشتر در مناطق مرکزی و شمالی افغانستان است. طرز بازی طوری است که در فاصله بیست یا بیشتر از آن، در دو طرف دایره می‌کشند و یک مقدار خاک هم را وسط دایره جمع می‌کنند، سپس روی تپه کوچک خاکی یک توته چوب یا سنگی را به عنوان نشانه قرار می‌دهند. یک مجموعه افراد به دو گروه تقسیم شده و سپس میان‌شان به مسابقه می‌پردازند. هر سنگی که داخل دایره اصابت کند یک نمره می‌گیرد و اگر سنگ به نشانه برخورد کند، دو نمره می‌گیرد. هر تیمی که زودتر نمره‌های تعیین شده را تکمیل کند، برنده بازی شناخته می‌شود. این بازی نیز بیشتر در روزهای مناسبتی و به ویژه در روزهای اواخر زمستان و اوایل بهار میان جوانان برگزار می‌شود و نوعی ورزش نیز است.

۹۳. بازی نومنگو

جمع‌آوری تکه‌های چینی کودکان تکه‌های کوچک و صاف از ظروف چینی شکسته (مانند چاینک، بشقاب و کاسه) را جمع می‌کردیم و به هوا پرتاب می‌کردیم. در زمین از جای پرتاب ۱۰ نشانی می‌کنیم که ۳۰ قریش میشود. در نزدیکی هر کس که رنگه افتاد ۹ قدم یا منگو پیش می‌رود اگر بیرنگ بود یک قریش پیش می‌رود. برنده کسی است که ۳ دانه یا زیاده در نزدیکی پایش شیشه رنگه به افتد.

۹۴. جای بلدک بازی

درین بازی از چهار نفر بیشتر بازی میشود هر نفر در دایره جای می‌گره پس از آن

هرکس جای بلدک می کند. درین بازی هرکس پای خود را محکم گرفته باید نفر پهلوی فیل خود را از دایره دور کند. بدین ترتیب با صدای هی و هووی یا لنگی لنگی از یک پای خو میگره همراهی شانه یک دیگه خو میزنه که تا دایره بپیره. در آخربازی کسی که داخل دایره ماند برنده است.

۹۵. شعر جنگی

دونفر بین هم شعر جنگی می نمایند. حرف آخراگر به ب یا دیگر الفبا ختم شد نفر مقابل شعر خود را از همان حرف شروع کند.

نفر اول میگوید : اعوذ بالله منش هرچه شعر داری بکش
نفر مقابل باید شعر خود را از ش شروع کند اگر نکرد باخت. در شعر جنگی کسی مرا برده نمی توانست زیرا از دل خود شعر بی وزن قافیه را جور می کردم می گفتم سعدی یا بیدل در کتاب هفت گنج سروده . کو او نر کتاب هفت گنج را بیابد.

۹۶. غولک

غولک یک سرگرمی اطفال است که در میان آن سنگ خورد را گذاشته پرندگان را به آن شکار می کنند.

۹۷. پلغمان بازی

از غولک کرده بزرگ است. و پلغمان بدون دسته بوده پس از چرخ دادن دور سر سنگ به اندازه توپ دنده بوده توسط آن پرندگان و حیوانات شکار میشود.

۹۸. اوسانه (افسانه) سی سانه

اطفال دور هم جمع شده هرکدام این شعر را می خواند هرکس درست و تیز خواند برنده است.

افسانه سی سانه.... چهل مرغک ده یک خانه
آش پختم دانه دانه.. یک چمچه به بابیه دهقان دادم
بابیه دهقان به من گندم داد... گندم به آسیا دادم
آسیا مرا آرد داد... آرد به خمیر دان دادم
خمیردان مرا خمیر داد.. خمیر را به نان بای دادم
نان بای مرا نان داد... نانرا به ملا دادم
ملا مرا کتاب داد... کتاب را خواند خداوند مرا مراد داد

۹۹. عروسی گدی

یکی ازبازی های اطفال است . دختر فامیل عروسی گدی گرفته دخترهای دیگر را خبر می کند. یک گدی را بالای دوشک نشانده کالای عروس را می پوشاند. مادر فامیل غذا پخته نموده در میان صرف طعام را می نمایند. در اخیر تحفه های دوستان به معرفی گذاشته میشوند.

۱۰۰. بازی پرنده یا سکون

درین بازی دویا چند نفر کف دست های خود را به زمین می گذارند. میربه سرعت صدا می کند کفتر پرید ، مرغ پرید گنجشک پرید ، خر پرید . اگر دست های خود را در خر هم بلند کرد بازی را باخته از میدان کشیده میشود. تا نفر آخری این بازی ادامه می یابد. کفتر پرید مرغ پرید سگ پرید خیلی به سرعت گفته می شود. اگر گفت سگ پرید باید استاد کند اگر پرید باخت.

۱۰۱. چشم بردگان

دو طفل روبروی هم نشسته به چشمان همدیگر خیره می شوند. هرکی پلک زد بازنده است.

۱۰۲. تیکربازی

بچه ها از کوزه های شکسته ظروف شکسته تیکر به شکل مدور ساخته و آنرا به شکل قطکان بازی می کنند. طوریت هر نفر یک تیکر خوب را بنام لشیپات نزد خود نگه میدارند. یک دو به انازه که همه موافقه نمایند جمع می نمایند. آنها قت را به اندازه یک توپ که برای توپ دنده استفاده مینمایند حفر می کنند. یکنفر بالای قت ایستاده دامن خود را سخت می گیرد نفر مقابل تیکرها را به دامن او انداخته دور پرتاپ می کند. هر شخص اول لشیپات را قت انداخته در صورت موفقیت نزدیک ترین تیکر را نشانه می گیرد . اگر موفق شد دوباره لشیپات را به قت می اندازد اگر موفق نشد نوبت شخص دیگر می رسد.

۱۰۳. بازی پاچا دزدک (قطعه)

بازی پاچا دزدک یکی از بازی های فامیلها در زمستان زیر صندلی و هم بازی اطفال و نوجوانان در افغانستان میباشد. این بازی توسط قطعه صورت می گیرد.

قوانین بازی

همان طور که می دانید در بازی پاچا دزدک، تمام شدن پر توسط اولین نفر او پادشاه میشود. خلاص شدن پر توسط نفر دوم وزیر میشود. که شاه می تواند در پایان به وزیر که نفر دوم تمام کننده بازی است دستور دهد که چه کاری را انجام دهد. نفر سوم جلاّد می شود و اگر مجازاتی تعیین شد او باید بالای دزد اجرا کند. آخرین نفری که کارت جوکر در دستش باقی بماند دزد می شود و شاه با او برخورد می کند. کارت جوکر بدون جفت است. هیچ کارتی نمی تواند کارت جوکر به زمین بیاندازد و جوکر در دست آخرین نفر باقی می ماند. این بازی دو نفره نیست ۴ یا ۶ نفر است. زمانیکه کارت جوکر در دست بازی کننده امد خاموش شده آنرا به پر اول می آورد. کسی از دست دیگران پر می گیرد دلخواه است که کدام پر را گیرد.

طریقه اجرای بازی پاچا دوزک

در ابتدا یک پر جوکر را در بین پر ها گد می کند. سپس به هر نفر ۱۳ پر و به آخرین نفر ۱۴ پر داده می شود. در ابتدا بازیکنان باید پر های مشابه خود را پایین بیاندازند؛ مثلاً اگر دوتا پر ۲ یا ۳ یا ۹ یا توس داشت به زمین می اندازد. بعد از خارج کردن تمام پر مشابه از دست خود بازی توسط کسی که ۱۴ پر داشت شروع می شود. هر بازیکن باید از نفر سمت راستی خود یک کارت بصورت انتخابی بگیرد. نفر دست راست باید تمامی پر های خود را طوری گیرد که پر های دیده نشود. سپس این نفر یک پر را انتخاب نموده می وردارد اگر پر مشابه داشت به زمین می اندازد اگر مشابه نبود نزد خود جمع می کند. سپس نفر دست چپش پر از دست راست می وردارد. کسیکه هر چی زود تر پرهایش تمام شد پادشاه و بترتیب وزیر و عسکر میگردند و از سوی هم هر کسی که آخرین نفر باقی ماند که جوکر را در دست دارد دزد میگردند. او بازنده بازی است و مستحق مجازات می باشد. شاه باید یک مجازات معقول از دزد بخواهد و دزد موظف به اجرای آن است. در این بازی شخص که پادشاه می گردد در سطح بلند تر از دیگران جایگاه را برایش ترتیب میدهند و وزیر در کنارش می نشیند و عسکر بطور آماده باش شمشیر را بدست میگیرد و منتظر امر پادشاه میباشد. پادشاه دستار بلند را در سر می پیچاند و چین شال برگ را به تن میکند و با غرور شاهانه از جایش بلند میشود و ادا های شاه عادل و با وقار را تمثیل میکند و از عدالت اش در مقابل دزدان بی رحم که منجر به غارت و چپاول مال و اموال مردم می گردد پرده بر میدارد و از تطبیق قوانین بطور یکسان در جامعه و مردم اش با سخنان زیبا و متین گوش زد میکند. بعد از ختم سخنانش به وزیر اش دستور شلاق بر دزد را صادر میکند و وزیر امر شلاق زدن دزد را به عسکر واگذار میکند. عسکر دزدان را در محضر عام شلاق میزند.

۱۰۴. انواع قطعه بازی در افغانستان

در افغانستان انواع قطعه بازی وجود دارد که میتوانند به شرط یا بدون شرط باشد.

۱. فلاش : بازی بچه ها در کوچه است
۲. پترنو: بازی بچه ها در کوچه است. زیاده در قمار کار می گیرند
۳. چهاروالی : مصرفیت خوب برای فامیلها و قمار بازان است.
۴. پاسور : مصرفیت خوب برای فامیلها است
۵. بانگ : مصرفیت خوب برای فامیلها است
۶. ماتیکه قره : مشابه پاچا دوزک بوده مصرفیت جوانان و فامیلها است
۱۰۵. پتک بوره: بازی در بین تخته است. درین باره نمی دانم

۱۰۶. گل گولی

درین بازی اطفال از کاغذ کدی پران یک کاغذ مدور که در بین آن سوراخهای را می سازد. اندازه کاغذ به قطر ۵ سانتی متر میباشد. آنرا با یک سنگ لشم و مدور به اندازه گل گلی میباشد به هوا رها می کند پس از پایین آمدن سنگ به زمین گل گلی از سنگ جدا شده مدت یک یا دو دقیقه در هوا گردش نموده اطفال خوشحالی می کنند.

۱۰۷. پتاقی بازی

نوع از بازی اطفال است که در روزهای خوشی مانند دو عید جشن نوروز محافل عروسی شب برات استفاده می کنند. درین بازی پتاقی با انداختن در روی زمین صدا نموده اطفال خوشی می کنند.

۱۰۸. تار جنگی.

یکی از بازی های اطفال میباشد. بچه ها زمانیکه تار را آزادی می گیرند. به جنگ دادن تار آزادی می پردازند. برنده کسی است که تار دیگران را ببرد.

۱۰۹. غر غرانک

یکی از اسباب بازی کلاسیک اطفال افغانستان سابقه خیلی طولانی دارد. غر غرانک- معمولاً از چوب ساخته می شود، زمانیکه دندانهای دو چوب کوچک چرخانده و باهم تماس داده شود، صدا در میاورند. اطفال با این صدا خوش میشوند.

۱۱۰. شدموک

یکی از بازی های اطفال قمار بازی میباشد. درین بازی اطفال مثلاً میخواهند نفر ده افغانی بازی کنند کوشش می کند قران رویه گی دوی را دهند. یک نفر میر به شیر خط یا خشک تر انراخته شده نفر اول میر پولهای دو الی چند نفر را گرفته به قوت که به اندازه ۴ یا ۵ سانتی قطرش باشد می اندازد. اندازه قط از خط که میزند دومترا میباشد. هر

تعداد پول که در داخل قط آمد از آن او است . پس از آن نفر بعدی میگوید این دوی را نشانه بگیر و میر دوی را با لشیپات که معمولاً ۵ افغانیگی است سریع می زند اگر خورد برنده میدان میشود. اگر نخورد نوبت به نفر بعدی میرسد.

۱۱۱. شطرنج

از بازی های بزرگان است. ولی اطفال از ۱۲ بزه استفاده می نماید. در بازی شطرنج شاه زمانی مات میشود که دیگر راه فرار وجود نداشته باشد.

۱۱۲. دوازده بزه

نوع از بازی فکری است که مورد استفاده اطفال و جوانان زیاده مروج است. درین بازی دانه ها به خانه سیاه یا سفید چیده شده بازی شروع میشود. بازی زمان ختم میشود که دانه های یکی از طرفین ختم شود.

۱۱۳. خانه بندنک

این بازی فکری با قلم و کاغذ است.

۱۱۴. بازی ترساندن دوستان

درین بازی یک طفل خود را در جای پت نگهمیدارد زمانی که طفل دیگر تیر میشود دفعته میگوید به طفل مقابل بشدت روی خود را دور داده کمی می ترسد. بعداً خنده می کنند.

۱۱۵. آب بازی

نوع تفریح کودکان آب بازی در جوی دریا و آب ایستاده می باشد. بچه اطراف تیان خود را به پف دهن باد نموده در سر آب می آیند.

۱۱۶. تف دورکان یا تف جنگی

بچه ها جمع شده مسابقه تف دورکان می زنند. هرکه تفش دور افتاد برنده و قوی است.

۱۱۷. شاش جنگی

زیاده بچه های ولایات این مسابقه را اجرا می کنند. چند بچه باهم استاد شده شاش می کنند. شاش هرکی دور رفت او برنده است.

۱۱۸. دھوش کان

بچه ها یک نقط ۱۰۰ یا ۲۰۰ متری را تعیین نموده می دوند هرکی اول رسید مسابقه را می برند.

۱۱۹. تخم جنگی

تخم دو سر دارد آنکه باریکتر است بنام سرک و آنکه پهن است بنام بچک یاد میشود. معمولاً تخم جنگی توسط سرک میشود هر دو تخم را به ضربه بالای یک دیگر می زنند هر یکی تخم که شکست بازنده است. کسان که مهارت دارند. اول تخم را توسط دندان آزمایش می کنند میدانند که کدام تخم قوی است. تخم جنگی صرف توسط تخمهای مرغ خانگی میشود.

۱۲۰. چهارمغز بازی

چهارمغز بازی به دو صورت اجرا می شود . مانند تشله بازی به عوض تشله استفاده می کنند. دوم به قسم جفت است طاق بازی میشود.

۱۲۱. ریسمان بازی

نوع از بازی دخترانه است. اطفال در دو دست ریسمان که به اندازه قدش است گرفته خود خیززده ریسمان را از زیر پای خود تیر می کند. اگر ریسمان به پایش خورد بازنده و نوبت به دیگران می رسد. نوع ریسمان پلاستیکی بهتر بوده در یک خیز دوبار ریسمان از زیر پا میتواند گذرد. ریسمان بازی یک نفره دو نفره نیز است

۱۲۲. بازی موش و پشک

این بازی در فضای باز انجام می شود و مناسب یک گروه کودکان هم سنی است. همه کودکان به جز دو نفر، دستان هم را گرفته و یک دایره بزرگ تشکیل می دهند. دو بازیکنی که در دایره نیستند، یکی به عنوان موش و دیگری به عنوان پشک بازی را آغاز می کنند. موش شروع به دویدن کرده و پشک نیز در همان مسیر او را تعقیب می کند تا بتواند او را بگیرد. اگر گربه موش را گرفت می گویند: موش سوخته و باید جای خود را با گربه عوض کند. اطفال داخل دایره کوشش می کنند تا پشک را داخل دایره اجازه ندهند. بعد از سوختن موش و گربه، دو نفر دیگر از داخل دایره موش و گربه می شوند و بچه های سوخته جای دایره را پر می کنند. نکته قابل توجه در این بازی این است که مسیر دویدن موش علاوه بر دور دایره می تواند از زیر دستان بچه هایی که دستان خود را حلقه کرده اند نیز باشد که در این صورت گربه نیز مجبور است از زیر همان دستانی که موش عبور کرده بگذرد و گرنه می سوزد. بچه ها به پشک اجازه نمی دهند که از دستان محکم گرفته آن بگذرد. مجبور تا دویدن تیز بچه ها دست خود را باز کرده پشک می گذرد. در این بازی با تشویق گروهی یا خواندن آوازهای شاد به این تعقیب و گریز انگیزه و نشاط می بخشند.

۱۲۳. نفس بردگان

بچه دور هم شده با صدای بلند میگویند زو زو زو زو نفس هریکی دیر دوام کرد اوبرنده است.

۱۲۴. ریسمان کشی

درین بازی اطفال به دوگروپ تقسیم میشوند. ریسمات را از مابین یک گره می کنند. اگر در بازی ۱۰ نفر باشد ۵ نفر طرف خود ریسمان را کش می کنند و ۵ نفر مقابل هم بطرف خود. زمانی که یکی از گروپها پای نفر پنجم به خط مابین دکه خورد. این گرو باخته است.

۱۲۵. بازی با دست به فرق رفتن

درین بازی چند نفر شرکت نموده نفر اول با دست به زمین راه می‌رود . هر کسی که دور رفت برنده شمار میشود.

۱۲۶. بازی نرد شطرنج

این بازی در قسمت داخلی یا روی دیگر شطرنج بازی می‌شود که در ایران ترکیه و کشورهای عربی رواج دارد. این بازی دارای ۱۵ دانه سیاه و ۱۵ دانه سفید. بازی با دانه کمساهی پیش می‌رود. درین بازی سیاه و سفید به عدد ۲۵۳۶ چینده می‌شود. بازی همیشه از چپ بطرف راست پیش می‌رود. تا آنکه دانه هرکس بطرف چپ پیش رویش جمع شود. پس از آن دانه ها خارج میشود. هرکی اول دانه ها را خارج کرد برنده است. اینجا بازی را مشاهده کنید. <https://www.aparat.com/v/k90i80w>

۱۲۷. بازی چو چو

این بازی به یک شکل ولی شعرهایش فرق دارد. «چوچو» اصطلاحی است که برای سریع‌تر رفتن اسب به‌کار برده می‌شود. بازی شاد کودکانه چوچو با شعر «اسبک چوبی» همراه است. این شعر بازی کودکانه‌ای را بیان می‌کند که ریشه در فرهنگ اجتماعی مردم افغانستان دارد. در این بازی کودکان به چوب دراز شاخه بی‌برگ درخت و گاهی به عصای پدرکلانش سوار می‌شوند و در کنار هم اسب سواری خیالی می‌کنند. در همین حال یکی از آن‌ها این شعر را با صدای بلند می‌خواند. دیگران با چوچو چو گفتن به نوعی به اسب خیالی شان تکیه می‌زنند که سریع‌تر بدود.

سر کوه بالا شدم

صدای جنگ آمد

تیر تفنگ آمد

خانه ملک بچه شد

دیگ لَئیش چَپَه شد

خدا روزیش بَته

نان فطیرش بَته

اسبک چوبیش بَته

چو چو چو!

دَ گردا می‌دویدم

دَ پایم خار خلید

میخ پِزار خلید
 دل بایم سوخت سرم
 یک اسپک خرید برم
 چو چو چو!
 اسپکم جو می خوره
 میره بالا پاین
 می کشه باز شاهین
 اسپک ما تور می خوره
 سرش ده او خور خورده
 چو چو چو!
 چو چو چو!

و هر کدام جست و خیز کنان به طرفی می دود.

۱۲۸. پوش کاغذ سگرت و ساجق بردکان

در میان قطی سگرت کاغذی است که به کاغذ المونیم شهرت داشت. و همچنان ساجقها نیز کاغذ و پوش دارد. برای بردن پوش سگرت یا ساجق از قطعه بازی و غیره بازی استفاده می نمایند.

۱۲۹. بازی های مردم بدخشان

شیلی ختک مانند جز بازی کابلی است. با تفاوت کمک در اخیر جز بازی کودک برنده هرکی را جزا طفلانه می دهد.

۱۳۰. بوی بوی گل چه

درین بازی ۱۰ یا ۸ اطفال جمع میشوند. دومیر بازی نام یک گل را انتخاب نموده به شکل رمز نگاه می کنند مثلا گل تربوز. سپس از دیگر اطفال نام گل را پرسان می کند. طوریکه در دست یک چوب را که در نوک آن دستمال است به دست طفل اولی زده پرسان می کند گل گل چه؟ طفل اولی شاید گوید گل انگور دیگر ش گوید پتونی تا آنکه یک نفر گوید گل تربوز. سپس چشمان کسی که رمز را گفت بسته دستمال و یک نشانی را از جیبش کشیده نزد میران می آورند. و میران وسایل آورده شده را نزد خود محکم نگاه می کند. یکی از میرها سوال می کند. از کجا آمدی؟

طفل که از جیبش نشانی و دستمال را گرفته اند جواب می دهد از شکار

میر: کتت چه آوردی

طفل: شش گاو

میر: چقدر هلال چقدر حرام

طفل: ۳ هلال ۳ تا حرام

میر: کجاست هلال و کجاست حرام

طفل: حرام پیش ما و هلال پیش شما

میر: کی برد سرشه کی برد تنشه

طفل: سرشه و تنشه در همین جا آوردیم

میر: کی است تنش و کی است سرش

طفل: سوال کن

میر دوسوال می کند اگر ندانست یک چوب در کف دست می خورد. اگر جواب داد آزاد میشود.

۱۳۱. خر دوانی

یکی از بازی های اطفال روستا افغانستان میباشد. طوریکه چند طفل در خرسوار شده پیشکان می کنند. هرکی پیش شد برنده انتخاب میشود.

۱۳۲. بازی گرگ و بره

یکی از بازی های قدیمی کودکان افغانستان، بازی گرگ و بره است. این بازی مثل بازی های کودکانه دیگر، طرفداران بسیار دارد. بیشتر در آبادی ها و روستاهای دوردست افغانستان اجرا میشود. این بازی در ولسوالی های ولایت غزنی این بازی علاقه مندان زیاد دارد. در این بازی جذاب تعداد بازیکنان آزاد است. تعداد کودکان و نوجوانان هر چه زیادتر باشد، به همان اندازه بازی پرشورتر و هیجانانگیز خواهد بود. اما کمترین بازیکن، در این بازی باید چهار نفر باشد. دو نفری که در نقش گرگ و بره بازی می کنند و دو نفر دیگر که بتوانند، دست در دست هم حلقه محافظتی که در اصطلاح بازی به آن «قوریه» گفته می شود، برای نجات جان بره بسازند. بازی «گرگ و بره» سه نوع باری کن اصلی دارد. یکی کودکی که نقش گرگ را بازی می کند. دیگری که رول بره را بازی می کند. کودکان سوم این بازی اطفال و نوجوانانی است که با شادمانی دست به دست هم می دهند تا برای بره «قوریه یا قوتو» را می سازند.

گرگ، همیشه با خوی وحشیگری اش به دنبال شکار بره است. تلاش می کند که بره را بیرون از قوتو بیابد و شکار کند. چون که اجازه ندارد برای شکار بره داخل حلقه شود. بره هم همیشه با شیطنت هایی که دارد، گرگ را بیشتر عصبانی می کند. کودکی که نقش بره را بازی می کند گاهی برای هیجان بازی از حلقه خارج می شود و پیش از آن که شکار شود، دوباره وارد حلقه می شود. کودکانی که دست به دست هم داده اند و دایره کلان انسانی مانند قوتوی بره ساخته اند. آنها نیز با صدا و حرکتشان هیجان بازی را بیشتر می کنند.

این بازی تا وقتی که گرگ، بره را شکار نکرده ادامه می یابد. هرگاه گرگ موفق به شکار بره در خارج از قوتویا دایره شد، بازی به نفع گرگ به پایان می رسد. اما تا زمانی که بره شکار نشده بازی ادامه می یابد.

۱۳۳. گلوله بازی هراتی

این بازی توسط توپک آهنی یا بول برنگ موتر و تانک بازی میشود. این بازی طور است که ۴ غوچک یا چقری می کنند که فاصله هر غاز یک متر یا چندین متر میباشد. و درین بازی ۴ نفر شرکت می کند. هر نفر در یکی غوچک گلوله را زده بعدا با گلوله حریف می کوبید اگر با گلوله حریف خورد یک نمره می گیرد. تیم ۲ مقابل ۲ نفر است. هرکسی که ۲۱ نمره را پوره کرد برنده میشود. علاوه بر این بازی های دیگر بنام غلتونک، چشمی که با چشم نشان گرفته زده میشود. دیگرش همین بازی که بنام ماتی یاد میشود. دیگر بازی اش بنام خینگ است که یک دایره کشیده در میان دایر هردو حریف به قطار چند یا چندین دانه تشله آهنی را گذاشته از بیرون دایره فیر می کنند هر تعداد تشله یا گلوله که بیرون از دایره برآمد ان گلوله از فیر کننده حساب میشود.

۱۳۳. بازی خانه ساختن

این بازی را پسران و دختران خردسال تنها یا با هم بازی می کنند. از چوب و سنگ خانه می سازند. از گل و لای آدم، حیوان و اشکال های گوناگون می سازند. گدی گک ساخته خودشانرا را در داخل خانه ها می گذارند. بدین ترتیب ساعت ها

شادی می‌کنند و سرگرم می‌شوند. اگر کدام آدم بی رحم بزرگسال خانه‌گک آنان را خراب کند. آه میکشند ناله می‌کنند و تسلیم اشک می‌شوند.

۱۳۴. کشتی دایره حلال بازی

پیشرفته این بازی در کشور جاپان معروف است که بنام سومو یاد می‌گردد. در این بازی بازیکنان قبل از هر چیز دو/۲ نفر را بعنوان رهبرگروه انتخاب می‌کنند که معمولاً این دو نفر با نفوذترین و قویترین افراد هستند. سپس سایر بازیکنان دوبه دو که از لحاظ جسمانی و مهارت در بازی یکسان هستند به نقطه‌ای دورتر از رهبران رفته برای خود نامی مستعار انتخاب می‌نمایند، سپس نزد رئیس‌ها آمده می‌گویند: شب یا روز، این چنین یارگیری شروع می‌شود. بعد از آن بازیکنان مدافع در یک دایره فرضی قرار می‌گیرند که مرکز آن قبلاً خط کشیده شده است. در این لحظه بازیکنان حریف و حمله‌کننده نیز در بیرون این دایره فرضی قرار دارند. بازی با علامت دادن یکی از بازیکنان حمله‌کننده که در واقع هشدار است، شروع می‌شود. از گروه مدافع نیز که در واقع اعلام آمادگی است یکی جواب می‌دهد: «آماده» بعد از شنیدن کلمه آماده بازی جدی شروع می‌شود، بازیکنان برون دایره فرضی (حمله‌کنندگان) سعی دارند با دست، پا و یا هر عضو دیگر به مدافعین بزنند و او را از جریان بازی خارج نمایند. از طرف دیگر بازیکنان مدافع داخل دایره نیز سعی دارند با هماهنگی کامل از خود دفاع کنند و از دایره خارج نشوند. همین‌طور مهاجمین را به داخل دایره آورده دستگیر کنند و از بازی خارج سازند. گاهی گروه مدافع از طرف گروه حمله‌کننده چنان تحت فشار قرار می‌گیرد که در لاک دفاعی محض فرومی‌رود و گروه حمله‌کننده با تقویت حمله خود در صدد خارج کردن مدافعان از صحنه بازی اند. این بازی همچنان ادامه پیدا می‌کند تا اینکه در نهایت یکی از هر گروه‌ها افرادش را از دست بدهد.

۱۳۵. بازی ماهی ماهی

اطفال در حلقه خورد باهم جمع شده یکی از درون حلقه صدا می‌کند ماهی ماهی. یکنفر بیرون از حلقه ماهی میشود. میگوید جان ماهی! باز اطفال صدا می‌کند کجا میری؟ ؛ به دریا خود! باز اطفال صدا می‌کند چرا به دریا ما نمی‌روی؟ دریای شما خشک است. اطفال یک سنگ بزن جور میشه! ماهی یک سنگ را گرفته درون حلقه بچه‌ها می‌اندازد. درین وقت اطفال دست بدست هم داده حلقه بزرگ را می‌سازند.

ماهی : اجازه است بیایم اطفال:بلی ماهی از زیر دست دواطفال گذشته در مابین حلقه می نشیند سوال می کند اجازه ات بشینم ؟ اطفال بلی ماهی گوید اجازه است نان پخته کنم ؟ اطفال گوید بلی / باز استاد می شود می گوید اجازه است بمانم ؟ اطفال بلی ماهی : اجازه است بروم؟ اطفال بلی میگویند .ماهی از حلقه برون میشود. همه اطفال به جای که دیگ پخته کرده اکت خوردن نان با کلمه یم یم گفته دوباره حلقه را با دست می سازند. ماهی دوبار میگوید اجازه است بیایم اطفال بلی .

ماهی اجازه بشینم ؟ اطفال بلی . ماهی نان مره کی خورد اطفال. میگویند سگ ماهی همایش کی بود پشک همایش کی بود؟ یکی از طفلها میگوید ما بودم اطفال به طرف می دوند ماهی دنبال اطفال گشته تا یکی را گیر کند. بازی ختم میشود.

۱۳۶. بازی های شهربزرگ تخار

الف. شیلی ختک یا جز بازی با کمی فرق

این بازی هم مانند جز بازی کابلی است.

ب. چلک قری بدخشی یا دنده کلک بدخشی

این بازی شبه دنده کلک کابلی است با کمی تفاوت.

<https://www.youtube.com/channel/UC1-j-G5FvxbrbmkgPIHokug/videos>

۱۳۷. آتش بازی

برسم نیاکان خود اطفال آتش افروخته اکت دیگ پختن چای دم کردن و خوردن نان را می کند. در بعضی محلات حیوانات مانند موش سگ پشک را بالایش تیل انداخته آتش نموده خنده می کنند. عموما اطفال آتش افروخته رقص و شادی می کنند. رقص و پایکوبی دور آتش یکی از سنن آریایها است که بنام چهارشنبه سوری یاد می گردد.

در اخیر رقص و پایکوبی هر کس از بالای آتش خیز می زند. در اخیر که چوبها سوخت مردم با پای برهنه بالای آتش دویدن می کنند. بدین ترتیب یک شب را بخوشی سپری می کنند.

۱۳۷. زن وشوی کانی

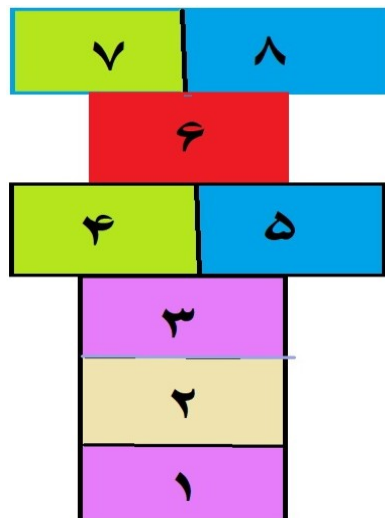
اطفال یک پسر شوهر و دیگر دختر خانمش میشود. یک یا دویچه خوردتر اطفال آن میشود. بدین ترتیب همه اکت های زن و شوهر را کرده بالای بچه ها امر می کنند. بچه ها از مادر نان آب روی شستن و غیره را می خواهند از پدر بیرون رفتن و چکر زدن را می خواهند.

۱۳۸. دایره زنی

اطفال دور هم نشسته دایره زده آهنگهای فلکوریک را میخوانند. آهنگهای فلکوریک شاه کوکو جان ، گله بردیم برگ گل را بردیم و غیره

۱۴۰. هشت خین

همان بازی «لی لی» معروف جهان است. تفاوت چندانی با بازی های لی لی جهانی ندارد. فقط نام های شان متفاوتند. ما سه خط اول را «قیرد» خط وسط که کمی فراخ بود، «توپ»، خط بعدی را «تنگی غارو»، دو شاخ «هشت خین» را «کوه قاف» می نامیدیم که دست راست را دوزخ و دست چپ را بهشت می خواندیم. این بازی پرطرفدار بود و از جذابیت بالایی برخوردار بود.

اول لشیات را به خانه ۱ گذاشته سپس از خانه یک الی خانه ۳ یک لنگه رفته در خانه ۵ پای راست در خانه ۴ چپ را گذاشته به خانه ۶ یک لنگه رفته سپس به خانه ۷ پای چپ و در خانه ۸ پای را راست خود را گذاشته دوباره به شکل اولی باز می گردد. سپس به خانه ۲ لشیات را انداخته از خانه ۱ الی خانه ۸ مانند قبل پیش میرود. سپس به خانه ۳ لشیات را گذاشته الی خانه ۸ میرود در عین برگشت پای آن در خانه ۳ تماس ننموده صرف با دست لشیات را گرفته به خانه ۲ و ۱ باز می گردد. بعدا به خانه ۴ الی هشتم به ترتیب لشیات را انداخته باز می گردد. ولی در خانه ۳ هیچگاه پای خود را نمی گذارد. اگر غلط کرد پایش به خط یا خانه غلط خورد نوبتش میسوزد.

۱۴۱. بازی پرتاب کلا و بوتها

این بازی دو نفره بود که هرکدام از دو نفر، یک سنگ صاف و هموار را انتخاب می‌نماید. با «تر و خشک»، بازنده کلا یا بوت خود را هرچه دورتر می‌اندازد و برنده با سنگ می‌زد. اگر اصابت می‌کرد، بازی برده می‌شد و اگر خطا می‌کرد، باید کولاه یا بوت خود را به اندازد. این بازی به‌طور معمول با گریه بازنده تمام می‌شود. گاهی بازنده راه به خانه رفتن ندارد؛ زیرا مادر و پدر او با چوب به پیشواز او می‌آمدند. زیرا کلا و بوت‌هایش پاره می‌شود

۱۴۲. خروس خوش صدا

یکی از بازی‌های قدیمی کودکان افغانستان که کم‌کم فراموش شده، بازی خروس خوش صداست. در این بازی چند تن از کودکان در فضای باز دور هم جمع می‌شوند. آن‌ها دست به دست هم داده به شکل یک دایره می‌ایستند. کودکی در نقش خروس در بین آن‌ها ایستاده یا می‌نشیند. کودکان دیگر همگی با هم و با صدای بلند می‌خوانند.

خروس خوش صدای من

تو می‌خوانی برای من

سرت تاج طلا دارد

پرت رنگ حنا دارد

سرود صبح می‌خوانی

بخوان شعری که می‌دانی

وقتی شعر تمام شد، کودکی که نقش خروس را بازی می‌کند، دست‌هایش را مثل بال خروس بالا و پایین می‌کند و به هم می‌زند و آواز می‌خواند. «قو قولی قو قو. قو قولی قو قو» شروع می‌کند به نول زدن دوستان خود. آن وقت دوستانش هم با هیجان و شادمانی به هر طرف می‌گریزند. خروس هم به دنبالشان. بازی هم به خوشی و شادی به پایان می‌رسد.

۱۴۳. تیز دست بازی

یک از اطفال یک چوب به طول ۱۰۰ سانتی یا شمشیرچوبی را که در یک ثانیه دو دفعه به روی میز می‌کوبد طفل دیگر به سرعت از زیر چوب رفت و آمد می‌کند. بازی تا زمانی توقف می‌کند که چوب در دست حریف بخورد. اگر در یک دقیقه نخورد برنده است.

۱۴۴. شیر و بز بازی

یکی باریهای فکری است. شباهت نزدیک به شطرنج دارند.

۱۴۵. چیلی دابه

در این بازی پسرانه چشم یک نفر را می‌بستند و دیگران با چیلی او را می‌زند تا وقتی که او بتواند یک نفر را بگیرد و نفر عوض می‌شود.

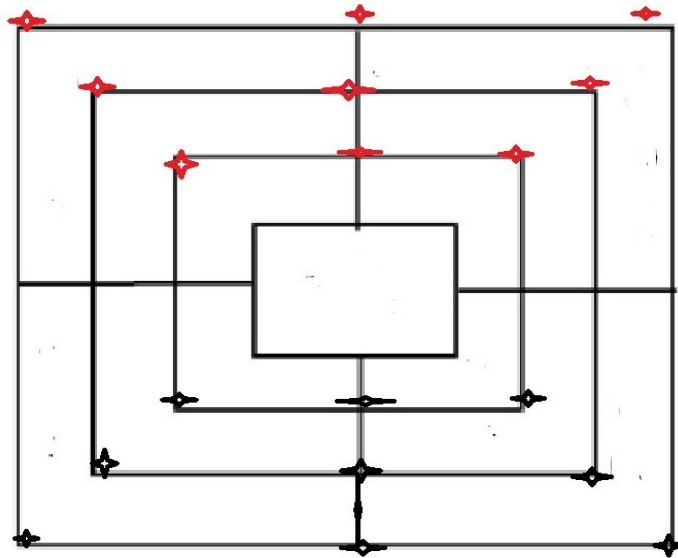
۱۴۶. قط قطک دادن

این بازی را بزرگ سالان یا مادر اولادها می‌کند تا اولادها خنده کند. مادر پنج پنجه طفل را در دست خود گرفته یکی پشت دیگر را با گفتن شعر قات می‌کند. شعر چنین است. گنجشک ده بام پرید پشکک آمد اوره خورد. انگشت سوم را قات نموده میگوید این پوست کد انگشت چهارم را میگوید این را خورد انگشت پنجم میگوید خوی حق مه ده کجا است. مادر دست خود را بطرف گلون نموده میگوید حق ده اونجه است. مادر انگشت ها را بندریج طرف گلون طفل برده میگوید میو میو میو میو میو باز قط قطک می‌دهد.

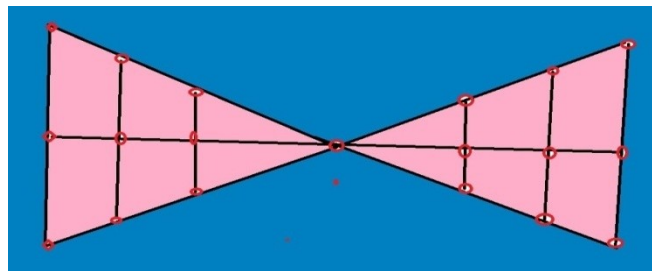
۱۴۷. قطار بازی

دو بازیگر نخست یک مربع کوچک می‌کشند بعد به ترتیب سه مربع دیگر رسم می‌کنند که اولی بزرگتر از دومی و دومی بزرگتر از سومی باشد؛ یعنی به ترتیب از خُرد شروع می‌شود و به بزرگ تمام می‌شود و در مجموع چهار مربع کشیده می‌شود و از وسط آن‌ها یک خط مستقیم می‌کشند که مربع‌ها را قطع کند و به دو قسمت تقسیم کند. بازیگر اولی، نُه سنگ خُرد و بازیگر دومی نُه چوب خُرد انتخاب می‌کنند و در سمت خود، دانه‌ها را داخل خانه‌های مربع می‌چینند. دانه‌ها را طوری قرار می‌دهند که سه تایی آن‌ها «در خط مستقیم عمودی یا افقی» در یک ردیف نباشند و بازیگر هنگام چیدن دانه‌ها تلاش می‌کند طوری دانه‌هایش را بچیند که دانه‌های حریف را قید کند. هر دو بازیگر متوجه هستند که سه دانه در قطار هم و در کنار هم در یک خط چیده نشوند. وقتی دانه‌ها در محل‌شان قرار گرفتند، هر دو بازیگر دانه‌های‌شان را حرکت می‌دهند و تلاش می‌کنند که سه دانه‌شان را قطار کنند و در کنار هم قرار بدهند و از قطار کردن دانه‌های حریف جلوگیری کند.

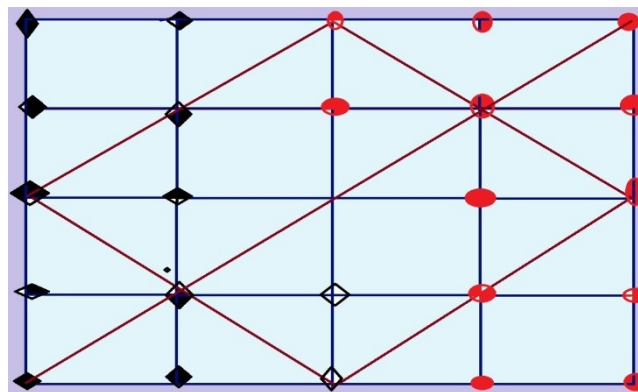
وقتی یکی از بازیگران دانه‌های‌شان را کنار هم در صف قطار قرار داد، یک دانه از دانه‌های حریف را برمی‌دارد. این قطار کردن ادامه می‌یابد تا دانه‌های حریف کم شوند و بازی را برنده شود.

۱۴۸. بازی گوش خر

۱۴۹. بازی دوازده بُزه و چهل بُزه

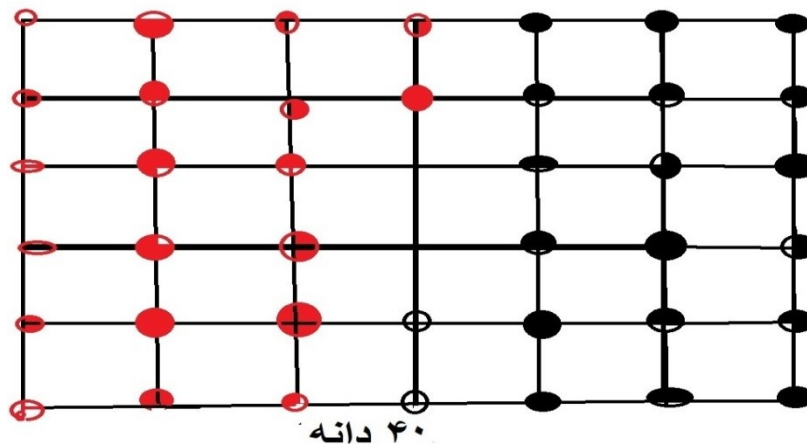

نخست بر روی کاغذ مقوایی شکل یا روی زمین با گچ یا چوب نوک تیز، مربع رسم می‌کنند و از وسط آن بیست و چهار خط متقاطع می‌کشند. بازیکن‌ها، دوازده نخود یا چوب و دوازده لوبیا یا سنگ خرد انتخاب می‌کنند. دانه‌های‌شان را بر روی دوازده خطوط می‌چینند. در شروع بازی به قید قرعه، یکی از بازیگران، بازی را شروع می‌کند. هر بُز می‌تواند از روی خط یک گام بردارد و یک خانه پیش برود. اگر در مقابل یک بز، یک بز از طرف مخالف باشد و خانه یا گام بعدی خالی باشد، بز اولی از بالای بز دومی عبور می‌کند و بز دومی را از میدان بیرون می‌کند.

هر بازیگر تنها می‌تواند یک حرکت انجام دهد و بزهای طرف مقابل را با حرکتشان از میدان بازی بیرون کند تا این‌که بزهای یک طرف بازی تمام شود یا این‌که نتواند حرکتی انجام دهد. در این صورت بازی را می‌بازد و طرف مقابل برنده بازی می‌شود.

۱۵۰. چهل بزه

نیز مانند دوازده بزه بازی می‌شود با این تفاوت که به جای بیست و چهار خانه، چهل خانه کشیده می‌شود و دو طرف بازی چهل دانه را روی چهل خط قرار می‌دهد. بازی دوازده بزه و چهل بزه مانند بازی شیربُز است با این تفاوت که گلخن یا نقطه مرکزی ندارد و دو دانه مهاجم باید فقط از جای‌شان پیشروی کنند.

۴۰ دانه

انواع این بازی چنین‌اند: در کار اول هرکسی پیش رفت خانه عقبش خالی می‌شود نفر مقابل حتماً او را می‌خورد بعد نفر مقابل دانه او را می‌خورد. از پس مهارت کار است که پشت دانه ات خالی نشود.

۱۵۱. بجل یا شیغی بازی

این بازی بطور گسترده همگانی و منطقه ای زیاد دارد. در بیشتر جاهای افغانستان بازی می‌شده است. اکثر مردم دهات با آن آشناست. شیغی استخوان قوزک پای گوسپند، بز و گاو است گیچکه پس از تراش و سایدگی آماده بازی می‌شود. این بازی انواع زیادی دارد که به صورت گوناگون در افغانستان بازی می‌شود. بجل گاو را گولی، بجل بزرگ گوسپند را گیچک می‌گفتند. با سایر شیغی ها را بازی می‌کردند. انواع این بازی چنین‌اند:

۱۵۲. گیچک

بازیگران، زمین بازی را سه خط با فاصله سه متری از هم می‌کشند و شیغی‌های پیاده یا گله را در خط میانه قرار می‌دهند. دو بازیگر به نوبت از دو طرف با گیچک با احتیاط خاصی پیاده‌ها را می‌زنند. هنگام اصابت گیچک به پیاده‌ها برخی از خط خارج می‌شوند و بعضی در میان دو خط باقی می‌مانند. آن وقت بازیگر با چم خاصی خم می‌شود و با

یک حرکت با گیچک، پیاده را از خط آخر خارج می‌کند. اگر شیغی نزدیکی خط خروجی بایستد، بازیگری که نوبتش است آن را «ایرگش یا چرغ‌گش» می‌کند؛ یعنی توسط گیچک، شیغی را با چرخش آن به طرف خود می‌کشد تا از خط نهایی بیرون شود. اگر دست بازیگر به آن نرسید، آن را «خوکه» می‌زند؛ یعنی خود را بالای آن نزدیک می‌کند و با گیچک به صورت خمیده می‌زند تا از خط نهایی خارج شود. بازیگر اگر اشتباه کند، بازی به حریف واگذار می‌شود و بازی ادامه می‌یابد. بازی با تمام شدن پیاده‌های یکی از بازیگران، پایان می‌یابد.

۱۵۳. گردخین یا اوچخین

نخست، دایره‌ای کشیده می‌شود. هر بازیگر یک دانه شیغی پیاده وارد گردخین می‌کند. پیاده‌های بازیگران بالا انداخته می‌شوند و در میانه دایره رها می‌شوند. بازیگران به نوبت با انداختن پیاده و نشستن یکی از پیاده‌ها که به آن (چپه یا راسه، اسب یا خر، چیک یا پوک) می‌گویند که حق زدن دارد، پیاده‌های حریف را با چم خاصی از دایره خارج می‌کنند. این گونه که نخست نزدیک‌ترین شیغی پیاده را با سقه یا شیغی خود می‌زند و آن را از خط دایره خارج می‌کند و اگر خارج نشد، دوباره با چم خاصی می‌زند و از دایره خارج می‌کند و شیغی را صاحب می‌شود؛ اما اگر در دوران ضربه زدن به شیغی حریف، شیغی خودش از دایره خارج شود، شیغی از آن حریف می‌شود و اگر نتواند شیغی حریف را از دایره خارج کند، بازی را به حریف واگذار می‌کند. بازنده کسی است که پیاده‌هایش تمام شود.

۱۵۴. لیوانی یا ایر خط

ایر خط مانند گردخین یا اوچخین بازی می‌شود. تفاوت بازی در این است که شیغی‌ها براساس خر و اسب، چیک و پوک همدیگر را می‌خورند و از میدان خارج می‌کنند؛ یعنی اسب، چیک را می‌خورد و خر، پوک را می‌خورد.

در بازی لیوانی، وقتی بازیگر، شیغی حریف را می‌زند یا باید از دایره خارج کند یا چیک آن را پوک کند و شیغی را صاحب شود؛ اگر در وقت زدن، شیغی حریف اسب شد و شیغی بازیگر اصلی، پوک شد، شیغی را از دست می‌دهد و بازی را به حریف واگذار می‌کند. همین‌طور اگر هنگام زدن شیغی حریف، شیغی خودش از دایره خارج شد، هم شیغی را می‌بازد و هم باید بازی را به حریف واگذار کند.

۱۵۴. سوز یا اتلک بازی

در بازی سوز، دایره نمی‌کشند، فقط میدان بازی را معین می‌کنند و بازیگران با تر و خُشک بازی را شروع می‌کنند. بازیگر شروع‌کننده، شیغی‌های بازیگران را یک جا به هوا می‌اندازد. شیغی‌هایی که اسب بشینند، چیک‌ها را می‌خورند و شیغی‌هایی که خر بنشینند، پوک‌ها را می‌خورند. اگر هیچ‌کدام از شیغی‌ها اسب یا خر ننشست، شیغی‌هایی

را که چیک و پوک نشست‌اند، می‌زنند که خر یا اسب بنشینند و شیغی‌های دیگر را بخورد و از آن خود کند. اگر دوباره خر یا اسب نشست، بازی را از نو شروع می‌کنند.

۱۵۵. خر بر

اصل در بازی خر بر شیغی است که خر بنشیند. برای شروع بازی، چند شیغی را مانند بازی گیچیک در خط وسط می‌نشانند. بازیگران، گیچیک‌هایشان را به هوا می‌اندازند. هر شیغی گیچیک که خر نشست، اول می‌شود. اسب دوم، پوک سوم و چیک چهارم می‌شود. بازیگری که شیغی او خر نشست است، باید با گیچیک خودش به گله یا شیغی‌های پیاده در وسط میدان بزند و شیغی‌ها را پراکنده کند. هر شیغی که خر نشست، همان را صاحب می‌شود. بازیگر دوم که اسب است، باید با گیچیک خود به شیغی‌های وسط میدان بزند و آن‌ها را پراکنده کند و هر شیغی که اسب نشست، آن را بردارد. همین ترتیب باید به نوبت پوک و چیک هم بزند و اگر شیغی‌های وسط میدان مطابق شیغی آنان چیک یا پوک نشست، شیغی‌ها را صاحب می‌شوند و بازی دوباره شروع می‌شود. در این بازی اگر شیغی‌های وسط میدان همه خر نشستند، همه را صاحب گیچیکی که خر نشست است، صاحب می‌شود.

۱۵۶. شیشته بُخور. بُخور بُخور

بازی بخور بخور مانند اتلک بازی است با این تفاوت که در آن زدن وجود ندارد، فقط شیغی‌ها همدیگر را می‌خورند. اسب، چیک را می‌خورد و خر، پوک را می‌خورد. چیک، پوک را می‌خورد و از میدان خارج می‌کند و صاحب می‌شود.

۱۵۷. گولی بازی

در این بازی، به جای استفاده از شیغی گوسپند (گیچیک) از شیغی گاو (گولی) استفاده می‌شود. بازی گولی مانند گیچیک بازی، بازی می‌شود.

۱۵۸. سه سه غولکوی شیغی

سه سه غولکوی به صورت انفرادی بازی می‌شود. بازیگران، تعداد دور بازی را تعیین می‌کنند و برای شروع بازی تر و خشک می‌کنند هر که تر آمد، سه شیغی را بالا می‌اندازد. شیغی‌ها باید یک نوع یا همه خر و اسب یا همه چیک و پوک بنشینند. اگر چنین اتفاق افتاد، سه امتیاز می‌گیرد. اگر چنین نشد، با اسب، چیک را می‌زند و با خر، پوک را می‌کشد که اگر برخورد کرد، دوباره سه امتیاز می‌گیرد. در دوران زدن، اگر اشتباه زد، بازی را به حریف واگذار می‌کند و اگر شیغی‌اش به شیغی دیگر برخورد کرد، تمام امتیازش را از دست می‌دهد. در دوران بازی اگر یکی از بازیگران عدد تعیین شده را کامل کرد، باید براساس قرارداد، یک یا چند بار شیغی‌ها را بیندازد تا یک نوع بنشینند و اگر چنین شد، بازی پایان می‌یابد.

برنده با مُشت بر پشت بازنده‌های بازی می‌زند و شیغی‌ها را به زمین می‌اندازد، هر طوری که نشست، بازنده‌ها به نوبت باید شیغی‌ها را بیاندازند تا مانند شیغی‌های برنده بنشینند، تنها در این صورت است که از تنبیه شدن نجات پیدا می‌کنند.

۱۵۹. دینگی یا دینگلی شیغی

بازیگران، به صورت گروهی بازی می‌کنند. در شروع بازی با ترک و خشک، شروع‌کننده بازی شیغی‌ها را بالا می‌اندازد و وقتی روی زمین نشست نگاه می‌کند که کدام شیغی بر شیغی دیگری زور است. به طور نمونه اسب از خر زور است. خر بر پوک زور است. چیک بر پوک زور است. هر شیغی‌ای که زور بود، با انگشت شست و وسطی باقی شیغی‌ها را می‌زند. شیغی بازیگر با هر شیغی‌ای که خر در خر، اسب در اسب، پوک در پوک یا چیک در چیک قرار بگیرد، بازی را برده است؛ اما اگر اشتباه شد، بازی دوباره شروع می‌شود.

۱۶۰. شاه و دزد بازی با شیغی

این بازی به صورت گروهی بازی می‌شود. بازیگران، هر کدام یک شیغی که شناخته شود، وارد بازی می‌کند. بازی با تر و خشک شروع می‌شود. بازیگر شروع‌کننده، شیغی‌ها را بالا می‌اندازد. شیغی‌ای که اسب نشست، شاه می‌شود. شیغی‌ای که خر نشست، وزیر می‌شود، شیغی‌ای که چیک نشست، عسکر می‌شود و شیغی‌ای که پوک نشست، دزد می‌شود.

دزد فرار می‌کند. پادشاه، امر دستگیری دزد را می‌دهد. عسکر، دزد را دستگیر می‌کند و شاه دستور شلاق زدن او را می‌دهد. وزیر دست و پای او را می‌گیرد و عسکر امر شاه را اجرا می‌کند. شلاق زدن تا زمانی ادامه می‌یابد که شاه بگوید که تنبیه شده است. این دور بازی تمام می‌شود و بازی با دور جدید ادامه می‌یابد. این بازی با توافق همه به پایان می‌رسد.

۱۶۱. پراک بازی

در این بازی، به جای گولی و گیچک از چوبتراش خورده و مناسب این بازی استفاده می‌شود که به آن پراک می‌گویند. بازی پراک مانند گیچک بازی و گولی بازی، بازی می‌شود.

۱۶۲. شعر غُجّی غُجّی بهار شد.

از زیباترین شعرهای بهاری کودکان افغانستان است. این شعر با کمی تغییر گفتاری، در ولایات مختلف کشور، در روزهای اول بهار، وقتی که غُجّی‌ها غُجّ کنان به شهر و روستاها بر می‌گردند، خوانده می‌شود. کودکان، گاهی ایستاده و گاهی نشسته به صورت جمعی این شعر را با صدای بلند می‌خوانند و بازی می‌کنند. قشنگی این شعر و بازی آن این است، که مخصوص پسران و یا دختران نیست. هر پسر و دختر نوجوان می‌تواند با

یاد گرفتن این شعر با عُجّی‌ها بازی‌کنان حرف بزنند و از آرزوهایش بگویند. از عُجّی‌ها
 بخواهد که در لانهٔ پارسال خود چوچه بگذارد و یکی از چوچه‌هایش را به او بدهد.
 عُجّی نام دیگرش پرستو است.

عُجّی عُجّی بهار شد

وقت گل انار شد

عُجّی عُجّی جال کن

دَ جای پارسال کن

تخم بته زود زود

تخمه زیر بال کن

عُجّی عُجّی بهار شد

وقت گل انار شد

خس و خاشه جم کن

جال ته ماکم کن

چوچه بکش خوبش

عُجّ عُجّ ته کم کو

عُجّی عُجّی بهار شد

وقت گل انار شد

عُجّی‌گک گلکار است

مرغک هوشیار است

دَ گردنش طوق است

قاصدک بهار است

عُجّی عُجّی بهار شد

وقت گل انار شد

عُجّی عُجّی عمه

دلک ما جمه

هر وخت که چوچه دادی

یکی رَ میتی به مَه

عُجّی عُجّی بهار شد

وقت گل انار شد

ختم

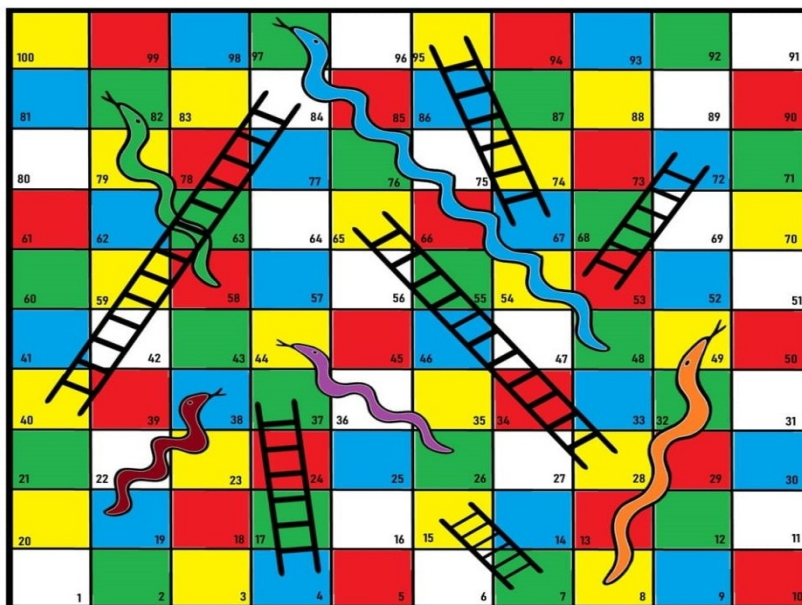
۱۶۳. کرم خورد

منشع این بازی کشور هندوستان بوده بعدا در افغانستان آمده است. درین بازی دو رنگ دانه بوده که کدام بازی کن ۹ دانه را یک رنگ را انتخاب می کنند. یک میش و یک لشیپات دارد. درین بازی هرکس دانه خود را زودتر خانه کرد برنده است. مهم نیست در هرخانه که خانه کند.

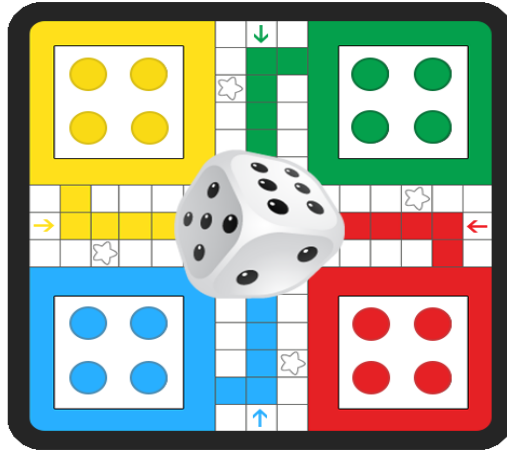
۱۶۴. لیدو

این بازی روی کاغذ و دانه کمساعی صورت می گیرد. درین بازی اگر نمره ات به شروع زینه اصابت کرد میروی بالا میروی به نمره مثلا از نمره ۴ به ۲۷ در صورتی نمره ات در دهن مار آمد نمره از ۲۹ به ۸ پایین می آید.

اشکال لیدو: لیدو اشکال مختلف است ولی در افغانستان همین زینه و مار استفاده زیاد دارد.

در بازی دیگر چهار رنگ است. بازی کنان از خانه که کنار دروازه ۴ خانه است و در آنجا ستاره است شروع نموده از تمام مربع های خورد گذشته خود را به خانه مرکزی می رسانند. برنده کسی است که زود به مرکز خود را رساند.

۱۶۵. اینی مینی مینه مو یا دزد برآمده کان

دخترها برای اینکه کی دزد شود این شعر را می خوانند در هر لغت انگشت بر طرف یک نفر می کنند در لغات اخر طفل دزد بوده از میدان خارج میشود بدین ترتیب از ۴ الی ۸ یا ۱۰ نفر دو باقی مانده نفر آخر که لغت نمو بالایش ختم میشود بازنده و دزد است. این بازی را انگلیسها در زمان عبدالرحمن خان بکابل آوردند.

اینی مینی مای نمو
پلنگه کی کشت گیرکو
اگر چیغ زد ایلایش کو
اینی مینی مای نمو

Eeny, meeny, miny, moe
Catch a tiger by the toe
If he hollers let him go

۱۶۶. بازی علم دولم سپارتنگ هکاکشت دلوزیر وزیر تنگ پیر پادشاه

درین علم یک نفر دولم دیگر نفر سپارتنگ نفر سومی تا آنکه پادشاه بالای یکی ختم شود او پادشاه است. بالای دومی که ختم شد وزیر است. زمانیکه بین دونفر آخری ماند کسی که بالایش پادشا ختم شد شاه است ونفر مقابل دزد است و دزد را جزا می دهند.

۱۶۷. خط کان علم دولم سپارتنگ هکاکشت دلوزیر وزیر تنگ پیر پادشاه

درین بازی به تعداد بازی کن خط کشیده یا چیزی را می گذارند هر بازی کن یک خط و رنگ اشیارا انتخاب می نمایند سپس میر شعر الم دولم را می خواند هرکس که شعر بالایش ختم شد شاه است نفر مقابل در اخیر دزد میشود. و دزد جزا می بیند.

۱۶۸. چوب بازی

در افغانستان چوب بازی در فرهنگ افغانی و هندهای افغانی وجود دارد. مردم هرات دارای فرهنگ خاص چوب بازی میباشد. چوب بازی یکی از سرگرمیهای اطفال و نوجوانان افغانستان میباشد. این بازی با موزیک و غیر موزیک اجرا می گردد.

۱۶۸. رقص پشیو

این رقص مخصوص مردم هزاره افغانستان میباشد. درین رقص اطفال دختر نوجوانان و جوانان دختر شرکت می کنند. لجه پیش پو را با دهن بطور خصوص یاد نموده دور هم می رقصند.

۱۶۹. پلی ستنش

از بازی های مدرن اطفال بوده که امروز بازی با پلی ستنش جای همه بازی ها را گرفته است. پلی ستنش به صدها بازی تقسیم شده اند. بیشتر به نظامی شباهت دارد.

۱۷۰. گدی پران بازی

گدی پران بازی یا کاغذ پران بازی در افغانستان هندوستان و پاکستان مروج است. ولی این بازی در افغانستان خیلی رشد نموده است. گدی های مایگک، سه پارچه ۵ پارچه، و پتنگ در افغانستان مروج است. یکی از بازی های دلچسپ اطفال است. بخصوص اگر آزادی گیرد یا تارشیشه آزادیگیرد. در شب برات نیز گدی پران بازی بوده در دم گدی پران الیکین یا چوچه پشک یا سگ را بسته نموده به هوا پرواز می دهند. این بازی بین اطفال نوجوانان جوانان و بزرگ سالان مروج است. برای اطفال جنگ دادن گدی پران و آزادی کردن حریف خیلی دلچسپ است.

۱۷۱. اندل چو

اندل چو یکی از بازی های اطفال افغانستان است . این بازی طور یست که اطفال در یک چوب که در نوک هر دو قسمت چوب چوکی نصب شده و در قسمت مابین چوب ساختمان U مانند از آهن نصب شده تا اندل چو بتواند بالا و پایین شود. اطفال در دو طرف اندل نشسته یکی با پای خود را به بالا می کشاند دیگر پایین می رود . بدین ترتیب اطفال بالا و پایین رفته خوشی می نمایند.

۱۷۲. بازی ترخشک بازی

این بازی قیل از ده ها بازی شروع میشود. منظور ازین بازی کی میر میشود. طوری است که کودکان در یک سنگ که دو طرف آن لشم و هم کم مدور باشد یک طرف تف نموده به هوا پرتاپ می کند. زمانیکه به هوا بود. یکی از میرها می گوید تر زمانیکه سنگ به زمین نشست اگر تر بود کسی که گفته بود تر میر میشود.

۱۷۳. بازی لنگی

درین بازی چند یا چندین بچه ها شرکت می کنند. هر طفل پنجه پا خود را با دست محکم گرفته یک لنگه بطرف طفل مقابل حمله کرده کوشش می کند تا دست طفل مقابل را از ناخن پایش رها کند. این بازی تا زمانی ادامه دارد تا آخرین نفر بتواند ناخن همدیگر را از پایش جدا کند. آن تیم برنده میشود.

۱۷۴. دیگ پلی بازی گل دسته

۱۷۵. بغل چینک

۱۷۶. چغان سفیدک

۱۷۷. شیر پخت
 ۱۷۸. بلبکها
 ۱۷۹. بدل چنک
 ۱۸۰. پتک کش خا
 ۱۸۱. بند کش خا
 ۱۸۲. توپ قری
 ۱۸۳. چلک قری یا دنده کلک
 ۱۸۴. پیشانی جقک
 ۱۸۵. اخترکان
 ۱۶۶. تشله حتک
 ۱۸۷. تشله مایه
 ۱۸۸. شیه و بز
 ۱۸۹. زنبور زنبور
 ۱۹۰. موندی بزک
 ۱۹۱. لی لی گوی
 ۱۹۲. غطی

۱۹۳. بازی وحشتناک زدن بین اطفال

درین بازی بزرگ سالان برای اینکه پسرانشان در مقابل زدن و کتک خوردن مقاومت پیدا کنند. دوطفل مسابقه می دهند تا آنکه یکی شان گریه کند. این طفل بازنده است. این بازی بخصوص در بین مردم پشتونها مروج است. طوریکه دو طفل را استاده یکی دیگر را از بینی محکم گرفته سیلی را بروی طفل دیگر حواله می کند بعد نوبت طفل دیگر می رسد. بدین ترتیب اطفال در اثر سیلی زدن پخته می شوند.

۱۹۴. دزد و پادشاه
۱۹۵. تاشه تاشه
۱۹۶. چیم تشکیلی
۱۹۷. چرخلی
۱۹۸. الخوم
۱۹۹. گاولی
۲۰۰. تیرپراگ
۲۰۱. چپلی دابه.
۲۰۲. قوتو.
۲۰۳. کاو
۲۰۴. پوتیلی
۲۰۵. کله گرگ بازی
۲۰۶. نگلی لبی
۲۰۷. خط گولکان
۲۰۸. بولی نبولی
۲۰۹. شیرکجا
۲۱۰. پیش ترک
۲۱۱. شپل بازی
۲۱۲. تل تل اسبها
۲۱۳. بیدی
۲۱۴. سوخوت
۲۱۵. قلعه چو
۲۱۶. اله داد
۲۱۷. شهیدکان
۲۱۸. ماتیکه قره
۲۱۹. بازی کاسه مهتوی
۲۲۰. پاچه خسک.
۲۲۱. غیچک تار
۲۲۲. تاشه تاشه بازی
۲۲۳. هشتخین بازی
۲۲۴. ترکی (شب) بازی
۲۲۵. پشتی بازی

۲۲۶. تشکی بازی
 ۲۲۷. بازی سه پرش
 ۲۲۸. کوله دبه و کفش دبه
 ۲۲۹. سوختم بازی
 ۲۳۰. شکار آهو بازی
 ۲۳۱. دستمال پستی
 ۲۳۲. نوور (سد آب کوچک) بازی
 ۲۳۳. زر بازی با شیغی
 ۲۳۴. پوتی
 ۲۳۵. آتا توتا
 ۲۳۶. گولی بازی
 ۲۳۷. پراک بازی
 ۲۳۸. بولدی بازی یا بولدی به جای بازی
 ۲۳۹. لنگی بازی
 ۲۴۰. کشتگو
 ۲۴۱. پوتیلی بازی
 ۲۴۲. زیر خاکی بازی
 ۲۴۳. کوله بازی
 ۲۴۴. پاغوندهگری بازی
 ۲۴۵. امباو بازی
 ۲۴۶. غولیله بازی
 ۲۴۷. پلخو بازی
 ۲۴۸. قلخ پر بازی
 ۲۴۹. شیر و بز بازی
 ۲۵۰. دودکش بازی
 ۲۵۱. بندوله
 ۲۵۲. چیپو و گورو بازی
 ۲۵۳. اسیه بازی
 ۲۵۴. الغه تولغه بازی
 ۲۵۵. کور کور بازی
 ۲۵۶. لو بازی / کلی کاکش (کلید کاهکش)
 ۲۵۷. سنگ گوده بازی

۲۵۸. قلا دور قلا بازی
 ۲۵۹. شیطان منافق بازی
 ۲۶۰. دا بیست سی بازی
 ۲۶۱. آبی بَمْبُولَا تای جَنگَلَا بازی
 ۲۶۲. خلو پالش بازی
 ۲۶۳. تَرَمَلَمَل بازی
 ۲۶۴. یاگل بته یا چوچه. نه گل میتم نی چوچه،
 ۲۶۵. دزد دزد

- دزد و پولیس بازی
- سین سین صابره بازی
- به به به بازی
- چَم چَم بازی
- آفوم سیاه
- کَمُو بازی
- تیر پراک بازی
- چیم بسته یا ته پرتوش
- پوتیلی بازی یا تیله بازی
- غُو بازی یا دابه سنگ بازی
- بازی سنگ سه پای
- خَم خَم یا خَر خَر بازی
- چَپَلی داده یا چَپَلی دَپَه
- سَغَه یا سَقَه
- لمپور
- گوی گوی بازی
- کوخلو
- پَر توش
- لالک باد باد
- تاپه بازی
- لَغَه کَری
- پشتی و پشتی کَری

- خوردو خوردو یا گود گود
- گُل گُلّه های
- دُرّه خو
- سنگ سول
- خیری چُرت بازی یا خر چرت بازی
- تَکّه وُلُوول
- یوک دوک بازی
- هستک و نیستک
- ملا خر دراز
- دیو و رستم
- پایچه تنبو
- اردگ بازی
- لنگ جوزخ بازی
- بازی جَو و شَخَل
- بازی سه سنگ آجی
- بازی خاک تُوَبَک
- قیچی قیچی بازی
- بازی لَو چَوکُو
- قورت قورت
- قُود یا کاو بازی
- کوله دُوڈ بازی
- نِی نُو بازی
- کیچه بازی
- شیدکان بازی
- بازی سَگ بَندَگ
- فقیرک بازی
- بازی کوله قاق
- بازی می آیه، می آیه یا مایه مایه
- دره میخ بازی
- بازی کائی

- آبی بَمْبُولَا تَای جَنگَلَا بازی
- آتا توتا
- اسیه بازی
- آقُوم سیاه
- اِمباو بازی
- بازی سه پرش
- بُخُور بُخُور
- بَنَدُولَه
- به به به بازی
- بولدی بازی یا بولدی به جای بازی
- پراک بازی
- پشتی بازی
- پَلخُو بازی
- پوتیلی بازی یا تیلَه بازی
- ترکی (شب) بازی
- تَرَمَلَمَل بازی
- تشکی بازی
- تَوَلی تَوَلی بازی
- تیاغ بازی
- تیر پراک بازی
- چَرخَک بازی
- چَم چَم بازی
- چیپو و گورو بازی
- چیمبسته یا ته پرتوش
- خرْمشتک بازی
- خلو پالش بازی
- خَم کادو
- دا بیست سی بازی
- دَستمال پشتی
- دُودگَش بازی

- سنگ گوده بازی
- سوارکاری و نیزه‌زنی
- سوختم بازی
- سُورنی بازی
- سوز یا اتلک بازی
- سین سین صابره بازی
- شکار آهو بازی
- شیر و بُز بازی
- شیطان منافق بازی
- صوفی
- علم بازی
- الغه تولغه بازی
- غُولِله بازی
- قریش قریش بازی
- قطار یا کتار بازی
- قلا دور قلا بازی
- قَلَخ پَر بازی
- کشت‌کُو
- کَمُو بازی
- کور کور بازی
- کوله بازی
- کوله دبه و کفش دبه
- گرد خین یا اُوچخین
- گولی بازی
- گِیچک
- لالک بازی
- لَخشک بازی
- لنگی بازی
- لنگی پشتی (کشتی)
- لو بازی / کلی کاکش (کلید کاهکش)

- لیوانی کرم یا ایر خط
- مُونده بُغزَک
- نوور (سد آب کوچک) بازی
- هاپو بازی
- هشتخین بازی
- هفت و هشت بازی.
- لب سیاگگ
- تر ململ
- پخت پخت (پوخت پوخت)
- قولخشگ،
- سر تای جول جول
- خالنی خالنی
- ایمباو
- چیم تشکلنی
- بوچی قوت
- سوز لیوانی
- غیچچی
- تای کوله
- چیم پیش کید
- خری برر
- قود بازی
- قد داگه
- آبی بَمبُولا تای جَنگَلا بازی
- آتا توتا
- اسیه بازی
- آقُوم سیاه
- اِمباو بازی
- بُخُور بُخُور
- بَندُوله
- به به به بازی

- بولدی بازی یا بولدی به جای بازی
- پراک بازی
- پشتی بازی
- پَلْخُو بازی
- تاشه تاشه بازی
- تَرْمَلْ بازی
- تشکی بازی
- تَوَلْی تَوَلْی بازی
- تیاغ بازی
- تیر پراک بازی
- چَم چَم بازی
- چوچه ملنگ گوش استا پتیر گوش بازی
- چیپو و گورو بازی
- چیم بسته یا ته پرتوش
- خلو پالش بازی
- خَم کادو
- دا بیست سی بازی
- دستمال پشتی
- دُودگَش بازی
- دینگِی یا دینگِلی شیغی
- سنگ گوده بازی
- سه سه غُولْکُوی شیغی
- سوختم بازی
- سُوْرَنِی بازی
- سوز یا اتلک بازی
- سین سین صابره بازی
- شکار آهو بازی
- صوفی
- علم بازی
- الغه تولغه بازی

- غُولِيلَه بازى
- قلا دور قلا بازى
- قَلَخ پَر بازى
- كِشت كُو
- كَمُو بازى
- كور كور بازى
- كوله بازى
- كوله دبه و كفش دبه
- گرد خين يا اوچخين
- گولى بازى
- لنگى پشتى (كشتى)
- لو بازى / كلي كاكش (كليد كاهكش)
- ليوانى كرم يا اير خط
- نوور (سد آب كوچك) بازى
- هاپو بازى
- هفتسنگ بازى
- هفت و هشت بازى.
- پشتى بازى
- بازى سه پرش
- كوله دبه و كفش دبه
- سوختم بازى
- دستمال پشتى
- نوور (سد آب كوچك) بازى
- ليوانى يا اير خط
- سُوَز يا اتلك بازى
- شِيْشْتَه بُخُور. بُخُور بُخُور
- پُوتى
- آتا توتا
- گولى بازى
- پَراك بازى

- بولدی بازی یا بولدی به جای بازی
- لنگی بازی
- کِشت‌کُو
- پوتیلی بازی
- کوله بازی
- پاغونده‌گری بازی
- اِمباو بازی
- چَرخک بازی
- غُولِیلَه بازی
- پَلخو بازی
- بَندوله
- چیپو و گورو بازی
- اسیه بازی
- چوچه ملنگ گوش استا پتیر گوش بازی
- الغه تولغه بازی
- کور کور بازی
- لو بازی / کلی کاکش (کلید کاهکش)
- سنگ گوده بازی
- قلا دور قلا بازی
- دا بیست سی بازی
- آبی بَمبُولا تای جَنگَلا بازی
- خلو پالش بازی
- تَرَمَلَمَل بازی
- دزد و پولیس بازی
- هفت‌وهشت بازی یا گوش خر بازی
- سین سین صابره بازی
- به به به بازی
- چَم چَم بازی
- آقُوم سیاه
- کَمُو بازی

- تیر پراک بازی
- چیم‌بسته یا ته‌پرتوش
- پوتیلی بازی یا تیله بازی
- غو بازی یا دابه سنگ بازی
- بازی سنگ سه پای
- خَمَخَم یا خَر خَر بازی
- چِپَلِی داده یا چِپَلِی دِپَه
- سَغَه یا سَقَه
- لمپور
- گوی گوی بازی
- کوخلو
- پَر توش
- لالک باد باد
- تاپه بازی
- سرپوش بوتل
- لَغَه‌کَرِی
- پشتی و پشتی‌کری
- خوردو خوردو یا گود گود
- گُل‌گُلَه‌های
- تُوْلَه بازی
- دُرَه خو
- سنگ سول
- خیری چُرت بازی یا خر چرت بازی
- تَکَه وُلُوول
- چوب جنگی یا تیاغ جنگی
- یوک دوک بازی
- هستک و نیستک
- ملا خر دراز
- دیو و رستم
- پایچه تنبو

- اردگ بازی
- لنگجوزخ بازی
- بازی جو و شخل
- بازی سه سنگ آجی
- بازی خاک توبک
- قیچی قیچی بازی
- بازی لو چوگو
- قورت قورت
- فود یا کاو بازی
- سنگ شرط
- کوله دود بازی
- نی نو بازی
- کیچه بازی
- شیدکان بازی
- بازی سگ بندگ
- فقیرک بازی
- بازی کوله قاق
- بازی می آیه، می آیه یا مایه مایه
- دره میخ بازی
- بازی کائی
- آبی بمبولا تای جنگلا بازی
- آتا توتا
- اسیه بازی
- اقوم سیاه
- امباو بازی
- بازی سه پرش
- بازی گوش خر
- بخور بخور
- بندوله
- به به به بازی

- بولدی بازی یا بولدی به جای بازی
- پاغونده‌گری بازی
- پراک بازی
- پشتی بازی
- پَلْخو بازی
- پوتیلی بازی یا تیله بازی
- تَر آوی-خشک‌آوی
- تَرْمَلْ بازی
- تیاغ بازی
- تیر پراک بازی
- چَم چَم بازی
- چیپو و گورو بازی
- چیم‌بسته یا ته‌پرتوش
- خر‌مشتک بازی
- دا بیست سی بازی
- دینگی یا دینگلی شیغی
- سنگ گوده بازی
- سین سین صابره بازی
- شیطان منافق بازی
- صوفی
- الغه تولغه بازی
- غُولِله بازی
- قریش قریش بازی
- قلا دور قلا بازی
- قَلَخ پَر بازی
- کِشت‌کُو
- کَمُو بازی
- کور کور بازی
- کوله دبه و کفش دبه
- گَرْد خِین یا اُچخِین

- لو بازی / کلی کاکش (کلید کاهکش)
- لیوانی کرم یا ایر خط
- هاپو بازی
- هشتخین بازی
- هفت و هشت بازی.
- چستگ بازی، پیشکیندگ بازی
- موش و تاله
- تنگ خورجین
- کورونگی
- کشتوم
- کوله بردنگ
- لنگی خيرو
- چیل چیم قو
- خریبار بازی
- غیچی بازی
- لیوانی بازی
- پراگ بازی
- قولقوشک بازی
- غیلی بازی
- خری بار بازی
- پوشتره آوردو
- یرغه
- اودود
- آگم
- قریش
- سومگ
- یکتوقای
- اوتوتی
- اینی نی
- اوتوته

- بَغْلُو
- تُوپوک
- گَلگ.
- تاشه تاشه بازی
- بازی سه پرش
- کوله دبه و کفش دبه
- دستمال پشتی
- گِرَدَخین یا اُچَخین
- لِیوانی یا ایر خط
- سُونز یا اتلک بازی
- خَر بَر
- آتا توتا
- گُولی بازی
- پَراک بازی
- سه سه غُولکُوی شیغی
- بولدی بازی یا بولدی به جای بازی
- کِشتکُو
- پوتیلی بازی
- کوله بازی
- اِمباو بازی
- غُولیلَه بازی
- پَلخُو بازی
- قَلخ پَر بازی
- شیر و بَز بازی
- دُودکَش بازی
- تَر آوی-خشک آوی
- بَندوله
- چِپیو و گورو بازی
- اسیه بازی
- چوچه ملنگ گوش استا پتیر گوش بازی

- الغه تولغه بازی
- کور کور بازی
- لو بازی / کلی کاکش (کلید کاهکش)
- سنگ گوده بازی
- قلا دور قلا بازی
- شیطان منافق بازی
- دا بیست سی بازی
- آبی بَمْبُولَا تَی جَنگَلَا بازی
- خلو پالش بازی
- قریش قریش بازی
- تَرَمَلَمَل بازی
- دزد و پولیس بازی
- هفت و هشت بازی یا گوش خر بازی
- سین سین صابره بازی
- به به به بازی
- چَم چَم بازی
- آقُوم سیاه
- کَمُو بازی
- تیر پراک بازی
- پوتیلی بازی یا تیلَه بازی
- غُو بازی یا دابه سنگ بازی
- بازی سنگ سه پای
- خَمَخَم یا خَر خَر بازی
- چَپَلی داده یا چَپَلی دَپَه
- سَغَه یا سَقَه
- لمپور
- گوی گوی بازی
- کوخلو
- پَر توش
- لالک باد باد

- تاپه بازی
- لَغَه‌کَرِی
- پشتی و پشتی‌کری
- خوردو خوردو یا گود گود
- گُل‌گُلَه‌های
- دُرَه خو
- زور آزمایی
- سنگ سول
- خیری چُرَت بازی یا خر چرت بازی
- تَکِه وُلُوول
- یوک دوک بازی
- هستک و نیستک
- ملا خر دراز
- دیو و رستم
- پایچه تنبو
- اردگ بازی
- بازی جَو و شَخَل
- بازی چلک/چیلک (چوب بازی)
- بازی سه سنگ آجی
- بازی خاک تُوبَک
- قیچی‌قیچی بازی
- بازی لَو چَوکُو
- قورت قورت
- قُود یا کاو بازی
- سنگ شرط
- کوله دُود بازی
- نِی‌نو بازی
- کیچه بازی
- شیدکان بازی
- بازی سَگ‌بَندَگ

- فقیرک بازی
- بازی کوله قاق
- بازی می‌آیه، می‌آیه یا مایه‌مایه
- دره میخ بازی
- بازی کائی
- خَم پُورثُو موی بُورکُو بازی
- کارتُوز بازی
- چیم‌چیم بازی
- گل بازی
- چیلک بازی
- بازی آقوآقو آکیش‌کیش
- بازی قرص بیسوخ‌تنگ
- بازی با هسته خرما
- بازی خرپُشتک
- بازی خر دراز
- بازی ابوالفضلی
- بازی کوله ماما
- بازی او چیرتک
- کومه پُراو
- گائی بازی
- بازی سنگ آجگگ
- بازی تر خُشکک
- بازی دوز دوز
- داگه بازی
- بازی بیده کُندُو
- بازی پُوچ پُوچ
- بازی مافتی تُوغ کیدُو
- بازی سه‌ناسه
- بازی پُشت تپ‌تپ
- بازی سلام سلام

- آخشات یا غوسول بازی
- بازی دنباله کُو
- لَخه بازی
- بازی گَنگه گَنگه
- بازی گَندُو گَندُو
- بازی آشولدور
- آتَشک بازی
- خَمچَه بازی
- بازی شعر قطارک
- سه سنگ خاتُو
- کوله تَخته سنگ
- بازی تَشکی تَشکی یا تاشکَنی
- بازی گُل و چُوچه
- دُرهمیخ بازی
- شرطبندی بازی
- تُوْمُوغ یا تُوپُوغ بازی
- سَر گُرگی بازی
- بَرَفک یا بارانک بازی.
- چرخک که از خشکی بلدرغان جور می‌کدیم و درباد می‌گرفتیم چرخ می‌خورد
- تولک ترازو
- کتار،
- شیروبز
- دم روباه
- خنج
- بازی گُل پیملی“
- آوچیشْتک بازی،
- شیر و بز بازی
- نُونُو بازی
- انتر بازی (چشم یکی را بسته نه بدستش انتر هست که از چادر جور موشه باز دیگر را میزنه)

- چهار در چهار بازی
- سر تایجل بازی
- دوز دوز بازی
- چیمک چیمکو بازی
- بازی چیم ایشتو.
- بازی زمبور زمبور یا چیمکو بازی.
- چیم چوقنگ چیز کیده زمبور کنده
- گل گل هایت بازی
- کتار بازی
- قرصک بازی با (بلدرغان) که پرآب می کردن همدیگر میزنن
- منابع
- منبع این کتاب از تحقیقات بنده است که از مردم سوال نموده ام هکذا یکتعداد کمی از فرهنگیان کشور در ادبیات و بازی های اطفال افغانستان چیزی نوشته اند که من نام از آنها می گیرم تا نام آنها جاویدان باشد.
- ۱. جاغوری یک
- [/https://jaghoril.blogfa.com](https://jaghoril.blogfa.com)
- بازی های محلی افغانستان در ویکی زندگی
- <https://fa.wikizendegi.com/wiki/%D8%A8%D8%A7%D8%B2%DB%8C%E2%80%8C%D9%87%D8%A7%DB%8C%D9%85%D8%AD%D9%84%DB%8C%D8%A7%D9%81%D8%BA%D8%A7%D9%86%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86>
- ۳. باغ - ماه نامه کودکان و نو جوانان افغانستان
- <https://baagh.blogfa.com/category/7>
- ۴. بازی های محلی افغانستان نوشته شده در سایت افغان تراول
- <https://afghantravel.af/category/tourist-attractions/national-games-attractions>
- کدی پران بازی در ویبسایت اطس
- [/https://atis.af/godi-paran-bazi](https://atis.af/godi-paran-bazi)
- عبدالله افغان نویسنده در سایت قاموس بزرگ
- <http://www.afghan-dic.com:8080/Lists/List/DispForm.aspx?ID=12676>
- ترانه ابوبه جان در پنجشیر . دوستی جاودان در قلمرو ما
- <https://keramanpanjshir.blogfa.com/post/37>
- ترانه شفایی در ادبیات کودک محمد فاضل شریفی در ویبسایت وطن و ادب
- <https://www.watanadab.com/fa/grdaorndh/20240526153350>

- کلوب کتاب اطفال تهیه نموده توسط ارژنگ
- [/https://www.facebook.com/p/Afghanistan-Children-Book-Club-100069002866534](https://www.facebook.com/p/Afghanistan-Children-Book-Club-100069002866534)
- درخت دانش قوقو برگ چنار نوشته شینداری
- <https://library.darakhtdanesh.org/en/resource/11638>
- شیخی یا بجل بازی در صفحه فیس بوک گریت هزاره
- <https://www.facebook.com/photo/?fbid=753917993199936&set=a.1904805995436>
- 81
- دوکتور حفظ شریعتی در مورد بازی های اطفال در هزاره جات صفحه فیس بوک بشکل لست
- <https://www.facebook.com/Hafiz.shariati.official/posts/%D9%84%DB%8C%D8%B3%D8%AA-%D8%A8%D8%A7%D8%B2%DB%8C%D9%87%D8%A7%DB%8C-%D9%85%D8%AD%D9%84%DB%8C-%D9%85%D8%B1%D8%AF%D9%85-%D9%87%D8%B2%D8%A7%D8%B1%D9%87-%DA%A9%D9%87-%D8%AA%D8%A7-%D9%87%D9%86%D9%88%D8%B2-%D8%AB%D8%A8%D8%AA-%D8%B4%D8%AF%D9%87%D8%A7%D9%86%D8%AF%D9%86%D8%B2%D8%AF%DB%8C%DA%A9-%D8%A8%D9%87-%D8%B3%DB%8C%D8%B5%D8%AF-%D8%A8%D8%A7%D8%B2%DB%8C-%D9%85%D8%AD%D9%84%DB%8C-%D9%85%D8%B1%D8%AF%D9%85-%D9%87%785855160209973/>
- کتاب بازی های مردم هزاره نوشته دوکتور حفظ شریعتی شحر
- کتاب رقصهای ملی و محلی مردم افغانستان نوشته کریم پول در وبگاه آریایی
- <https://www.ariaye.com/ketab/ketab/popai.pdf>
- سرگرمهای اطفال افغانستان نوشته کریم پول مورخ ۲۶ اپریل ۲۰۱۳ در وبگاه آریایی
- <https://www.ariaye.com/dari10/elmi/popai2.pdf>
- Traditional games of Afghanistan ویکی پیدیا انگلیسی
- https://en.wikipedia.org/wiki/Traditional_games_of_Afghanistan
- ۱۶. Afghan Children's Journey in the Land of Play توسط سازمان ملل در افغانستان
- <https://www.unicef.org/iran/en/stories/afghan-childrens-journey-land-play>
- ۱۷. بازی های محلی افغانستان در ویکی زندگی
- https://fa.wikizendegi.com/wiki/%D8%A8%D8%A7%D8%B2%DB%8C%E2%80%8C%D9%87%D8%A7%DB%8C_%D9%85%D8%AD%D9%84%DB%8C_%D8%A7%D9%81%D8%BA%D8%A7%D9%86%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86
- ۱۳. جاغوری یک
- [/https://jaghor1.com](https://jaghor1.com)
- ۱۴*. درباره بازیهای محلی افغانستان-نوشته شده در ویبسایت بیتوته
- بازی های کودکان افغانستان بشکل تصویری

- ۱. بازی‌ها و سرگرمی‌های محلی اطفال در قریه‌های افغانستان. بازی گل دسته، ماهی ماهی و دیگ پلی منشره صفحه اپی کابل در یوتوپ
<https://www.youtube.com/watch?v=pa4SWfWWN2U&t=168s>
- ۲. بازیهای محلی افغانستان تشله بازی منشرکننده فیض اله
<https://www.youtube.com/watch?v=lwWOIK-rCtg>
- ۳. بازی ذنده کلک کودکان دشت برچی منشرکننده بیزتاب
<https://www.youtube.com/watch?v=UJPQzuZSQ4g&t=458s>
- ۴. بازیهای اطفال خورد سن در خانه
<https://www.youtube.com/shorts/g8W5ysiXHJQ>
- ۵*. بازی غرسی یکی از بازیهای بومی افغانستان منشرکننده وحیداله حنیف
<https://www.youtube.com/shorts/MXkQ53EJtsQ>
- ۶*. گوی پران بازی یا کاغذ پران بازی یکی از بازیهای بومی افغانستان منشرکننده صفحه چشمک
<https://www.youtube.com/watch?v=YW9UiOPBPwY>

